ÖZGÜNLAW
PROTECTING YOUR INTERESTS

HUKUK BÜLTENİ

Sayı 72 Aralık 2023

Başlarken...

Dünyadan ve Türkiye'den güncel hukuki gelişme ve haberlere yer verdiğimiz Hukuk Bültenimizin Aralık sayısını sizlerle paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz.

Bültenimizde yer alan içerik yalnızca bilgi verme amaçlı olup konulara ilişkin detaylı bilgiler için bizimle irtibata geçmenizden memnuniyet duyacağız.

Ocak ayında görüşmek üzere!

Editörler:
Burcu Çelik Gökçen
Umut Alperen Öztürk

Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Cezai Şartın İndirilme Koşulları

Cezai şart, asıl borca bağlı ve asıl borçtan ayrı, borcun sözleşme gerekleri çerçevesinde ifa edilemediği takdirde doğan tali bir alacak kalemidir. Cezai şartın doğumu için; diğer sözleşmenin ifa edilmemesinden kaynaklanan alacak kalemlerinden farklı olarak zarar miktarının ispatı şart değildir. (Sayfa 2)

Banka Çalışanlarının Dolandırıcılığında Bankanın Hukuki Sorumluluğu

Gelişen teknolojilerle birlikte günümüzde dolandırıcılık furyası bir hayli artmış vaziyettedir. Artık düzenlenen evrakların doğruluğu tespit edilirken zorluk yaşanmaktadır. Bunun yanı sıra uzaktan erişimle bile banka müşterileri kolaylıkla dolandırılabilmektedir. *(Sayfa 5)*

Haksız Azil Halinde Vekalet Ücreti

Vekalet sözleşmesi, varması gereken tek taraflı bir irade beyanı ile her zaman sona erdirilebilir. Vekalet sözleşmesinin sona ermesi için bir sebep gösterilmesi ve herhangi bir şekil şartına uyulması gerekmemektedir. Sözleşmenin sona erdirildiğine ilişkin irade beyanının karşı tarafa ulaşması ile vekalet sözleşmesi sona erer. *(Sayfa 7)*

Kira Tespit Davası Neticesinde Verilen Kararın İcrası

Ülkemizde insanların temel ihtiyaçlarından biri olan barınma ihtiyacının karşılanması amacıyla kullanılan en yaygın yöntemin kiralama olduğunu düşündüğümüzde, kira sözleşmelerinin toplumsal bir öneminin olduğu kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. *(Sayfa 13)*

Engelli İşçi Çalıştırma Zorunluluğu ve Engelli İşçinin İş Akdini Fesih Koşulları

Engelli bireylerin toplumsal yaşamda yer bulabilmeleri için eğitim, iş ve toplumsal hayata ilişkin yasal düzenlemeler yer almaktadır. Engelli işçi çalıştırılmasına ilişkin yasal düzenlemeler 4857 Sayılı İş Kanunu'nun 30. maddesi ile hüküm altına alınmıştır. *(Sayfa 16)*

İş Kazası Hallerinde İşverenin Yaralama/Öldürme Suçu Bakımından Cezai Sorumluluğu

İş kazası, işçinin işini gördüğü sırada veya işyerinde meydana gelen bir hadiseden bedenen veya ruhen zarara uğraması olarak basitçe tanımlanabilir. Kanuni tanım ise 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 3. maddesinde yer almaktadır. *(Sayfa 18)*

Anayasa Mahkemesinin Makul Sürede Yargılanma Hakkına İlişkin Kararı ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Bireysel Başvurulara Etkisi

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa Konseyi üyesi devletlerin dışişleri bakanları tarafından Roma'da 4 Kasım 1950 tarihinde imzalanmış ve 3 Eylül 1953 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Avrupa Konseyi üyesi 46 devletin tümü Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine taraftır. *(Sayfa 22)*

Anonim Şirketlerde Azınlık Pay Sahiplerinin Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Hakları

Anonim şirketlerde paylar genellikle nama veya hamiline yazılı olarak çıkarılır. Nama yazılı paylar, adlarına kayıtlı olan kişilere aittir ve bu pay sahipleri doğrudan şirketle ilişkilidir. Anonim şirketlerde pay sahipleri, şirketin sermayesine katkı yapan ve paylarına karşılık gelen haklara sahip olan kişilerdir. *(Sayfa 24)*

Taşınmazların Anonim Şirketlere Ayni Sermaye Olarak Konulması Kapsamında Üzerlerinde Sınırlı Ayni Hak, Haciz, Tedbir Gibi Yükler Bulunan Taşınmazların Sermaye Taahhüdüne Esas Alınabilirliğine Dair Değerlendirmeler

Anonim şirketlerin pay sahiplerinin şirket borçlarından sorumlu olmaması, diğer bir deyişle anonim şirketlerin sermayeleri ile sınırlı olarak sorumlu oluşları alacaklıların başvurulabilecekleri tek kaynak olan "sermaye" kavramını son derece önemli kılmaktadır. *(Sayfa 27)*

Güncel Haberler

Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair 7440 Sayılı Kanun Genel Tebliği 13 Aralık 2023 Tarihinde Resmî Gazete'de Yayımlandı! *(Sayfa 12)*

Anayasa Mahkemesi, Evlilik Birliği İçinde Aldatıldığını İleri Süren Eşin Üçüncü Kişiye Karşı Açtığı Manevi Tazminat Davasının Reddedilmesinin Aile Hayatına Saygı Hakkını İhlal Etmediği Sonucuna Ulaşmıştır! *(Sayfa 21)*

Konutların Turizm Amaçlı Kiralanması 7464 Sayılı Kanun İle İzne Tabi Kılındı! *(Sayfa 21)*

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesi'nin 2021/40 Esas Sayılı ve 01.06.2023 Tarihli Karar İle Bankanın Hukuki Sorumluluğuna Her Durumda Gidilemeyeceğine İlişkin Karar Verilmiştir! *(Sayfa 32)*

Restoranların Girişine Tüketiciler Tarafından Görülebilir Şekilde Fiyat Listesi Konulması Zorunlu Oldu! *(Sayfa 32)*

TÜRK BORÇLAR KANUNU ÇERÇEVESİNDE CEZAİ ŞARTIN İNDİRİLME KOŞULLARI

1. CEZAİ ŞARTIN TANIMI VE UNSURLARI

Kanunumuz cezai şartı doğrudan tanımlamaktan kaçınmış olup tali düzenlemeler ile çevresinden dolaşmıştır. Cezai şart/ceza koşulu hakkında doktrindeki tanımların ortalama toplamı şöyledir:

"Sözleşmenin hiç ya da gereği gibi ifa edilmediği hallerde borçlunun alacaklıya vermeyi taahhüt ettiği para ya da ekonomik değere cezai şart (ceza koşulu) denir." [1]

Cezai şart, asıl borca bağlı ve asıl borçtan ayrı, borcun sözleşme gerekleri çerçevesinde ifa edilemediği takdirde doğan tali bir alacak kalemidir.

Cezai şartın doğumu için; diğer sözleşmenin ifa edilmemesinden kaynaklanan alacak kalemlerinden farklı olarak zarar miktarının ispatı şart değildir. Borcun sözleşmeye aykırı olarak yerine getirilmemesi cezai şartın doğumu için gerekli ve yeterlidir.

Cezai Şartın Unsurları temelde 4 tane olup bunlar Asıl Borcun Mevcudiyeti, Feri'liği, Cezai Şart Olarak Asıl Borçtan Ayrı ve Bağımsız Bir Edimin Bulunması ve Sağlararası Bir Hukuki İşlem ile Kararlaştırılmasıdır.

- Asıl Borcun Mevcudiyeti:

Cezai şartın edimin ifasını garanti altına alan, ifaya teşvik edici bir teminat olması karşısında asıl borcun mevcudiyetinin temel unsur olması doğaldır. Cezai şartın geçerliliği için asıl borcun konusunun emredici hükümlere, ahlak ve adaba aykırı olmaması gerekmektedir. Kural olarak sözleşme serbestisi ilkesi gereği her türlü edime karşılık cezai şart belirlenmesi mümkündür. Ancak bir kısım kanunlarda belli sözleşme tiplerine cezai şart bağlanamayacağı hüküm altına alınmıştır.

Örneğin konut ve çatılı iş yeri kiralarında kira bedelinin zamanında ödenmemesi halinde cezai şart ödeneceğine veya sonraki kira bedellerinin muaccel olacağına ilişkin anlaşmaların geçersiz olacağı düzenlenmiştir.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 5. maddesi ile ise tüketici sözleşmelerinde tüketici aleyhine düzenlenen cezai şartın geçersiz olacağı kararlaştırılmıştır.

- Fer'i Olması:

Cezai şartın varlığı, ifasını teminat altına aldığı asıl borcun varlığına bağlıdır. Bunun hukuki sonucu olarak asıl borca karşı ileri sürülebilen itirazların cezai şart bakımından da ileri sürülmesi mümkündür. Örneğin asıl borcun zamanaşımına uğraması durumunda veya karşı edimin ifa edilmediği hallerde ileri sürülecek def'iler cezai şartı da kapsamaktadır.

Ek olarak asıl edimin ifa yerine ve şekline, geçerlilik şekline ilişkin hükümler kural olarak cezai şartın ifası bakımından da geçerlidir.

Ancak önemle belirtilmelidir ki cezai şartın fer'iliği muaccel olma anına kadardır. Muaccel olduktan sonra cezai şart asıl borçtan bağımsız bir alacak haline gelecektir. Son olarak cezai şartın fer'iliğinin istisnaları da bulunmaktadır. Örneğin, henüz muaccel olmamış bir cezai şartın asıl borçtan bağımsız olarak temlikinin mümkün olması veya cezai şart alacağının daha kararlaştırılırken üçüncü bir şahsa ait bulunması halleri fer'ilik ilkesinin istisnalarını teşkil etmektedir. [2]

- Cezai Şart Olarak Asıl Borçtan Ayrı ve Bağımsız Bir Edimin Bulunması

Cezai şartın bir diğer unsuru, fer'isi olduğu asıl borcun cezai şarta konu edimden ayrı ve bağımsız bir edim olmasıdır.

Diğer unsurlar ile doğrudan ilintili olan bu unsur, edimlere uygulanacak hukuki muamelelerin tayini bakımından önem arz etmektedir.

Asıl borç gibi cezai şarta konu edimin de kanuna, ahlaka veya kişilik haklarına aykırı olmaması gerekmektedir.

Ancak cezai şartın bu nedenle geçersiz olması veya borçlunun sorumlu tutulamayacağı bir sebepten geçersiz hale gelmesi asıl borcun varlığını etkilememektedir.

- Sağlararası Bir Hukuki İşlem ile Kararlaştırılması

Son olarak cezai şartın kararlaştırıldığı hukuki işlemin sağlararası bir işlem olması gerekmektedir.

Sağlararası hukuki işlemler; etkilerini, hüküm ve sonuçlarını işlem yapanın sağlığında ve malvarlığında doğuran tek, iki ya da çok taraflar işlemlerdir.

Ölüme bağlı tasarruflarda cezai şart kararlaştırılması mümkün değildir.

2. CEZAİ ŞARTIN İNDİRİLMESİ

Esasen tarafların sözleşme serbestisi içerisinde mutabık kalarak akdetmiş oldukları sözleşmeleri daha sonra tek taraflı olarak değiştirmeleri ya da ortadan kaldırmaları mümkün değildir. Bu kural özel hukukun temelini oluşturan "ahde vefa" ilkesinin bir gereğidir. Ancak ahde vefa ilkesi de sınırsız olmayıp hukukumuzda belli istisnai hallerde hâkime sözleşme hükümlerine müdahale yetkisi verilmiştir.

Cezai şartın belli koşullarda hâkim tarafından indirilmesi de yine bu kapsamda olup ahde vefa ilkesinin istisnasını teşkil etmektedir. Bu noktada hâkimin referans alacağı husus tarafların menfaat dengesidir.

Bir taraf aleyhine açıkça nispetsizlik bulunduğu tespit edilir ise hâkim sözleşme hükümlerine müdahale ederek işbu yazımız özelinde incelediğimiz üzere cezai şartın indirilmesine karar verebilecektir. Ancak bu noktada sözleşme serbestisi ve ahde vefa ilkelerinin koruduğu hukuki değerlere zarar vermeden hakkaniyet gereğince yapılacak değişiklikler bakımından son derece ince bir hesap bulunmakta olup Mahkemenin takdir yetkisi ciddi önem arz etmektedir.

Yazımızın ilk kısımlarında bahsettiğimiz üzere cezai şart bir zarara karşılık belirlenmemekte olup nispetsizliğin tespiti bakımından alacaklının zarar durumunun baz alındığını söylemek doğru olmayacaktır. Ancak sözleşme konusu edimler ve tarafların mali durumları değerlendirildiğinde belirlenen cezai şartın olağan hayat koşullarında aşırı olduğuna dair oluşacak kanaat, bedelin düzenlenmesi için gerekçe teşkil edebilecektir. Burada baskın olan hâkimin adalet duygusu ile makuliyet ölçüsü olacaktır.

Tarafların irade serbestisi; diğer hukuk dallarında örnekleri görüldüğü üzere bir tarafın diğer taraftan daha zayıf, diğerinin ise daha güçlü olduğu; yani sözleşme tarafları bakımından birinin diğerini ezme ve istismar edebilme ihtimal ve kabiliyeti bulunduğu hallerde hukuk eliyle kısıtlanarak düzenlenmektedir. İşçi- işveren, kamu- idare, tüketici ilişkileri gibi alanlarda da taraflar arası eşitsizlik bulunduğundan kurulacak akitlerde Kanunlar eliyle fren, denge ve koruma mekanizmaları ihdas edilmiştir. Doğrudan özel hukuk içerisinde, yani hukuken eşit iki özel hukuk öznesi arasında kurulan akitlerde ise cezai şart bakımından nispetsizliği gidermek üzere hâkim müdahalesi mümkün kılınmıştır.

Mevzuatımızda cezai şartın indirilmesine ilişkin emredici kural Türk Borçlar Kanunu 182/f.3 maddesinde:

"Hâkim, aşırı gördüğü ceza koşulunu kendiliğinden indirir." şeklindedir.

Bir diğer referans hükmümüz ise TBK m.27'de düzenlenen:

"Kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür.
Sözleşmenin içerdiği hükümlerden bir kısmının hükümsüz olması, diğerlerinin geçerliliğini etkilemez. Ancak, bu hükümler olmaksızın sözleşmenin yapılmayacağı açıkça anlaşılırsa, sözleşmenin tamamı kesin olarak hükümsüz olur."

Hükmüdür. Şayet belirlenen cezai şart yahut bağlı olduğu asıl edim emredici hükümlere, ahlaka, kamu düzenine yahut kişilik haklarına aykırı ise yahut konusu imkânsız ise TBK 27 bakımından da hâkim müdahalesi mümkün olacaktır.

Taksitle satım sözleşmeleri hakkında düzenleme içeren TBK m. 260/f.2 hükmü cezai şart miktarı bakımından:

"Satıcı, alıcının peşinatı ödemede temerrüde düşmesi yüzünden satılanın devrinden önce sözleşmeden dönerse, alıcıdan sadece ödenmeyen peşinat üzerinden, sözleşmeden döndüğü tarihe kadar işleyecek yasal faiz ile sözleşmenin kurulmasından sonra, satılanın uğramış olduğu değer kaybı sebebiyle tazminat isteyebilir. Ceza koşulu kararlaştırılmışsa, peşin satış bedelinin yüzde onunu aşamaz." şeklinde düzenleme içermektedir.

Bu emredici düzenleme taksitle satım sözleşmeleri bakımından kararlaştırılacak cezai şart miktarının azami yasal sınırını belirlemiştir. Azami sınırın üzerindeki cezai şartlar, emredici kurala aykırılık teşkil edecek ve aykırılığın ortadan kaldırılması amacıyla yasal sınıra indirilecektir. [3]

Son olarak sıralı şekilde Cezai Şartın İndirim Koşullarından bahsetmek gerekirse temelde 4 tane olup bunlar Geçerli Bir Cezai Şartın Bulunması, Cezai Şartın Muaccel Olması, Cezai Şartın İfa Edilmemiş Olması ve Aşırı (Fahiş) Cezai Şart Olmasıdır. [4] Geçerli Bir Cezai Şartın Bulunması cezai şartın fer'iliğinden ileri gelmekte olup bu hususta yazımızın başındaki açıklamalarımızı tekrar etmek yeterli olacaktır. Cezai Şartın Muaccel Olması; asıl borcun muacceliyeti, asıl borcun zamanında ve gereği gibi ifa edilmemesi ve borçlunun kusurlu olması gerekliliklerini de içinde barındıran bir şarttır. Cezai Şartın İfa Edilmemiş Olması da bir önceki şart ile bağlantılı olup muaccel olan cezai şartın usulü ve gereğince ifa edilmemesi gerekmektedir. Son olarak Aşırı (Fahiş) Cezai Şart Olması, hâkim eliyle cezai şartın indirilmesi için gerekli son ve en temel şarttır.

3. ÖZEL OLARAK TACİR SIFATINI HAİZ BORÇLU BAKIMINDAN CEZAİ ŞARTIN İNDİRİLMESİ

Tacirler arası ilişkilerde cezai şartın düzenlenmesine ilişkin olarak Türk Ticaret Kanunu'nda özel bir düzenleme bulunmakta olup kısaca bu hükümden bahsetmekte de yarar bulunmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu Ücret ve Sözleşme Cezasının İndirilmesi başlıklı 22. maddesi uyarınca:

"Tacir sıfatını haiz borçlu, Türk Borçlar Kanunu'nun 121 inci maddesinin ikinci fıkrasıyla 182'nci maddesinin üçüncü fıkrasında ve 525 inci maddesinde yazılı hâllerde, aşırı ücret veya ceza kararlaştırılmış olduğu iddiasıyla ücret veya sözleşme cezasının indirilmesini mahkemeden isteyemez."

Yani anılan hüküm uyarınca tacirler TBK kapsamındaki cezai şartın indirilmesi hükmünden istifade edemeyecektir.

Tacirlerin TTK 18. maddesi gereği bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş insanı gibi hareket etmesi gerekliliğinin bir çıktısı olarak tacirlerin sözleşmesel ilişkilerinde imza altına aldığı cezai şartların daha sonra nispetsizlik gerekçesiyle indirilmesi mümkün değildir.

Emsal niteliğinde Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 08.10.1997 tarihli, 1997/13-407 E., 1997/769 K. sayılı kararında:

"…Toplanan tüm bu delillerin birlikte incelenmesinden davalının inşaat yapıp satmak ve konfeksiyonculuk gibi işler yapmak suretiyle bir ticari işletmeyi kendi adına işlettiği açıkça anlaşılmaktadır. Böylece davalının tacir olduğunun kabulü zorunludur.

Hal böyle olunca davalı, TTK'nun 24. maddesi hükmü uyarınca BK 161 maddesinin 3. Fıkrasına göre kararlaştırılan cezai şartın fahiş olduğunu ve indirilmesini isteyemez. O halde mahkemenin de anılan hükme göre cezai şartı indirmesi doğru değildir ve bozmayı gerektirir..." [5]

gerekçeleriyle tacir sıfatını haiz borçlunun cezai şartın indirimini isteyemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

Ancak unutulmaması gerekir ki her durumda TBK 27 emredici kuralı geçerli olup basiretli tacir dahi olsa hiçbir borçlunun ahlaka, adaba aykırı cezai şartları ödemeye zorlanamayacağı sarihtir.

Tüm bunlara ek olarak *"tacir sıfatını haiz borçlunun, ekonomik yönden mahvına neden olacak derecede yüksek cezai şartın, borçlunun ekonomik özgürlüğüne ilişkin kişilik hakkına79, ahlaka ve adaba aykırı bulunması nedeniyle tamamen batıl sayılmasının yanında, makul düzeye indirilebileceği de kabul edilmektedir."* [6]

Yani ahlaka aykırılığın borçlunun ekonomik olarak mahvına sebep olup olmama yönünden değerlendirilerek cezai şartın indirildiği, hükümsüzlüğüne karar verildiği Yargıtay uygulamalarında ve çeşitli doktrin görüşlerinde görülmektedir.

SONUÇ OLARAK

Neticeten, cezai şart özel hukuk kişilerinin sözleşme serbestisi çerçevesinde birbirlerini ifaya zorlamak ve bir teminat teşkil etmek üzere ihdas ettikleri; asıl borcun fer'isi ancak asıl borçtan bağımsız bir alacak kalemi teşkil eden özel bir borç türüdür.

Kanunumuzda özel hükümlere tabi tutulmuş olup varlığı için gerekli şartlar ve belli durumlarda sözleşme serbestisini ve ahde vefa ilkesini aşarak hâkim eliyle müdahale edilmesini ve ceza koşulu bedelin indirilmesini işbu yazımız ile özetlenmiştir.

Ek olarak tacirler bakımından cezai şartın kural olarak indirilmesinin talep edilmesinin mümkün olmadığı; ancak istisnanın istisnası olarak belli durumlarda tacirler bakımından dahi cezai şartın düzenlenebileceğine de kısaca değinilmiştir.

Günümüzde tüm sözleşme tiplerinde muhakkak bulundurulan ceza koşulunun hâkim eliyle anılan şekillerde düzenlenmesi işbu kapsamda mümkündür.

Detaylı Bilgi için;
Av. Gamze Nur Şan
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Hatemi Hüseyin / Gökyayla Emre, "Borçlar Hukuku Genel Bölüm", 2. Bası, İstanbul, Vedat Yayıncılık, 2012, s. 345; Turgut Önen, "Borçlar Hukuku", 5. Bası, Yargı Yayınevi, 1999, s. 119.

2. Tunçomağ, a.g.e., s. 16; Kocaağa, a.g.e., s. 145-146; Şenyüz, a.g.e., s. 196 vd

3. Gülseven, Hilal, "TÜRK HUKUKUNDA CEZAİ ŞARTIN İNDİRİLMESİ" İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005.

4. Gülseven, Hilal, "TÜRK HUKUKUNDA CEZAİ ŞARTIN İNDİRİLMESİ" İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005.

5. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 08.10.1997 T., 1997/13-407 E., 1997/769 K. sayılı kararı

6. Gülseven, Hilal, "TÜRK HUKUKUNDA CEZAİ ŞARTIN İNDİRİLMESİ" İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005.

TACİRLERİN TTK 18. MADDESİ GEREĞİ BÜTÜN FAALİYETLERİNDE BASİRETLİ BİR İŞ İNSANI GİBİ HAREKET ETMESİ GEREKLİLİĞİNİN BİR ÇIKTISI OLARAK TACİRLERİN SÖZLEŞMESEL İLİŞKİLERİNDE İMZA ALTINA ALDIĞI CEZAİ ŞARTLARIN DAHA SONRA NİSPETSİZLİK GEREKÇESİYLE İNDİRİLMESİ MÜMKÜN DEĞİLDİR.

BANKA ÇALIŞANLARININ DOLANDIRICILIĞINDA BANKANIN HUKUKİ SORUMLULUĞU

A. Giriş

Gelişen teknolojilerle birlikte günümüzde dolandırıcılık furyası bir hayli artmış vaziyettedir. Artık düzenlenen evrakların doğruluğu tespit edilirken zorluk yaşanmaktadır. Bunun yanı sıra uzaktan erişimle bile banka müşterileri kolaylıkla dolandırılabilmektedir. Özellikle ülkemizin yüksek enflasyondan etkilenmesi ve ekonomik anlamda zor bir dönemden geçmesi sebebiyle toplumun bir kısmı açısından kolay para kazanma yöntemlerine ağırlık verilmesi şaşırtıcı bir durum değildir. Son zamanlarda yaşanılan olaylar sebebiyle dolandırıcılık işlemlerini yapan şahısların ceza hukuku bakımından değerlendirilmesi değil, bu duruma farklı bir bakış açısı getirerek bankaların söz konusu dolandırıcılık suçlarındaki sorumluluğu yönünden bir değerlendirme yapmak da gerekmektedir.

B. Bankanın Hukuki Sorumluluğunun Çerçevesi

Bankaların sorumlulukları belirlenirken kullanılan genel kurallardan biri, Ticaret Kanunu'nu çerçevesinde "her bir tacirin ticaret faaliyetlerinde basiretli bir iş insanı gibi hareket etmesi" gerekliliğidir. Bu genel kuralın yanı sıra, Bankalar Kanunu'nda belirtilen sözleşme türlerine ilişkin özel hükümler de bir sorumluluk kaynağı olabilmektedir. Ancak, bankaların işlemlerinin büyük bir kısmı karma sözleşme niteliğinde olduğu için, hangi sözleşme türlerinin ve ne ölçüde uygulanacağının belirlenmesi zorlaşmaktadır. Bu nedenle, irade beyanlarının yorumlanmasında güven prensibi veya teorisi çerçevesinde bir analiz yapmak gerekmektedir. Ayrıca, bankaların sorumluluğuyla ilgili anlaşmazlıklarda, vekilin özen borcuna ve sorumluluğuna dair hükümler kıyasen uygulanarak çözüme ulaşılabilinmektedir. Bankaların saygınlığa dayanan bir kurum olarak, kendilerine duyulan güveni boşa çıkarmamaları gerektiği ve bu nedenle bankalar hakkında sübjektif değerlendirmelerin geçerli olamayacağı konusunda ittifak edilmelidir. Bu nedenle bankalar, objektif bir ölçüt olan "basiretli tacir" gibi özenli bir şekilde hareket etmelidir. Ayrıca, bankaların müşterileri karşısında yerel adet ve uygulamaları bilme ve uygulama konusunda tartışmasız bir üstünlükleri vardır. Bankaların sorumluluğunu ağırlaştırmak için tek bir ölçü veya yöntem kullanılamaz. Farklı durumlar için farklı yaklaşımlar izlenmelidir. Sorumluluğun ağırlaştırılması, öncelikle ilkesel nitelikteki emredici hükümler yoluyla sağlanmalı ve kötüye kullanım durumunu denetleme yetkisi mahkemelere bırakılmalıdır.

Bankaların sorumluluğunun diğer tacirlerle kıyaslandığında şüphesiz çok daha fazla olduğu ve olması gerektiği, bu kurumların topluma güven sağlaması gereken ticari kurumların başında geldiği bir gerçektir. Ancak her dolandırıcılık olayında bankaların sorumluluğuna gitmek adeta bankaları bir günah keçisi olarak belirlemekten ibaret olacaktır. Böyle bir bakış açısıyla kanunu amacından ziyade kanunu katı bir şekilde lafzi olarak değerlendirmekle mümkündür. Banka müşterilerinin dolandırıldığı senaryolarda kusurun sebebi ve kim tarafından nasıl yapıldığı, bankanın sorumluluk çerçevesinde ne kadar bulunduğu gibi kriterleri değerlendirmek gerekmektedir. Banka müşterilerinin kendi kusuru sebebiyle banka bilgilerini 3. Kişilerle paylaştığı birçok dava bulunmaktadır. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi`nin 2012/3765 E.-2013/3407 K. Sayılı ve 26.02.2013 tarihli kararında şu açıklamalara yer verilmiştir: “Dosya kapsamı ve yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucunda, zarara yol açan eylemlerin bizzat davacının bilgisayarından elde olunan ve saklamakla yükümlü olduğu kişisel bilgileri kullanılmak suretiyle gerçekleştirildiği, davacının kişisel bilgilerinin bankanın sisteminden ele geçirilmiş olmadığı anlaşılmıştır. Taraflar arasındaki sözleşmede davacının kişisel bilgilerini korumak, üçüncü kişilerin eline geçmesini engellemek konusunda taahhütte bulunduğu açıktır. Keza davacının, opsiyonel olarak sunulmuş olan ek güvenlik önlemlerine itibar etmediği de sabittir. Bu durumda, davacının kişisel bilgilerinin başkalarınca öğrenilmesinde ve ortaya çıkan zararlı sonuçta kusurlu olduğunun kabulü gerekir.”. [1] Görüldüğü üzere bankaların gerekli güvenlik önlemlerini aldığı ancak banka müşterisinin bu güvenlik önlemlerine rağmen kendi kusuruyla paylaştığı şifre ve şahsi bilgileri sebebiyle bankanın sorumluluğuna gidilemediği Yargıtay’ın verdiği kararda görülmektedir. Bunun yanı sıra gündemin merkezinde bulunan “Yüksek Faizli Fon” olarak haber kaynaklarında yer bulan olayın değerlendirilmesi de gerekmektedir. Belirtmek isterim ki ilgili olayla alakalı bahsi geçen bütün bilgiler haber kaynakları ışığında elde edilmiş bilgiler olup, bu iddialar üzerinden bir değerlendirme yapılmaktadır. Olay, Seçil Erzan isimli banka çalışanının yüksek faizli fon getirisi bulunduğu ve bu fonun sadece bankanın özel müşterilerine sunulduğu iddiasıyla spor ve iş dünyasından belli başlı insanların paralarını bu fona yatırmasıyla vuku bulmuş bir olaydır. Seçil Erzan’ın iddialarına göre fon kısa süre içerisinde yüksek getiriler elde edilen ve tamamıyla bankanın bilgisi dahilinde bulunan bir fondur. Bu fona para yatıran kişilere bankanın resmi kağıtları üzerinden belgeler verdiği de iddialar arasında bulunmaktadır. Ancak anlaşılan o ki bu durumdan ne bankanın haberi vardır ne de böyle bir fon vardır. Olayın esasların biraz daha inceleyecek olursak, Seçil Erzan’ın bahsettiği fonun bazı kaynaklarda yılda yüzde 250 oranında bir getiri teşkil ettiği yönündedir. Hayatın olağan akışında herhangi bir fonun böyle bir oranda kazancının olması muhtemel değildir.

Ülkedeki bankaların yüzde 40 civarlarında faiz verebildiği bir ekonomik atmosferde bankanın özel müşterilerine böylesine uçuk bir oranda fon getirisi sağlanabileceği nerede görülmüştür? Bunun yanı sıra banka nezdinde hangi müşterinin özel hangi müşterinin özel olmadığı hangi kritere göre belirlenmektedir? Bankanın basiretli bir tacir gibi hareket etmesi gerektiği ve hatta çok daha fazla özen yükümlülüğüne hasıl olduğu kuşkusuzdur fakat bu fona para yatıran iş insanlarının da basiretli bir tacir olması gerektiği göz ardı edilmemelidir. Haber kaynaklarında yazılan iddialara göre bu fona yatırım yapan şahısların paraları elden verdiği bilgisi bulunmaktadır, aslında böylelikle bu paralar sisteme hiç geçmemiş olacaktır, bu denli yüksek yatırım yapabilen insanların bu hususa dikkat etmemiş olması ne kadar olasıdır? Dünyanın hangi ülkesinde bu oranda getirisi olan bir fonun varlığı kabul edilebilir. Bu bakımdan olayın unsurları ele alındığında bankanın sorumluluğuna gidilmesi pek muhtemel gözükmemektedir. Seçil Erzan'ın banka çalışanı olarak bu dolandırıcılığı yapması sadece kendi adına sonuç doğurmaktadır. Aksi takdirde bankada çalışan her şahsın yaptığı dolandırıcılık suçunda bankanın sorumluluğuna gidilmeli ve kaybedilen paraları banka tarafından tazmin edilmelidir fakat böyle bir durumun bankalar özelinde ne denli zorluk yaratacağı gözler önündedir.

Bunun yanı sıra Seçil Erzan'ın görev tanımını iyi incelemek gerekmektedir. Kendisi bankanın şube müdürüdür. Bankaların yönetim kurulu ile tüzel kişiliği arasında güçlü bir fiili irade bağı vardır. Kanun uyarınca anonim şirket sıfatına haiz bankalar dolayısıyla tüzel kişiliktir. Ancak bankaların tüzel kişiliği ve yönetim kuruluna ilişkin düzenlemeler Bankacılık Kanunu ile düzenlenmektedir. Bu kanun uyarınca bankanın genel müdürleri de adeta yönetim kurulu üyesi kadar sorumlu durumda olacaklardır. Yönetim kurulu ve genel müdürlük bankanın merkezinde bulunurken aynı zamanda tacir yardımcısı olarak şube müdürlerine görev vermektedir. Bu yol ile banka organlarının sahip olduğu temsil yetkisini şube müdürleri yani ticari vekilleriyle aracıyla kullanma imkânı bulmaktadır. Borçlar Kanunu'nun 549. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, "Temsil yetkisi, bir şubenin işleriyle sınırlandırılabilir." şeklinde düzenleme söz konusudur. Bankanın merkezine bağlı bulunan şubelerinde müdürlerine tanıdığı temsil yetkisi şube işleriyle sınırlıdır. Bu temsil yetkisine ilişkin sınırlamalar ancak iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyecektir.[2] Olayımızda ise şube müdürü Seçil Erzan'ın bankanın özel müşterilerine yüksek faizli fon imkânı sağlaması şubenin görevleriyle bağlantılı değildir. Borçlar Kanunu'nun 46. maddesinde düzenlenen yetkisiz temsil hükmüne göre, "Bir kimse yetkisi olmadığı hâlde temsilci olarak bir hukuki işlem yaparsa, bu işlem ancak onadığı takdirde temsil olunanı bağlar." denilerek bu gibi durumlarda yetki verenin korunması amaçlanmıştır. Bununla beraber böyle bir durum söz konusu olsa bile bankanın herhangi bir ildeki şube müdüründen ziyade genel müdürünün veya yönetim kurulu üyelerinden birinin bu fona ilişkin banka müşterileriyle temasa geçmesi hayatın olağan akışına çok daha uygun olması sebebiyle somut olayda üçüncü kişilerin iyi niyetinden ne derece emin olabiliriz?

Bir başka önemli nokta ise İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi'nin 01.06.2023 tarihinde verdiği E. 2021/40 K. 2023/864 sayılı kararda belirtilen unsurlardır.

"…

Dava konusu edilen para transferlerinin taraflar arasındaki sözleşme hükümlerine uygun olarak gerçekleştirilmiş olması, imzalanan sözleşme ile bankanın faks teyidi aramaksızın talimatı yerine getirmeye yetkili olduğunun davacı tarafça kabul edilmiş olması, işlemleri yapan kişinin davacı tarafça davalı bankaya teyit alınacak kişi olarak bildirilmiş olması, faks talimatlarındaki imzanın davacı şirket yetkilisinin imzası ile çıplak gözle ayırt edilemeyecek derecede benzer olması, yaklaşık bir yıllık süre içerinde toplam 103 adet bu şekilde işlem yapılmış olmasına rağmen, davacı şirketin basiretli bir tacir olarak hesaplarında usulsüzlük yapıldığından haberdar olmamasının hayatın olağan akışına aykırı olması da hep birlikte değerlendirildiğinde, söz konusu para transferlerinin davacı şirketin bilgisi ve onayı ile yapıldığının kabulü gerekmektedir. Bu durumda davacı şirketin kendi çalışanının eylemleri nedeniyle uğradığı iddia edilen zararın oluşumunda davalı bankanın özen yükümlülüğünü yerine getirmeyerek kusurlu olduğunun kabulünün mümkün olmadığı, dolayısıyla uğranıldığı iddia edilen zarardan dolayı davalı bankanın sorumluluğuna hükmedilemeyeceği kanaatine varılmıştır. Banka çalışanlarının görevlerinin gerektirdiği özen ve dikkati gösterdikleri, kasıt ve ihmal şeklinde kusurlarının bulunmadığı ve davacı şirket ile davalı banka arasında süregelen talimatla havale yapılma işleminde, imza sirkülerindekilerle aynı ya da ayırt edilemeyecek derecede benzer imzayı taşıyan dava konusu talimatları işleme koyması nedeniyle, davalı bankanın sorumlu tutulması ve hafif kusur dahi izafe edilmesi mümkün olmayıp, davacı şirket çalışanının ağır kusuru, zararın oluşumunda davalı bankanın özen sorumluluğundaki illiyet bağını kesecek ağırlıktadır.

…

Bu nedenle mahkemece davanın reddine karar verilmesi gerekirken kısmen kabulü isabetsizdir. Açıklanan nedenlerle, davacı vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine, davanın reddine karar verilmesi gerekirken kısmen kabulü doğru değil ise de, yapılan hata/eksiklik yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden, davalı vekilinin istinaf başvurusunun kabulü ile kararın HMK'nın 353/ (1)b-2 maddesi uyarınca kaldırılarak "davanın reddine" karar verilmiştir. [3]

…"

C. Sonuç

Sonuç olarak, hem yukarıdaki Yargıtay ve İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi'nin kararları hem de bahsi geçen olaylar ışında bankanın sorumluluğunu ele aldığımızda, kuşkusuz bankanın özen yükümlülüklerinin ve sorumluluğunun topluma verdiği güven sebebiyle çok daha fazla olması gerektiği tartışmasız bir konudur. Ancak her olay bakımından bankanın sorumluluğuna gitmenin kanunun amacı bakımından değerlendirildiğinde adil olmadığı ve her dolandırıcılık olayında adeta "tehlike anında camı kırınız!" edasıyla tüm sorumluluğun bankalara yüklenmesinin hukuki açıdan doğru olamayacağı kuşkusuzdur. Bankanın hangi organı tarafından işlemin yapıldığı, organ tarafından yapılan bir eylem yoksa temsil yetkisine sahip kişinin verilen yetkinin sınırları içerinde bir işlem yapıp yapmadığı olayın nitelikleri açısından değerlendirilmeli ve bu çerçevede bir karar verilmelidir.

Detaylı Bilgi için;
Stj. Av. Mustafa Emre Batmaz
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2012/3765 E.-2013/3407 K. Sayılı ve 26.02.2013 tarihli kararı

2.https://www.mevzuatdergisi.com/2000/02a/02.htm

3. İstanbul BAM, 12. HD., E. 2021/40 K. 2023/864 Sayılı ve 01.06.2023 tarihli kararı

HAKSIZ AZİL HALİNDE VEKALET ÜCRETİ

Vekalet sözleşmesi, varması gereken tek taraflı bir irade beyanı ile her zaman sona erdirilebilir. Vekalet sözleşmesinin sona ermesi için bir sebep gösterilmesi ve herhangi bir şekil şartına uyulması gerekmemektedir. Sözleşmenin sona erdirildiğine ilişkin irade beyanının karşı tarafa ulaşması ile vekalet sözleşmesi sona erer. Taraflar sözleşmeyi her zaman sona erdirebilmekle beraber sözleşmesinin uygun olmayan zamanda sona erdirilmesi durumunda diğer tarafın zararını tazmin etmekle yükümlüdür. Karşı tarafın sözleşmenin sona erdirilmesine sebep olduğu durumlarda sözleşmenin uygun olmayan zamanda sona erdirildiğinden bahsedilememektedir. TBK m.512 ile menfi zarar tazmini düzenlenmiş olup zarara uğrayan taraf uğradığı zararı ispat etmesi gerekmektedir [1]. Vekalet sözleşmesinin özel bir türü olan avukatlık sözleşmesinde ise haksız azil Avukatlık Kanunu ile düzenlenmiş olduğundan özellik arz etmektedir.

Avukatlık Kanunu m. 174/2 ile avukatlık sözleşmesinin haksız azil ile sona erdirilmesi durumunda avukatın ücretin tamamına hak kazanacağı düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme ile avukatlık sözleşmesi vekalet sözleşmelerinden ayrılmaktadır. Zira Avukatlık Kanunu m.174/2 ile haksız azil halinde avukatın, sözleşme ifa edilseydi elde edeceği ücretin tamamına hak kazanacağı düzenlenmiştir.

Doktrinde farklı görüşler bulunmakla birlikte maddede öngörülen ücretin müspet zarar tazminatı niteliğinde olduğu görüşü bulunmaktadır [2]. Bu çalışma ile avukatlık sözleşmesinin haksız azil ile sona ermesi durumunda avukatın hak kazandığı ücretin kapsamı incelenecektir.

Vekalet veren, sebep göstermeksizin vekili azledebilmekle beraber, azlin haklı nedene dayanmadığı durumlarda Avukatlık Sözleşmesine konu işin tamamlanması aranmaksızın işin tamamlanması halinde ödenmesi gereken ücretin tamamını avukata ödemekle yükümlüdür. Hak kazanılan vekalet ücretine akdi vekalet ücreti ve kanuni vekalet ücreti dahildir.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, E. 2015/8327, K. 2016/14877

2-Uyuşmazlık, haksız azil nedeniyle vekalet ücreti isteminden ibaret olup, azlin haksız olduğu mahkemenin de kabulündedir. Haksız azil halinde avukat, hangi aşamada olursa olsun, üstlendiği işin tüm vekalet ücretini talep etme hakkına sahiptir. [3]

Kanun ile haksız azlin tanımı yapılmamışsa da avukatın kusuru ya da ihmalinin bulunduğu durumlarda ücretin ödenmeyeceği düzenlenmiştir. Bu düzenleme doğrultusunda kusur ya da ihmalin bulunmadığı durumların haksız azil oluşturduğu kabul edilmektedir. Azlin haklı nedene dayandığını ispat yükü vekalet veren üzerindedir.

“Avukatın işi takipten vazgeçmesi, azli ve ücretin gününde ödenmemesi:

Madde 174

Üzerine aldığı işi haklı bir sebep olmaksızın takipten vazgeçen avukat hiçbir ücret isteyemez ve peşin aldığı ücreti geri vermek zorundadır.

Avukatın azli halinde ücretin tamamı verilir. Şu kadar ki, avukat kusur veya ihmalinden dolayı azledilmiş ise ücretin ödenmesi gerekmez.”

Kanun maddesi ile avukatın haksız şekilde azledilmesi halinde vekalet ücretinin tamamına hak kazanılacağı düzenlenmiştir. Madde ile “ücretin tamamı” ifadesi kullanılmış olup bu ifadeye akdi vekalet ücreti ve kanuni vekalet ücretinin dahil olduğu kabul edilmelidir. Yargıtay uygulamaları da bu yöndedir.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, E. 2016/9987, K. 2016/17815

Avukatlık Kanunu'nun, 174. maddesinde, "Avukatın azli halinde ücretin tamamı verilir. Şu kadar ki, avukat kusur veya ihmalinden dolayı azledilmiş ise ücretin ödenmesi gerekmez." hükmü mevcut olup, bu hükme göre azil işleminin haklı nedene dayandığının kanıtlanması halinde müvekkil avukata vekalet ücreti ödemekle yükümlü değildir. Dairemizin kökleşmiş içtihatlarına göre haklı azil halinde ancak azil tarihi itibariyle sonuçlanıp kesinleşen işlerden dolayı vekalet ücreti talep edilebilir. Zira vekalet ilişkisi bir bütün olup azil, taraflar arasındaki tüm dava ve takiplere sirayet edeceğinden, azlin haklı olduğunun kabul edilmesi halinde, davacının azil tarihi itibariyle sonuçlanıp kesinleşmeyen işlerden dolayı vekalet ücreti talep edebilmesi mümkün değildir. Buna karşılık haksız azil halinde ise avukat, hangi aşamada olursa olsun, üstlendiği işin tüm vekalet ücretini talep etme hakkına sahiptir. Bir davada görev yapan avukat, vekil edeninden aralarındaki sözleşmeye göre kararlaştırılan miktarı, şayet ücret kararlaştırılmamış ise Avukatlık Kanunu'nun 164/4 maddesine göre belirlenecek miktarı ücret olarak talep etmek hakkına sahip olduğu gibi, ayrıca yargılama sonunda haklı çıkılan kısım üzerinden hasma yüklenen vekalet ücretini de talep etmek hakkına sahiptir. Vekil eden, avukatına belirlenen bu iki kalem ücreti Ödemekle yükümlüdür. [4]

Akdi vekalet ücretinin nispi ücret olarak belirlendiği durumlarda ücretin tespiti uyuşmazlık konusu olabilecektir. Aynı doğrultuda akdi vekalet ücretinin hak kazanılan ücrete dahil olduğunun kabul edilmesi halinde sonuçlanmamış davalarda kanuni vekalet ücretinin tespiti üzerinde durulması gerekmektedir.

1. Akdi Vekalet Ücreti

Taraflar arasında ücrete ilişkin bir sözleşme mevcut ise haksız azil halinde avukat sözleşme ile belirlenmiş olan ücretin tamamına hak kazanmaktadır. Taraflar arasında bir ücret sözleşmesinin bulunmadığı durumlarda vekalet ücreti Avukatlık Kanunu m.164 uyarınca belirlenecektir. Taraflar arasında bir ücret sözleşmesinin bulunduğu durumlarda ücret sözleşmesi uyarınca vekalet ücretinin tespit edilmesi gerekmekte olup sözleşmesin açık olmadığı gerekçesiyle sözleşmenin esas alınması Yargıtay kararıyla kabul edilmemektedir.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, E. 2015/2139, K. 2015/29991

2-Davacılar, haksız azil nedeniyle sözleşmede kararlaştırılan avukatlık ücretinin tahsili için yapılan icra takibine vaki itirazın iptali isteğinde bulunmuş; davalı ise, davacı avukatı haklı azlettiğini savunmuştur. Mahkemece, aldırılan bilirkişi raporu ile işin yürütülmesinde Avukatlık Yasası ve meslek kurallarına göre davacıya atfedilecek bir kusurun bulunmadığı ve davacının haksız olarak azledildiği, ancak sözleşmede yer alan dava sonucunda elde edilecek net alacak kavramı ile mahkemece karar verilecek miktarın mı yoksa kararın infazı neticesinde ele geçecek miktarın mı kastedildiğinin sözleşmeden anlaşılamaması gerekçeleriyle davacı lehine maktu vekalet ücretine hükmedilmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Taraflar arasında düzenlenmiş 15.11.2010 tarihli Avukatlık Ücret Sözleşmesi'de,.. Mahkemesi'nde görülmekte olan dava sonucunda, elde edeceğim net alacağın %12'sini ... avukatlık ücreti olarak ödeyeceğimi...” şeklinde düzenlemenin kararlaştırılmış olduğu görülmektedir. Bu durumda azlin haksız olduğunun kabul edilmesi halinde davacının talep edebileceği ücretin dosyadaki avukatlık ücret sözleşmesine göre belirlenmesi gerekirken, aksine düşüncelerle sözleşmenin geçerli olmadığının kabulü ile maktu vekalet ücretine karar verilmiş olması, usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir. [5]

Ücretin maktu olduğu durumlarda ücretin tespiti özellik arz etmemekte olup Avukat sözleşme ile kararlaştırılmış olan ücretin tamamına hak kazanmaktadır. İşin tamamlanmış olması ya da olmaması sonucu etkilememektedir. Haksız azil ile birlikte sözleşmede kararlaştırılan ücretin tamamı muaccel hale gelmektedir.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, E. 2009/6079, K.2010/1726

Dava, haksız azil nedeniyle vekalet ücreti alacağının tahsili istemine ilişkin olup, mahkemece azlin haksız olduğu kabul edilerek, davacının ücret alacağına azlin tebliğ edildiği tarihten itibaren faiz yürütülmesine karar verilmiştir. Oysaki haksız azil durumunda, avukat işi takip edip sonuçlandırma olanağını kaybettiğinden, vekalet ücreti alacağı, ... henüz sonuçlanmamış olsa dahi, haksız azil beyanının avukata ulaşması ile muaccel hale gelirse de, alacağın muaccel hale gelmesi borçluyu temerrüde düşürmeye yeterli değildir. BK 101/1 maddesi gereğince muaccel bir borcun borçlusu, alacaklının ihtarıyla mütemerrit olur. Davacı, alacağının tahsili için davadan önce ihtar göndererek davalıyı temerrüde düşürmediğinden, hükmedilen alacağa dava tarihinden itibaren faiz yürütülmesi gerekirken, azlin tebliğ edildiği tarihten itibaren faize hükmedilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir. Ne var ki bu yanlışlığın giderilmesi, yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden hükmün düzeltilerek onanması HUMK.nun 438/7 maddesi gereğidir. [6]

Ücret sözleşmesi ile nispi vekalet ücretinin kararlaştırılmış olduğu durumlarda ücretin tespiti ve muaccel olması üzerinde durulması gerekmektedir. Her halükarda iş tamamlanmış gibi vekalet ücreti hesaplaması yapılacaksa da işin tamamlanmamış olduğu durumlarda dava değerinin ya da üstlenilen işin değerinin tespit edilmesi gerekmektedir. Dava ya da iş sonuçlanmış ve vekalet ücretine esas ücret belirli hale gelmişse bu tutar üzerinden nispi vekalet ücreti azil ile muaccel hale gelecektir. İşin tamamlanmadığı ve davanın sonuçlanmadığı durumlarda işin tamamlanacağı ve davanın kazanılacağı kabulü ile azlin gerçekleştiği zaman tespit edilebilen değer üzerinden akdi vekalet ücreti hesaplaması yapılmaktadır.

Yargıtay, avukatın dava sonuçlanmamış olsa dahi avukat azledilmeden önce harçlandırılmış olan dava değeri üzerinden, dava kazanılmış olsa avukatın hak edeceği ücrete hak kazanacağı yönünde karar vermektedir. Bu durum dava değerinin açılış tarihinde belirli olduğu davalar açısından hakkaniyete uygun bir sonuç verse de belirsiz ve kısmi alçak davaları açısından hakkaniyete aykırı sonuçlar doğurabilecektir.

Avukatın belirsiz alacak davasını uzun süre takip ettikten sonra ve ancak belirli hale gelen dava değeri üzerinden harçlandırılmadan önce haksız şekilde azledildiği durumlarda Yargıtay’ın kabul ettiği görüş hakkaniyete aykırı sonuçlar verecektir. Bu gibi durumlarda avukata davanın sonuçlanmasını bekleme hakkı verilerek davanın sonuçlanması ile belirli hale gelen tutar üzerinden vekalet ücretini talep hakkı verilmesi düşünülebilir.

YARGITAY 13. HUKUK DAİRESİ E. 2015/10028 K. 2016/18345 T. 12.10.2016

2-) Dava, haksız azil sebebiyle vekalet ücreti alacağının tahsili istemine ilişkindir. Mahkemenin de kabulünde olduğu üzere davacı haksız azledilmiştir. Haksız azledilen avukat, hangi aşamada olursa olsun, üstlendiği işin tüm vekalet ücretini talep etme hakkına sahiptir. Dosya kapsamı incelendiğinde, mahkemenin karara esas aldığı 22.07.2014 tarihli bilirkişi raporunda, davacı avukatın talep edebileceği vekalet ücretinin, mahkeme kararında tespit ve tahsiline karar verilen miktarın davalının veraset ilamındaki payı üzerinden AAÜT ne göre hesaplanacak olan nispi vekalet ücreti olduğu düşüncesi ile, ... 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2011/114E.-2013/309K. sayılı ilamıyla belirlenen 434.520,00TL kamulaştırma bedeli üzerinden, vekalet ücreti hesabı yapıldığı görülmüştür.

Halbuki, ... 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2011/114E sayılı dosyasında, davacının azledildiği tarihte, dosyanın harçlandırılmış dava değeri 10.000TL dir. O halde, mahkemece, vekalet ücreti hesabının harçlandırılmış bedel üzerinden yapılması gerekmekteyken, yanılgılı değerlendirmeyle, yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup, davalı lehine bozmayı gerektirir. [7]

YARGITAY 13. HUKUK DAİRESİ E. 2016/20941 K. 2018/3691 T. 29.3.2018

Dosya kapsamı incelendiğinde, mahkemenin karara esas aldığı 12.5.2016 tarihli ek bilirkişi raporunda, davacı avukatın talep edebileceği vekalet ücretinin, mahkeme kararında tespit ve tahsiline karar verilen miktarın davalıların veraset ilamındaki payı üzerinden AAÜT ne göre hesaplanacak olan nispi vekalet ücreti olduğu düşüncesi ile, ... 6.Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2012/292-2014/255 Sayılı ilamıyla (bozmadan sonra) hükmedilen bedel üzerinden, vekalet ücreti hesabı yapıldığı anlaşılmaktadır.

Oysa anılan dosyada davacı avukatın azledildiği tarihte, dosyanın harçlandırılmış dava değeri 15.000,00 TL. olup, davacı avukatın azil tarihinden sonra, davalılar adına herhangi bir hukuki yardımda bulunmaya yetkili olmadığı halde, kendisini azleden davalılar lehine ıslah harcını yatırması da sonuca etkili değildir. O halde, mahkemece, vekalet ücreti hesabının, anılan dosyada azil tarihi itibariyle harçlandırılmış olan 15.000,00 TL. olan bedel üzerinden yapılması gerekmekteyken, yanılgılı değerlendirmeyle, azilden sonraki harçlandırılmış değer üzerinden yapılması, usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir. [8]

Nispi ücretin belirlendiği durumlarda özellik arz eden bir başka husus dava konusunun yabancı para olduğu durumlardır. Dava konusunun yabancı para olduğu durumda vekalet ücreti hesaplamasına esas alınacak kurun belirlenmesi gerekir.

Bu hususta ücret sözleşmesinde düzenleme bulunan durumlarda ücret sözleşmesinde yer alan esaslar doğrultusunda belirleme yapılacaktır. Ücret sözleşmesinin bulunmaması ya da ücret sözleşmesi bulunmakla birlikte bu konuda bir açıklık bulunmaması durumunda Yargıtay'ın kanuni vekalet ücreti hesaplamasında esas aldığı kriterlerin uygulanması mümkündür. Ancak Yargıtay hukuk daireleri arasında konusu yabancı para olan davalarda vekalet ücretinin hesaplanması hususunda farklılıklar mevcuttur.

Dava tarihindeki kurun esas alınarak hesaplama yapılması gerektiğini kabul eden hukuk dairelerinin yanı sıra karar tarihindeki kurun esas alınması gerektiğini kabul eden hukuk Dairleri de mevcuttur.

Bu konuda dava tarihinin esas alınması açısından hukuki bir gerekçe bulunmadığı kanaatindeyiz. Yabancı para üzerinden dava açılması ve fiili ödeme günü kuru üzerinden dava konusu alacağın tahsil edilmesi talep edilen durumlarda ödeme fiili ödeme kuru esas alınarak yapılmaktayken karar tarihi ile doğan vekalet ücretinin karar tarihinden önceki bir tarih esas alınarak hesaplanmasının hukuki bir dayanağı bulunmadığı görüşündeyiz.

Bu doğrultuda Yargıtay'ın kanuni vekalet ücreti hesaplamasında esas aldığı kriterler doğrultusunda haksız azil halinde vekalet ücretinin belirlendiği ve muaccel hale geldiği tarihteki kur üzerinden hesaplama yapılması gerekmektedir.

YARGITAY 5. HUKUK DAİRESİ E. 2022/11971, K. 2023/2900, T. 22.3.2023

4. Davacının vekalet ücretine yönelik temyiz itirazlarının incelenmesinde; Mahkemece, hükümde tahsiline karar verilen yabancı para alacağının, karar tarihi itibarıyla Türkiye Cumhuriyeti ... Bankası efektif satış kuru üzerinden Türk Lirası karşılığı esas alınarak davacı lehine vekâlet ücreti takdir edilmesi gerekirken bu kurala uyulmadan yapılan vekalet ücreti hesabı doğru olmayıp bozmayı gerektirir. [9]

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ, E. 2022/5999, K. 2022/7024, T. 2.6.2022

Yargıtay (Kapatılan) 22. Hukuk Dairesinin 2016/26417 Esas, 24971 Karar sayılı ilamında da belirtildiği üzere, işçilik alacaklarının yabancı para olarak talep edildiği davalarda (harç ve) vekalet ücretinin karar tarihindeki Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası efektif satış kuru üzerinden hesaplanması gerektiğinden; İlk Derece Mahkemesince, bu yön gözetilmeksizin davalı lehine takdir edilen vekalet ücretinin dava tarihindeki döviz kuru üzerinden belirlenmesi hatalı olmuştur.

Bu noktada, her ne kadar davalı lehine takdir edilen vekalet ücreti yönünden Dairemiz karar tarihindeki TCMB Euro efektif satış kuru (16.0447) üzerinden ve 2022 yılı Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre hesaplama yapılması gerekli görülmüş ise de, istinaf nedenleri çerçevesinde yapılan incelemede, davalı yanca istinaf başvuru dilekçesinde belirlenmesi gereken vekalet ücreti miktarının açıkça belirtilmesi karşısında, taleple bağlılık ilkesi nazara alınarak talep gibi davalı lehine 20.102,81 TL vekalet ücreti hüküm altına alınmıştır" gerekçesiyle davalı istinaf başvurusunun kabulüyle davacı istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir. [10]

YARGITAY 6. HUKUK DAİRESİ E. 2023/1779 K. 2023/2270 T. 8.6.2023

Dosya içeriğine göre hüküm altına alınan ve temyize konu edilen miktar 16.076,20 USD olup, dava değeri, dava tarihindeki döviz kuru üzerinden harçlandırılan değer olduğundan ve 16.076,20 USD'nin dava tarihindeki TCMB efektif satış kuruna göre karşılığı 98.864,03 TL olduğundan, Bölge Adliye Mahkemesi'nin karar tarihi itibari ile kesinlik sınırı olan 238.730,00 TL'nin altında kalmaktadır.

.....

- MUHALEFET ŞERHİ –

İİK'nın 32. maddesi gereğince ilâm icraya konulunca borçlu İİK'nın 36. maddesi gereğince "İcranın Geri Bırakılmasını" isterse "Hükmolunan para" kavramından hareketle alınacak teminata ilişkin miktar belirlenirken yapılacak hesaplamada yabancı para alacağının dava tarihindeki kuru esas alınmamakta, icradan talep tarihindeki hükmolunan yabancı paranın Türk Lirası karşılığı esas alınmaktadır.

Yabancı para alacağına ilişkin ilâm icraya konulduğu takdirde ise Harçlar Kanunu Ek-1 Sayılı Tarifenin B)İcra ve İflas Harçları başlıklı kısmın 1/3. bendinde değeri belli olan icra takiplerinde tahsil harcının değer üzerinden alınacağı belirtildikten sonra a) bendinde icra emrinin tebliği üzerine hacizden evvel (Yüzde 4.35), b) bendinde hacizden sonra satıştan önce (Yüzde 9.10), c) bendinde satılıp paraya çevrilmesi suretiyle tahsil hâlinde (Yüzde 11.8) oranlarında olmak üzere alacağın tahsil zamanı esas alınarak bu tarihlerdeki değere göre harç alınması gerekmektedir.

Nitekim icra işlemlerinin yargısal denetimini yapan icra mahkemelerince verilen kararları denetleyen Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 18.02.2016 tarih 2015/27228 Esas, 2016/4363 Karar sayılı ilâmında "492 Sayılı Harçlar Kanunu'nun 28/b bendi uyarınca icra tahsil harcı alacağın ödenmesi sırasında, ödeme yapılmayan hâllerde harç alacağının doğması tarihinden itibaren 15 gün içinde ödenir.

Harç alacağı icranın yerine getirilmesiyle doğar. Alacaklılar takipte yabancı para alacağının fiili ödeme tarihindeki kur karşılığı üzerinden tahsil talebinde bulunulduğundan tahsil harcına esas matrahın yabancı para alacağının fiili ödeme tarihideki kur karşılığı üzerinden hesaplanması gerekir.

Yine Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin 20. maddesi gereğince avukatlık ücretinin takdirinde hukuki yardımın tamamlandığı veya dava sonunda hüküm verildiği tarihteki yürürlükte olan tarife esas alınır.

Tarife hükümleri gereğince icra müdürlüğünce vekâlet ücreti matrahının belirlenmesinde de yabancı paranın tahsil tarihindeki kur karşılığının esas alınması gerekmektedir." demek suretiyle uygulamanın ne yönde olduğunu belirterek dairenin yerleşik içtihat ve uygulamalarının da bu şekilde olduğunu ortaya koymuştur.

…
Yukarıdaki açıklamalarda da yer aldığı üzere yabancı paranın değeri serbest kur rejimi nedeniyle sürekli değiştiğinden yasal sınırların belirlenmesinde ve vekalet ücretinin takdirinde hüküm tarihinin esas alınması yasal düzenlemelerin bir gereği olduğu gibi hükmolunan şeyin gerçek ve güncel değerini yansıtması, taraflara yüklenen hak ve borçların yabancı paranın hüküm tarihinde TL karşılığının olacağı ilam İcra Dairesi aracılığıyla infaza verildiğinde bu değerin esas alınacağı gözetildiğinde somut uyuşmazlıkta olduğu gibi gerek vekalet ücreti gerekse genel olarak parasal sınırların belirlenmesinde kullanılan ölçütlere göre temyiz sınırı ve harç bakımından yabancı paranın karar tarihindeki kur karşılığının esas alınması gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyorum. [11]

Ücret sözleşmesinin bulunmaması ya da geçerli olmaması durumunda akdi vekalet ücreti Avukatlık Kanunu m. 164 hükmü uyarınca belirlenecektir. Avukatlık Kanunu m.164 uyarınca maktu vekalet ücretinin hesaplanması gereken durumlarda Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi ile belirlenen tutarlar esas alınacaktır. Değeri para ile ölçülebilen dava ve işlerde ise Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin altında kalmamak üzere dava değerinin %10 ile %20'si arasında bir miktar mahkemece belirlenecektir.

YARGITAY 13. HUKUK DAİRESİ E. 2014/17401 K. 2015/8434 T. 16.3.2015

Mahkemece, azlin haksız olduğu kanaati ile davanın kabulüne, 14.048,00 TL vekalet ücreti alacağının dava tarihinden, 6688,00 TL vekalet ücreti alacağının ise ıslah tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile davalıdan tahsiline karar vermiş; hüküm, davalı yanca temyiz edilmiştir.

1-) Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle yasaya uygun gerektirici nedenlere ve özellikle delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre davalının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan sair temyiz itirazlarının reddi gerekir.

2-) Davacı, eldeki davası ile haksız azil nedeni ile hakettiği vekalet ücretinin tahsili istemi ile eldeki davayı açmıştır. Davalı davanın reddini dilemiş, mahkemece davanın kabulüyle 6688, 00 TL karşı yan vekalet ücreti ile takip miktarının %20 si üzerinden hesap edilen nispi vekalet ücreti 14048, 00 TL nin davalıdan tahsiline karar verilmiştir. 1136 Sayılı Avukatlık Kanunu'nun 164. maddesinin dördüncü fıkrasında "Avukatlık ücretinin kararlaştırılmamış olduğu veya taraflar arasında yazılı ücret sözleşmesinin bulunmadığı yahut ücret sözleşmesinin belirgin olmadığı veya tartışmalı olduğu veya ücret sözleşmesinin ücrete dair hükmünün geçersiz sayıldığı hallerde, değeri para ile ölçülebilen dava ve işlerde asgari ücret tarifelerinin altında olmamak koşuluyla ücret itirazlarının incelemeye yetkili merci tarafından davanın kazanılan bölümü için avukatın emeğine göre ilamın kesinleştiği tarihteki müddeabihin değerinin yüzde onu ile yüzde yirmisi arasındaki bir miktar avukatlık ücreti olarak belirlenir. Değeri para ile ölçülemeyen dava ve işlerde ise avukatlık asgari ücret tarifesi uygulanır." hükmü düzenlenmiştir. Somut olayda; taraflar arasında yazılı ücret sözleşmesi mevcut olmayıp, davalı tarafından davacı avukata Kadıköy 19. Noterliği'nin 03/08/2009 tarihli düzenleme şeklinde vekaletname verildiği dolayısıyla bu tarih itibariyle sözleşme ilişkisi kurulduğuna göre davacı, bu tarihte yürürlükte bulunan Avukatlık Kanunu hükümleri gereğince akdi vekalet ücreti istemeye hak kazanmıştır.

Ancak davanın ve takibin parayla değerlendirilmesi halinde %10 ile %20 arasında oran belirlenirken hangi ölçünün esas alındığının da gerekçeli olması gerekir. Hükme esas alınan Bilirkişi raporunda belirtilen dosyanın gereği gibi takip edilmesi ölçütü kabul edilebilir bir kıstas olmayıp, bu husus zaten vekilin asli görevidir. Bu oran belirlenirken davalının sarf ettiği emek ve mesai ile dava ve takibin ve uyuşmazlığın niteliği göz ardı edilmemelidir. Mahkemece %10 oranın aşılması halinde somut dayanakları gösterilmelidir. Öyleyse mahkemece belirlenen doğrultuda inceleme yapılıp takip sebebiyle davalı avukatın hakettiği ücrete dair oran belirlenerek sonucuna göre hüküm tesis edilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir. [12]

Akdi vekalet ücretinin sözleşme ile belirlenmesi halinde yapılan açıklamalar Avukatlık Kanunu m.164 uyarınca belirlendiği durumlarda da geçerlidir.

2. Kanuni Vekalet Ücreti

Yargılama gideri kapsamında yer alan kanuni vekalet ücretinin (karşı taraf vekalet ücreti) Avukatlık Kanunu m.174'te yer alan "ücretin tamamı" ifadesi kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir. Yargıtay, haksız azil halinde avukatın akdi vekalet ücretinin yanı sıra kanuni vekalet ücretine de hak kazanacağını kabul etmektedir. Ancak davanın sonuçlanmadığı durumlarda kanuni vekalet ücretinin hesaplanması ve muacceliyet anının belirlenmesi konusunda sorunlar mevcuttur.

YARGITAY 13. HUKUK DAİRESİ E. 2013/11715 K. 2013/12413 T. 14.5.2013

2-Avukatlık Kanununun 164/ son maddesi hükmüne göre, karşı tarafa yükletilen vekalet ücreti avukata ait olup davacı, gerek müvekkilin asile ödemesi gerekli olan, gerekse karşı tarafa yükletilen vekalet ücretinin tahsili için eldeki davayı açmıştır. Karşı tarafa tahmil edilecek vekalet ücretinin miktarı, dava ve icra takibinin sonuçlanması ile belli olur. Vekil edenin avukatına ödeme borcu da, bunun karşı taraftan tahsil edildiği anda doğar. Henüz karşı taraftan vekalet ücreti alacağını tahsil etmemiş olan müvekkilden, avukat bu ücret alacağını isteyemez. Ancak kural böyle olmakla birlikte bu kurala sıkı sıkıya bağlı kalınmamalı, Avukatlık Kanunu'nun 164/ son maddesine işlerlik kazandıracak şekilde her olayın özelliğine, durum ve şartlarına göre değerlendirme yapılmalı, özellikle MK'nun 2. maddesinde belirtilen hakkın kötüye kullanılmasına, dürüstlük kurallarının ihlaline izin verilmemeli, gerektiğinde müvekkilin bu alacağını karşı taraftan tahsil etmiş olduğu da kabul edilmelidir. Somut olayda davacının, davalıya vekaleten takip etmiş olduğu dava karar aşamasında iken, davalı tarafından haksız olarak azledildiği anlaşılmakta olup, davacı haksız azil nedeniyle karşı taraf vekalet ücretinden de mahrum kalmıştır.

Bu nedenle davacı avukatın, Avukatlık Kanunu'nun 164/ son maddesinde düzenlenen karşı taraf vekalet ücretlerine de hak kazandığının kabulü gerekir.

Bu nedenle davacı avukatın, Avukatlık Kanunu'nun 164/ son maddesinde düzenlenen karşı taraf vekalet ücretlerine de hak kazandığının kabulü gerekir.

O halde mahkemece davacının takip etmiş olduğu dava nedeniyle, Avukatlık Kanunu'nun 164/ son maddesine göre hasma yükletilmesi gereken vekalet ücretine de karar verilmesi gerekirken, açıklanan hususlar göz ardı edilerek, bu istemin reddine karar verilmiş olması, usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir. [13]

YARGITAY 13. HUKUK DAİRESİ, E. 2015/30699, K. 2018/2183, T. 20.2.2018

Bu halde haksız azil sebebiyle davacı avukat ücretin tamamını isteme hakkına sahiptir. 1136 Sayılı Avukatlık Kanunu'nun ücrete dair 163 ve 164. maddeleri, vekil ile müvekkil arasındaki ücrete dair düzenlemeleri getirmiştir.

1136 Sayılı Avukatlık Kanunun 5043 Sayılı Yasayla değişik 164/4 maddesinde, "Avukatlık ücretinin kararlaştırılmamış olduğu veya taraflar arasında yazılı ücret sözleşmesinin bulunmadığı yahut ücret sözleşmesinin belirgin olmadığı veya tartışmalı olduğu veya ücret sözleşmesinin ücrete dair hükmünün geçersiz sayıldığı hallerde, değeri para ile ölçülebilen dava ve işlerde asgari ücret tarifelerinin altında olmamak koşuluyla ücret itirazlarının incelemeye yetkili merci tarafından davanın kazanılan bölümü için avukatın emeğine göre ilamın kesinleştiği tarihteki müddeabihin değerinin yüzde onu ile yüzde yirmisi arasındaki bir miktar avukatlık ücreti olarak belirlenir.

Değeri para ile ölçülemeyen dava ve işlerde ise avukatlık asgari ücret tarifesi uygulanır." Bu oran belirlenirken davalının sarf ettiği emek ve mesai ile dava ve takibin ve uyuşmazlığın niteliği göz ardı edilmemelidir.

Ayrıca Avukatlık Kanunu'nun 164/son maddesi hükmüne göre, kural olarak karşı tarafa yükletilen vekalet ücreti avukata aittir. Davacı avukat karşı tarafa yükletilecek vekalet ücretini de talep edebilir. [14]

Henüz dava sonuçlanmamışken avukatın hak kazanacağı kanuni vekalet ücretinin tespiti konusunda sorun oluşabilmektedir. Yargıtayın yerleşik içtihatları doğrultusunda, dava henüz sonuçlanmamış olsa dahi davanın kazanılması halinde kazanılacak vekalet ücreti üzerinden hesaplama yapılması gerekmekte ve alacağın muaccel hale geldiğinin kabulü için davanın sonuçlanmasının beklenmesi gerekmemekte, haksız azil itibarıyla alacak muaccel hale gelmektedir.

Nispi vekalet ücretinin hesaplanması kısmında yapılan açıklama kanuni vekalet ücretinin nispi nitelikte olduğu durumlarda da geçerlidir.

Davanın harçlandırılmış olan değeri üzerinden vekalet ücreti hesaplanacaksa da bu durumun bazen avukat açısından hakkaniyet aykırı sonuçlar yaratabileceği açıktır.

3. Sonuç

Avukatlık Kanunu m.174 ile haksız azil ile avukatın ücretin tamamına hak kazanacağı düzenlenmiştir. Yargıtay uygulamaları ile de kabul edildiği şekilde "ücretin tamamı" kavramına akdi vekalet ücretinin yanı sıra kanuni vekalet ücretinin de dahildir. Yargıtay uygulamaları doğrultusunda haksız azil ile iş tamamlanmış olsaydı hak kazanılacak olan akdi vekalet ücreti ve kanuni vekalet ücretine hak kazanıldığı ve alacak kalemlerinin haksız azil ile muaccel hale geldiği kabul edilmelidir.

Yabancı para alacaklarının söz konusu olduğu hukuki işlerde vekalet ücretinin hesaplanmasında varsa ücret sözleşmesi esas alınarak hesaplama yapılacaktır. Ücret sözleşmesinin bulunmadığı durumlarda, Yargıtay'ın karar tarihindeki kur üzerinden vekalet ücretinin hesaplanması gerektiği kararları doğrultusunda, haksız azlin gerçekleştiği zaman yürüklükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi üzerinden azlin gerçekleştirildiği tarihteki TCMB kuru efektif satış kuru üzerinden akdi vekalet ücretinin hesaplanması gerekmektedir.

Detaylı Bilgi için;
Av. Tuğbanur Akyıldız
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Fahrettin Aral, Hasan Ayrancı, Yetkin Yayınları, Eylül 2018.
2. Vekalet Sözleşmesinde Ücret, Türker Yalçından, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2007.
3. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, E. 2015/8327, K. 2016/14877
4. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, E. 2016/9987, K. 2016/17815
5. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, E. 2015/2139, K. 2015/29991
6. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, E. 2009/6079, K.2010/1726
7. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi E. 2015/10028 K. 2016/18345 T. 12.10.2016
8. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi E. 2016/20941 K. 2018/3691 T. 29.3.2018
9. Yargıtay 5. Hukuk Dairesi, E. 2022/11971, K. 2023/2900, T. 22.3.2023
10. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, E. 2022/5999, K. 2022/7024, T. 2.6.2022
11. Yargıtay 6. Hukuk Dairesi E. 2023/1779 K. 2023/2270 T. 8.6.2023
12. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi E. 2014/17401 K. 2015/8434 T. 16.3.2015
13. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi E. 2013/11715 K. 2013/12413 T. 14.5.2013
14. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, E. 2015/30699, K. 2018/2183, T. 20.2.2018

YARGITAY UYGULAMALARI DOĞRULTUSUNDA HAKSIZ AZİL İLE İŞ TAMAMLANMIŞ OLSAYDI HAK KAZANILACAK OLAN AKDİ VEKALET ÜCRETİ VE KANUNİ VEKALET ÜCRETİNE HAK KAZANILDIĞI VE ALACAK KALEMLERİNİN HAKSIZ AZİL İLE MUACCEL HALE GELDİĞİ KABUL EDİLMELİDİR.

BAZI ALACAKLARIN YENİDEN YAPILANDIRILMASINA DAİR 7440 SAYILI KANUN GENEL TEBLİĞİ 13 ARALIK 2023 TARİHİNDE RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANDI

Resmî Gazete'de yayımlanan işbu tebliğin amacı; 9/3/2023 tarihli ve 7440 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 9 uncu maddesinin on dokuzuncu fıkrasının uygulamasına dair usul ve esasları düzenlemektir.

7440 sayılı Kanunun dokuzuncu maddesinin on dokuzuncu fıkrası "(19) 213 sayılı Kanunun 15 inci maddesine göre, Hazine ve Maliye Bakanlığınca mücbir sebep hâli ilan edilen yerlerde bu hâlin, bu maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirlenen başvuru süresince devam etmesi durumunda, bu yerlerdeki dairelere (alacaklı idarelere) yapılacak başvurunun süresi mücbir sebep hâlinin sona erdiği tarihi takip eden üçüncü ayın sonuna kadar (bu tarih dâhil) uzar, bu takdirde Kanun kapsamında ödenmesi gereken tutarların ilk taksiti; başvuru süresinin sona erdiği tarihi takip eden ayın sonuna kadar (bu tarih dâhil), diğer taksitler ise bu taksiti takip eden aylık dönemler hâlinde bu Kanun hükümlerine göre ödenir. Şu kadar ki, bu Kanunun 6 ncı maddesi kapsamında ödenmesi gereken tutarlar beyanname verme süresi içinde, taksitle yapılacak ödemelerde ise ilk taksit beyanname verme süresi içinde, diğer taksitler izleyen aylarda ödenir." hükmünü amirdir.

Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya illeri ile Gaziantep İlinin İslahiye ve Nurdağı ilçeleri için mücbir sebep hali 30/4/2024 tarihinde sona ereceğinden, bu yerlerdeki dairelere 7440 sayılı Kanun kapsamında yapılacak başvuruların 31/7/2024 tarihine kadar yapılması ve ödenecek birinci taksitin (peşin ödeme dâhil) 31/8/2024 (bu tarihin resmî tatile rastlaması nedeniyle 2/9/2024) tarihine, ikinci taksitin 30/9/2024 tarihine kadar (bu tarihler dâhil), diğer taksitlerin ise takip eden aylarda ödenmesi gerekmektedir.

Kanun kapsamında yapılacak başvurularını, mücbir sebep hali 30/4/2024 tarihine kadar devam eden Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya illeri ile Gaziantep İlinin İslahiye ve Nurdağı ilçelerindeki dairelere yapacak olan mükelleflerin;

- 7440 sayılı Kanunun 5 inci maddesi ile geçici 1 inci maddesi kapsamında matrah ve vergi artırımından yararlanmak istemeleri halinde 31/7/2024 tarihine kadar, söz konusu maddede belirtilen şekilde beyan veya bildirimde bulunmaları, hesaplanan veya artırılan gelir, kurumlar ve katma değer vergisi ile gelir (stopaj) ve kurumlar (stopaj) vergisi tutarlarını Ağustos/2024 ayında (31/8/2024 tarihi resmî tatile rastladığından 2/9/2024 tarihine kadar) (bu tarih dâhil) tamamen veya talep etmeleri hâlinde ilk taksiti Ağustos/2024 ayından başlamak üzere aylık dönemler halinde on iki eşit taksitte, matrah ve vergi artırımı dolayısıyla verilen beyannamelere ait damga vergisini ise ilk taksit ödeme süresi içinde ödemeleri,

- 7440 sayılı Kanunun altıncı maddesinin birinci fıkrası hükmünden yararlanmak istemeleri halinde bu fıkra kapsamında stok beyanına ilişkin KDV beyannamesi ve eki envanter listesini mücbir sebep halinin sona erdiği tarihi takip eden üçüncü ayın sonu olan 31/7/2024 tarihine kadar vermeleri, yapılacak beyan üzerine tahakkuk edecek tutarları aynı süre içinde ödemeleri,

- 7440 sayılı Kanunun altıncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendiyle, ÖTV'nin konusuna giren malları bu madde kapsamında beyan eden ve alış belgelerini ibraz edemeyen mükelleflerin, bu malların beyan tarihindeki miktarı ve emsal bedeli üzerinden geçerli olan ÖTV'yi Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair 7440 sayılı Kanun Genel Tebliği (Seri No: 1) ekindeki beyannameyle (Ek:20) mücbir sebep halinin sona erdiği tarihi takip eden üçüncü ayın sonu olan 31/7/2024 tarihine kadar beyan etmeleri ve yapılacak beyan üzerine tahakkuk edecek tutarları aynı süre içinde ödemeleri,

- 7440 sayılı Kanunun altıncı maddesinin ikinci fıkrası hükmünden yararlanmak istemeleri halinde bu fıkra kapsamında kayıtlarında yer aldığı hâlde işletmelerinde mevcut olmayan emtia, makine, teçhizat ve demirbaşlarını fatura düzenlemek ve her türlü vergisel yükümlülüklerini yerine getirmek suretiyle mücbir sebep halinin sona erdiği tarihi takip eden üçüncü ayın sonu olan 31/7/2024 tarihine kadar kayıt ve beyanlarına intikal ettirmeleri, bu kapsamda ödenmesi gereken katma değer vergisini, ilk taksitini beyanname verme süresi içinde, izleyen taksitlerini beyanname verme süresini takip eden birinci ve ikinci ayda olmak üzere üç eşit taksitte ödemeleri (ancak talep edilmesi hâlinde, taksitlendirilebilecek tutarın defaten ödenebilmesi de mümkündür.),

- 7440 sayılı Kanunun altıncı maddesinin üçüncü fıkrası hükmünden yararlanmak istemeleri halinde bu fıkra kapsamında 31/12/2022 tarihi itibarıyla düzenlenen bilançolarında görülmekle birlikte işletmelerinde bulunmayan kasa mevcutları ve işletmenin esas faaliyet konusu dışındaki işlemleri dolayısıyla (ödünç verme ve benzer nedenlerle ortaya çıkan) ortaklarından alacaklı bulunduğu tutarlar ile ortaklara borçlu bulunduğu tutarlar arasındaki net alacak tutarları ile bunlarla ilgili diğer hesaplarda yer alan işlemlerini, mücbir sebep halinin sona erdiği tarihi takip eden üçüncü ayın sonu olan 31/7/2024 tarihine kadar vergi dairelerine beyan etmek suretiyle düzeltmeleri ve beyan edilen tutarlar üzerinden hesaplanan vergiyi beyanname verme süresi içinde ödemeleri gerekmektedir.

Önemle belirtmek gerekir ki; 7440 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirlenen başvuru süresince Hazine ve Maliye Bakanlığınca ilan edilen mücbir sebep hâlinin devam etmesi halinde anılan maddenin on dokuzuncu fıkrası hükmünün bu Kanun kapsamında alacakları yapılandırılan il özel idareleri, belediyeler ve yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları dâhil tüm alacaklı idareler için de uygulanması gerekeceğinden, bu idarelerin mücbir sebep halinin devam etmesi uygun bulunan Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya illeri ile Gaziantep İlinin İslahiye ve Nurdağı ilçelerindeki dairelerine bu Kanun kapsamında yapılacak başvuru ve ödeme süreleri de uzamaktadır.

Kaynak: https://www.resmigazete.gov.tr/13.12.2023

KİRA TESPİT DAVASI NETİCESİNDE VERİLEN KARARIN İCRASI

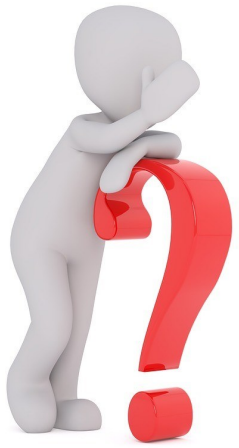

1. Giriş

Ülkemizde insanların temel ihtiyaçlarından biri olan barınma ihtiyacının karşılanması amacıyla kullanılan en yaygın yöntemin kiralama olduğunu düşündüğümüzde, kira sözleşmelerinin diğer sözleşme türlerinden farklı olarak toplumsal bir öneminin olduğu kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Kira sözleşmesi, kiraya veren ve kiracı arasındaki ilişkiyi düzenlerken, bu ilişkinin unsurları içerisinde kira bedeli, sözleşmenin esaslı bir unsurunu oluşturmaktadır.

Özellikle günümüz ekonomik koşulları kapsamında enflasyonun yüksek seyri ve emtia bedellerinin katlanarak artması neticesinde kira bedelleri de önemli ölçüde ve hızlı şekilde artmıştır. Bu sonuç neticesinde kira bedelleri birkaç yıl içinde emsalleri karşısında oldukça düşük hale gelmiştir. Bu durumun kiraya veren bakımından katlanılır hale gelebilmesi için kira bedellerinin sonradan açılacak kira tespit davaları ile emsalleri düzeyine yaklaştırılmasına izin verilmiştir.

2. Kira Bedelinin Belirlenmesi ve Kira Tespit Davası

Konut ve çatılı işyeri kiralarında yenilenen kira döneminde uygulanacak kira bedelinin belirlenmesine ilişkin esaslar 6098 sayılı Türk Borçla Kanunu'nun ("Kanun") 344. maddesi ile düzenlemiştir. Hüküm uyarınca; kanun koyucu, konut ve çatılı işyeri kiralarında tarafların kira bedeli için belirleyeceği artış oranını Türkiye İstatistik Kurumu'nun yayımladığı tüketici fiyat endeksinde gerçekleşen on iki aylık ortalama değişim oranı ile sınırlamıştır. Kanundaki artış oranına ilişkin bu sınırlama her bir yenileme dönemi için geçerlidir. Kanunda öngörülmüş tüketici fiyat endeksi sınırını aşacak şekilde kararlaştırılan kira artış oranları geçersiz olup artış hükmü tümden geçersiz sayılmamakla beraber "azami hadde indirme ilkesi" uyarınca sınırı aştığı oranda geçersiz kabul edilecektir.

Makalenin konusunu teşkil eden 5 yıldan uzun süreli veya 5 yıldan sonra yenilenen kira sözleşmeleri bakımından öngörülen TBK m. 344/3 hükmü ise sözleşme dengesini kiraya veren lehine kurmak üzere düzenlenmiştir. İşbu hüküm uyarınca 5 yıldan uzun süreli veya 5 yıldan sonra yenilenen kira sözleşmelerinde, yeni kira yılında uygulanacak kira bedeli, fiyat endeksindeki on iki aylık ortalamalara göre değişim oranı, kiralananın durumu ve emsal kira bedelleri de göz önünde bulundurularak hakim tarafından hakkaniyete uygun biçimde belirlenecektir.

2.1. Kira Tespit Davasında Talep

Kira tespit davasının konusu esas olarak taraflar arasında uygulanacak yeni kira bedelinin belirlenmesi oluşturur. Bunun yanında işbu davada kira alacağının tahsili, tahliye ve benzeri taleplere yer verilemez. Dolayısıyla kira tespit davasında davacı sınırlı talep imkanına sahiptir. Zira TBK 344/3 uyarınca kira tespit davasının konusu 5 yıllık süre dolduktan sonra kira bedelinin emsal kira bedelleri de dikkate alınarak hakim tarafından belirlenmesidir.

Yargıtay HGK, 16.03.2021 tarihli. 2017/2792 E. ve 2021/267 K. sayılı kararında;

"Bu davalarda sadece ilgili kira döneminde geçerli olacak kira bedelinin tespiti istenir ve kira bedelinin tespiti davasının sınırlı bir konusu vardır." şeklinde ifade edilmiştir. [1] Bunun yanında, yeni dönem kira bedelinin tespitiyle birlikte, kira tespit kararının geriye doğru, davanın açıldığı kira yılının başından itibaren uygulanması mümkündür. Bu hususta hüküm kurulabilmesi için davacının mutlaka talepte bulunmuş olması gerekir.

2.2. Dava Açma Süresi ve Kararın Etkisi

Kira tespit davasının sonucunda verilecek tespit kararının hangi tarihten itibaren uygulanacağı hususu bakımından, davanın açıldığı tarih ve bununla birlikte sözleşmede artış şartının bulunup bulunmaması önem arz eder. Bu hususa dair esaslar Kanunun 345. maddesinde düzenlenmiştir. Hükümden anlaşılacağı üzere kira tespit davasında verilen tespit hükmünün hangi tarihten sonra uygulanacağı hususu bakımından davanın açıldığı tarih ve sözleşmede artış şartının bulunup bulunmaması önem arz etmektedir. Sözleşmede yeni kira döneminde kira bedelinin arttırılacağına ilişkin hükme yer verilmiş olması halinde TBK m. 345/3 uyarınca, kira tespit davası yeni kira dönemi içinde açılmalıdır. Açılan davada mahkemece belirlenecek kira bedeli ise bu yeni kira döneminin başlangıcından itibaren geçerli olacaktır.

Taraflar arasında akdedilen kira sözleşmesinde kira bedelinin arttırılacağına dair bir anlaşma bulunmaması halinde, TBK 345/2 uyarınca, yeni kira dönemi başlamadan en az 30 gün öncesinde kira tespit davası açılmış olmalı ya da aynı süre içinde yeni kira döneminde kira bedelinin arttırılacağına dair ihbarda bulunulmuş olması gerekir. Ancak bu şartların sağlanması halinde açılan davada belirlenen kira bedeli geriye etkili olarak yeni kira döneminin başından itibaren etkili olacaktır.

2.2.1. Kira Artış Anlaşması Bulunan Sözleşmelerde

Tarafların sözleşmede yeni kira döneminde kira bedelinin arttırılacağına ilişkin bir hükme yer vermiş olmaları halinde, yenilenen kira yılı içinde herhangi bir tarihte açılacak kira tespit davasında mahkemenin vereceği karar, yenilenen kira yılının başından itibaren geçerli olabilecektir. Zira artık kiracı sözleşmedeki hüküm sebebiyle yeni dönemde kira bedelinin arttırılacağını bilmektedir [2]. Yukarıda bahsedildiği üzere, tespit edilen kira bedelinin geriye doğru işlemesi için davacının bu hususta talepte bulunmuş olması şarttır. Kira tespit davası 5 yıllık sürenin dolmasının ardından başlayan yeni kira yılında açılmayıp takip eden yıllar içinde de açılmış olabilir. Bu durumda davacı kira tespit kararını geçmişe dönük olarak en erken yenilenen kira yılının başından itibaren uygulanmasını talep edebilir. Yoksa mahkemenin tespit ettiği kira bedelinin daha geriye giderek önceki kira yıllarına uygulanması talep edilemez.

Yargıtay 3. HD 28.05.2019 tarihli, 2017/8071 E., 2019/5079 K. sayılı karar uyarınca;

"Her ne kadar 09.12.2015 tarihinde açılan dava ile 01.09.2014 tarihinden itibaren başlayan dönem için kira bedelinin tespitine karar verilemez ise de; Mahkemece taraf beyanları dikkate alınarak bir sonraki dönem için (01.09.2015) kira bedelinin tespitini isteyip istemediği hususunun da davacıya sorulmak suretiyle, istenmesi halinde bir sonraki dönem için kira bedelinin tespitine karar verilmesi gerekir." [3]

Öte yandan, sözleşmede halihazırda kararlaştırılmış olan kira artış oranı, kira tespit davası neticesinde verilen karardan etkilenmez. Kira tespit davası ile kira miktarında müdahale edilmiş olmasında dahi, bir sonraki yenileme dönemlerinde taraflarca öngörülmüş artış oranı aynı şekilde uygulanmaya devam eder.

Yargıtay 6. HD, 2014/12999 E., 2015/10017 K. sayılı karar uyarınca;

"AHM'NİN … E.K. sayılı kararında 16.01.1992 tarihinden itibaren yıllık kira bedelinin 1.850.000.000 olarak uyarlanmasına karar verilmiş olup, Yargıtayın yerleşik içtihatlarına göre uyarlama ya da tespit davalarında uyarlama ya da tespite karar verilmesi sözleşmedeki artış oranını ortadan kaldırmayacağından devam eden dönemlerde tespit edilen bedel üzerinden tarafların kira sözleşmesinde kararlaştırdıkları artış oranında artış yapılması gerekir…" [4]

2.2.2. Kira Artış Anlaşması Bulunmayan Sözleşmelerde

Kira artış anlaşması bulunmayan sözleşmelerde, kira tespit davası neticesinde verilen hükmün geriye etkili hüküm doğurabilmesi için davacının TBK 345/2'de öngörülmüş süreler aralığında harekete geçmesi şarttır.

Yargıtay 3. HD. 06.03.2017 tarihli 2017/1736 E. 2017/2469 K. sayılı kararı uyarınca;

"… Yani sözleşmede kira artış şartı varsa ihtara gerek olmadan tesbiti istenilen dönemin sonuna kadar dava açılabileceği, artış şartı yoksa dönem başlamadan 30 gün önce açılan davanın dava dilekçesinin tebliğ ettirilmesi ya da ihtarla kiranın arttırılacağının ihtar edilerek dönem başlamadan 30 gün önce bu ihtarın tebliği ile davanın dönem sonuna kadar açılması gerekir." [5] davacının yeni kira dönemi başlamadan 30 gün önce dava açıp dava dilekçesini kiracıya tebliğ etmesi veya kiranın arttırılacağına dair ihtarın yine aynı süre içinde kiracıya tebliğinin gerektiği yargıtay kararı ile öngörülmüştür.

Böylece kiracının talep edilen artışı uygun bulmaması halinde sözleşmenin bitiminden 15 gün önce bildirimde bulunarak kira sözleşmesini sonlandırmak ve taşınmazı tahliye etmek için hakkını kullanmasına imkan tanınmıştır.

Öngörülen sürelere uyulmamış olunmasına rağmen kiraya veren tarafından açılan tespit davasında kira tespitinin yeni kira döneminden itibaren geçerli olacak şekilde yapılmasını talep edilmişse Yargıtay 3. HD. 02.12.2019 tarihli 2019/3381 E., 2019/9536 K. sayılı kararı uyarınca;

"… davacının 01.01.2014 tarihinden itibaren kira bedelinin tespitini talep edebilmesi için, süresinde gönderilmiş ihtarname veya açılmış bir dava olmadığına göre, geriye dönük kira bedelinin tespitinin mümkün olmadığı, bu durumda mahkemece; davacıya talebi açıklattırılarak her iki talebi yönünden ayrı ayrı değerlendirme yapılmak suretiyle, davacının 01.01.2015 tarihinden itibaren başlayan dönem yönünden kira bedelinin tespitini istemesi halinde bu dönem için karar verilmesi…" [6]

hakim tarafından davacıya, bir sonraki kira yılı geçerli olmak üzere kira tespit davası olarak devam edip etmeyeceği sorulmalıdır.

2.2.3. Kira Sözleşmesinin Sona Ermiş Olması Halinde

TBK 344/3 uyarınca kira tespiti davasına konu olan kira sözleşmesi, dava tarihinden önce veya dava sırasında sona erdirilmiş olabilir.

Bu durumda sözleşmenin sona erdirildiği tarihe kadar geçen ve taraflar arasında uyuşmazlık konusu olan yeni dönem kira bedelinin mahkeme tarafından tespiti yapılabilir.

Yapılacak tespit neticesinde verilen hüküm uyarınca kiracının ödediği ve ödemesi gereken bedeller arasındaki farkın, kiracıdan talep ve tahsil edilmesi mümkün hale gelecektir.

3. Kira Tespiti Davası Neticesinde Verilecek Hüküm

Kira tespit davasında verilecek hüküm, kural olarak, yenilik doğuran nitelikte olup bir eda hükmü ihtiva etmez. Kira bedelinin tespiti davalarında verilen kira tespiti kararları, diğer tespit davalarında olduğu gibi hukuki ilişkiyi tespit etmez.

Amacı yenilenen kira döneminde belirsiz olan kira bedeli unsurunu belirli hale getirmektir. [7] Bu durumdan hareketle, kira tespit kararlarıyla var olan hukuki ilişkiye ilişkin yeni bir hukuki durum ortaya çıkarılmamakta veya olan bir hukuki durumun değişmesi söz konusu olmamaktadır. Ayrıca tespit davasındaki karar eda niteliği taşımadığı için ilamlı icra değil, ilamsız icra yoluyla takibe konu olabilecektir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 2017/2792 E. 2021/267 K. sayılı kararı uyarınca,

"…Kira bedelinin tespiti davalarında verilen kira tespiti kararları, diğer tespit davalarında olduğu gibi hukuki ilişkiyi tespit etmez. Amacı sadece kira sözleşmesinin yeni dönemde belli olmayan kira bedeli unsurunu belirli bir hale getirmekten ibarettir.

… Böylece kira tespiti kararları eda davaları sonunda verilen mahkumiyet kararlarına değil, inşai davalar sonunda verilen kararlara yakın bir nitelik göstermektedirler. Dolayısıyla kira bedelinin tespitine ilişkin olarak açılmış olan davada, tespit davasında olduğu gibi bir hukuki ilişkiye dair karar verilmesi yerine, var olan hukuki ilişkiye ilişkin yeni bir hukuki durum ortaya çıkması söz konusu olmaktadır…" [8]

Önceki başlıklarda belirtildiği üzere, mahkeme tarafından tespiti yapılan güncel kira bedeli, davacı tarafından geçmişe etkili hüküm ifade edilmesi için ayrıca bir talebe konu edilmedikçe, hüküm tarihinden itibaren geçerlidir. Geriye etkili olarak hüküm ifade edecek kira farkı alacaklarının icrası için ise kira tespit kararının kesinleşmesi koşulu aranır.

ÖNEMLİ

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulunun 12.11.1979 tarihli kararı uyarınca;

"Kiranın tespitine ilişkin mahkeme kararları ile tespit edilen kira farkı alacağının ifa zamanının gelmiş sayılması için sadece alacaklının borçludan edada bulunmasını isteyebileceği zamanın gelmiş olması yeter olmayıp aynı zamanda o kararın kesinleşmesi gerektiğine Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu'nun 12.11.1979 günü yapılan ikinci toplantısında salt çoğunlukla karar verildi." [9]

verilen karar ile farklı içtihatların ortaya çıktığı bu hususun sonuca bağlanmasını sağlamıştır. Dolayısıyla karar kesinleşene kadar eski kira bedelini ödeyen kiracının temerrüdünden bahsedilemez ve eksik ödeme sebebiyle sözleşme feshedilemez. Çünkü yeni kira bedeli, en erken, davada verilen kararın kesinleşmesiyle muaccel olur. [10] Mahkemenin işbu dava neticesinde verdiği tespit kararı geçmişe etkili olarak yeni kira dönemi başından itibaren geçerli olur. Kararın kesinleştiği tarihten itibaren ise temerrüt faizi işletilmeye başlar. Kiraya veren, bu fark için kira bedelinin kesinleşmesinden sonra alacak davası açabilir, icra takibi başlatabilir hatta TBK 315'e dayanarak vereceği süre içinde ödenmeyen farkı gerekçe göstererek sözleşmeyi feshedebilir.

Muaccel olmuş borcun temerrüte düşmesi için ayrıca ihtarın gerekip gerekmeyeceği hususu bakımından Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulunun 24.11.1995 tarihli 1994/2 E. 1995/2 K. sayılı kararı uyarınca; "Kira tespitine ilişkin mahkeme kararı ile belirgin hale gelen kira farkı alacağına, ayrıca ihtara gerek kalmaksızın, kira tespiti kararının kesinleştiği tarihten itibaren faiz yürütülmesi gerektiğine 24.11.1195 gününde ve üçüncü toplantıda oyçokluğuyla karar verildi." [11] verilen içtihadı birleştirme kararı ile nihayete ulaşmıştır. Kararda bahsedildiği üzere, tespit kararının kesinleştiği tarih, işleyecek olan faizin de başlangıç tarihidir. Bir başka ifadeyle, geçmişe dönük kira bedeli arttırılan kiracının, geçmişte eksik ödediği kira bedelleri bakımından faiz borcu doğmayacaktır.

3.3. Kira Farkına Uygulanacak Faiz

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulunun 24.11.1995 tarihli 1994/2 E. 1995/2 K. sayılı kararı kapsamındaki içtihat uyarınca kira tespit davasında talep üzerine mahkemenin geçmiş dönem kira farkı alacağını tespit etmesi üzerine ve tespit kararının kesinleşmesi itibariyle kiracı temerrüde düşecektir. Hükmün kesinleştiği tarihten itibaren temerrüt faizi işlemeye başlar. Temerrüt faizinin oranının belirlenmesi hususu, kira sözleşmesinde temerrüt faizine ilişkin bir anlaşma olup olmaması ve kira sözleşmesinin ticari iş olup olmamasına göre değişiklik gösterir. Kira sözleşmesinin ticari iş niteliğinde olmaması halinde ve kira sözleşmesinde temerrüt faizine dair bir maddeye yer verilmemişse 3095 sayılı Kanunun 1. maddesinde düzenlenen ve uygulamada "yasal faiz" olarak bilinen oranın uygulanması gerekir.

Kira sözleşmesinin ticari iş niteliğinde olduğu hallerde, kira sözleşmesinde temerrüt faizine ilişkin anlaşma varsa, anlaşmadaki faiz oranı uygulanacaktır. Sözleşmede bir oran öngörülmemişse, 3095 sayılı kanunun atfıyla TCMB tarafından yayımlanan kısa vadeli avans işlemlerinde uygulanan faiz oranının uygulanması gerekir.

Detaylı Bilgi için;
Stj. Av. Berfin Dicle Onar
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Yargıtay HGK, 16.03.2021 tarihli. 2017/2792 E. ve 2021/267 K. sayılı kararı

2. Özyakışır, 2019, Konut ve Çatılı İşyeri Kira Sözleşmelerinde Kira Bedeli

3. Yargıtay 3. HD 28.05.2019 tarihli, 2017/8071 E., 2019/5079 K. sayılı kararı

4. Yargıtay 6. HD, 2014/12999 E., 2015/10017 K. sayılı kararı

5. Yargıtay 3. HD. 06.03.2017 tarihli 2017/1736 E. 2017/2469 K. sayılı kararı

6. Yargıtay 3. HD. 02.12.2019 tarihli 2019/3381 E., 2019/9536 K. sayılı kararı

7. Doğan, 2023, Kira Hukuku Davaları

8. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 2017/2792 E. 2021/267 K. sayılı kararı

9. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulunun 12.11.1979 tarihli kararı

10. Yeniocak, 2023, Kira Bedelinin Belirlenmesi Kira Tespit ve Uyarlama Davaları

11. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulunun 24.11.1995 tarihli 1994/2 E. 1995/2 K. sayılı kararı

ENGELLİ İŞÇİ ÇALIŞTIRMA ZORUNLULUĞU VE ENGELLİ İŞÇİNİN İŞ AKDİNİ FESİH KOŞULLARI

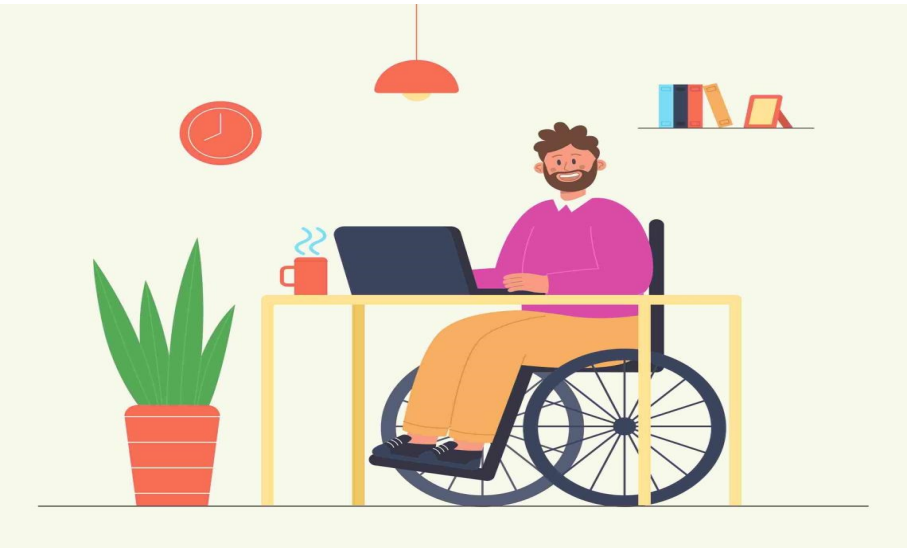

1. Engelli Çalıştırma Zorunluluğu ve Koşulları

Engelli, doğuştan veya sonradan meydana gelen hastalıklar veya kaza sonucu oluşan sakatlıklar nedeniyle toplumsal ve yönetsel tutum ve tercihler sonucu yaşamın birçok alanında kısıtlanan, engellerle karşılaşan kişi demektir.

Engelli bireylerin toplumsal yaşamda yer bulabilmeleri için eğitim, iş ve toplumsal hayata ilişkin yasal düzenlemeler yer almaktadır. Engelli işçi çalıştırılmasına ilişkin yasal düzenlemeler 4857 Sayılı İş Kanunu'nun 30. maddesi ile hüküm altına alınmıştır.

Engelli ve eski hükümlü çalıştırma zorunluluğu başlıklı madde hükmü; "İşverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde yüzde üç engelli, kamu işyerlerinde ise yüzde dört engelli ve yüzde iki eski hükümlü işçiyi veya 21/6/1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanunu veya 16/6/1927 tarihli ve 1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu kapsamına giren ve askerlik hizmetini yaparken 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinde sayılan terör olaylarının sebep ve tesiri sonucu malul sayılmayacak şekilde yaralananları meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler.

Aynı il sınırları içinde birden fazla işyeri bulunan işverenin bu kapsamda çalıştırmakla yükümlü olduğu işçi sayısı, toplam işçi sayısına göre hesaplanır." şeklindedir. İlgili düzenlemeye göre işverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları işyerlerinde yüzde üç engelli, kamu işyerlerinde ise yüzde 4 engelli çalıştırmakla yükümlüdür. Çalıştırılması zorunlu engelli sayısı belirlenirken işverenin aynı il sınırları içindeki farklı işyerlerinde çalışan işçilerinin toplam rakamı dikkate alınır. İşçi sayısının tespitinde ise belirli ya da belirsiz süreli iş sözleşmesi ile çalışan tüm işçiler dikkate alınacaktır.

2. Engelli İşçiye Eşit Davranma İlkesi

Engelli işçi çalıştırılırken benimsenmesi gereken temel ilkeler 4857 sayılı İş Kanunu ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ile hüküm altına alınmıştır.

İş Kanunu'nun "Eşit Davranma İlkesi" başlıklı 5. maddesi; "İş ilişkisinde dil, ırk, renk, cinsiyet, engellilik, siyasal düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ve benzeri sebeplere dayalı ayrım yapılamaz." şeklinde olup; işbu hükümden açıkça anlaşıldığı üzere engel durumu nedeniyle hiçbir çalışana ayrımcılık yapılamaz.

Ayrıca aynı maddenin "İş ilişkisinde veya sona ermesinde yukarıdaki fıkra hükümlerine aykırı davranıldığında işçi, dört aya kadar ücreti tutarındaki uygun bir tazminattan başka yoksun bırakıldığı haklarını da talep edebilir. 2821 sayılı Sendikalar Kanununun 31 inci maddesi hükümleri saklıdır." şeklindeki 6. fıkrası ile de eşit davranma ilkesine aykırılık durumu bir yaptırıma bağlanmıştır.

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ise yine 4857 sayılı İş Kanunu ile benzer hükümlere sahiptir. 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un istihdam ile ilgili 14. maddesinde "İşe başvuru, alım, önerilen çalışma süreleri ve şartları ile istihdamın sürekliliği, kariyer gelişimi, sağlıklı ve güvenli çalışma koşulları dâhil olmak üzere istihdama ilişkin hiçbir hususta engelliliğe dayalı ayrımcı uygulamalarda bulunulamaz.

Çalışan engellilerin aleyhinde sonuç doğuracak şekilde, engelinden dolayı diğer kişilerden farklı muamelede bulunulamaz." şeklinde olup, iş hayatında engellilere yönelik ayrımcılık yapılamayacağı hüküm altına alınmıştır.

Tüm bu hükümlerin yanı sıra iş yerinde engellilere yönelik ayrımcı davranışlar beraberinde cezai süreçleri de getirebilir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 122. maddesi ile engellilere yönelik ayrımcılık suç olarak düzenlenmiştir.

Bu nedenle de engelli çalışanlara yönelik ayrımcı tutum ve davranış sergileyenler, TCK'nın 122. maddesi hükümlerine göre hapis cezası ile cezalandırılabilir.

3. Eşit Davranma İlkesinin İstisnaları

Eşit davranma ilkesinin istisnası olarak nitelendirilebilecek iki önemli husus bulunmaktadır. Bu istisnalar ise engelli işçinin istihdamını kolaylaştırmak adına düzenlenmiş olup, pozitif ayrımcılık olarak nitelendirilebilecek hususlardır.

Bunlardan ilki; iş yeri ve çalışma koşullarının engelli işçiye göre hazırlanmasıdır. Engelli işçi çalıştıran işletmeler, bu kişinin çalışmasını kolaylaştırmak için gerekli olan çalışma ortamını hazırlamakla yükümlüdür.

Kişinin uzmanlık alanına uygun ya da bir işte çalıştırılması ve ihtiyaç duyulan tüm araç gereçlerin tedarik edilmesi gerekir.

Ayrıca engelli personelin sağlık açısından güvenliği için gerekli tedbirlerin alınması da dikkat edilmesi gereken diğer bir noktadır.

Bir diğer husus ise engelli işçinin engeli sebebiyle malulen işten ayrılmak durumunda kalması durumunda maluliyet durumunun ortadan kalkması halinde eski iş yerinde çalışmak için yeniden talepte bulunma hakkına sahip olmasıdır.

Bu durumda işveren boş kadro olması halinde talep eden engelli çalışana öncelik vermek zorundadır.

4. Engelli İşçinin İş Akdini Fesih Koşulları

Eşit davranma ilkesi, iş akdini fesih koşulları bakımından da geçerlidir. Engelli bir işçinin iş akdini fesih bakımından işveren; 4857 sayılı İş Kanunu'nda düzenlenen fesih koşullarına dayanarak engelli işçinin iş akdini feshedebilecektir.

Bu bağlamda eşit davranma ilkesinin istisnasını oluşturabilecek tek husus ise; engelli işçilerin performans yetersizliği gerekçesi ile işten çıkarılması konusunda birtakım koşulların aranıyor olmasıdır.

Buna göre engelli işçinin performansı değerlendirirken engellilik oranı ele alınmalı ve bu oranda bir performans sergilemesi beklenmelidir. Bu oranın altında bir performans sergilenmesi halinde de bunun somut verilerle kanıtlanması gerekmektedir.

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 2008/34233 E. 2009 14264 K. sayılı ve 25.05.2009 tarihli kararında [1] engelli olarak çalıştırılan işçinin iş akdinin verimsizlik nedeni ile feshinin geçerliliğinin hangi kriterlere göre incelenmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Yargıtay, engelli işçinin verimi nedeniyle iş sözleşmesinin feshedilebilmesi için engellilik oranında bir performans beklenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Yargıtay, beklenen bu performansın altında bir çalışma yapılmışsa, bunun somut verilerle kanıtlanması gerektiğini ve genel ifadelere dayanan fesih gerekçesinin haksız olduğunu söylemiştir.

5. Sonuç

Engelli bireylerin iş hayatına kazandırılması adına İş Kanunu ve diğer ilgili kanunlar ile çeşitli düzenlemeler yapılmıştır.

Bu doğrultuda temel husus eşit davranma ilkesine uymak olup, işçinin engel durumu nedeniyle çalışma koşulları ve engelli çalışana öncelik verilmesi yönündeki istisnalar, kanunun ve ilgili düzenlemelerin ruhuna uygun olarak işçinin istihdamını kolaylaştırmak maksadıyla belirlenmiştir.

Yine aynı neticeye ulaşabileceğimiz bir diğer düzenleme ise; Yargıtay tarafından benimsenen engelli işçinin iş akdinin verimsizlik nedeni ile feshinin geçerliliğine ilişkin kriterlerdir.

Tüm bu düzenlemeler ile temel eşit davranma ilkesi ve istisnalarına uygun davranılması gerekmekte, ayrıca genel hukuk kuralları ve engelli çalışanları koruyan mevzuat hükümlerine de uygun davranılmalıdır.

Detaylı Bilgi için;
Av. Merve Hilal Menteş
info@ozgunlaw.com

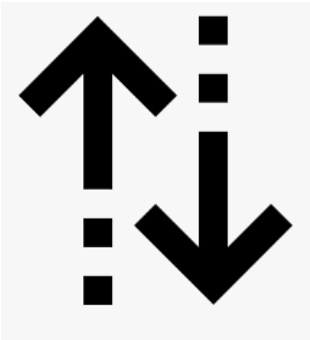

Kaynakça:

1. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 2008/34233 E. 2009 14264 K. sayılı ve 25.05.2009 tarihli kararı

YARGITAY, ENGELLİ İŞÇİNİN VERİMİ NEDENİYLE İŞ SÖZLEŞMESİNİN FESHEDİLEBİLMESİ İÇİN ENGELLİLİK ORANINDA BİR PERFORMANS BEKLENMESİ GEREKTİĞİNİ İFADE ETMİŞTİR.

İŞ KAZASI HALLERİNDE İŞVERENİN YARALAMA / ÖLDÜRME SUÇU BAKIMINDAN CEZAİ SORUMLULUĞU

A-Giriş

İş kazası, işçinin işini gördüğü sırada veya işyerinde meydana gelen bir hadiseden bedenen veya ruhen zarara uğraması olarak basitçe tanımlanabilir. Kanuni tanım ise 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 3. maddesinde yer almaktadır. İlgili hüküm uyarınca iş kazası; İşyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen ya da bedenen engelli hâle getiren olay olarak tanımlanmıştır.

SGK istatistiklerine göre 2021 yılında ülkemizde 511.084 iş kazası gerçekleşmiş olup, bu kazaları 1.382'si ölümle sonuçlanmıştır. Hukukumuzda düzenlenen işverenin işçiyi gözetme borcu uyarınca, işverenin işçinin kişilik haklarını, sağlığını, bedensel bütünlüğünü koruması, iş ilişkisi içinde işçiye zarar verebilecek davranışlardan kaçınması gerekmektedir. Bu sebeple, bir iş kazası durumunda kural olarak işverenin hukuki ve cezai sorumluluğu mevcut olacaktır. Makalemizde işverenin iş kazası neticesi bakımından Türk Ceza Kanunu uyarınca hangi hallerde sorumlu tutulabileceği ve taksir-kast tartışması irdelenecektir.

İş kazası ile kaza sonucunda ortaya çıkan zarar arasında uygun nedensellik bağının bulunması işverenin sorumluluğu için yeterlidir. İşverenin ceza hukuku bakımından sorumluluğunun doğması için ise kusur unsuru da mevcut olmalıdır. Örneğin işverence iş sağlığı ve güvenliği alanındaki düzenlemelere uyulmaması nedeniyle bir iş kazasının meydana gelmesi halinde illiyet bağı kurulmuş ve kusur koşulu sağlanmış olacaktır. Dolayısıyla, işyerinde alınması gereken önlemlerin alınmamasından kaynaklanan iş kazası sonucu gerçekleşen ölüm veya yaralanma, önlem almak zorunda bulunan işverenlerin neden oldukları taksirle ölüme veya yaralanmaya sebebiyet verme eylemi olarak değerlendirilebilecektir. İş sağlığı ve güvenliğini düzenleyen davranış kurallarının işveren tarafından ihlali, neredeyse her zaman kusur ve illiyet bağı koşullarını sağlayacağından ceza hukuku anlamında işverenin en azından taksirli davranışı olarak kabul edilmiştir [1].

İşverenin iş kazası bakımından ceza hukuku uyarınca sorumlu tutulabilmesi için

neticenin öngörülebilir olması gerekir. İş kazasının objektif olarak öngörülebilir ve önlenebilir olduğu hallerde işverenin netice bakımından ceza sorumluluğu söz konusu olabilecektir. Ortaya çıkan olumsuz sonucun işverene objektif bir biçimde yüklenebilir olması gerekmektedir.

107 Fiilin sonuçları önlenebilir ve öngörülebilir nitelikte değilse failin cezai sorumluluğu söz konusu olmaz [2]. Fakat belirtmek gerekir ki, iş sağlığı ve güvenliği bakımından kendisine yükletilen sorumlulukları yerine getirmeyen işveren bakımından iş kazası neticesinin öngörülebilir olmaması çok büyük olasılıkla mümkün olmayacaktır.

İşverenin iş kazası neticesinde basit taksir ile mi yoksa bilinçli taksir ile mi sorumlu tutulması gerektiği hususu tartışma konusudur. İş kazalarının büyük bir çoğunluğu işverence alınacak önlemler ile önlenebilecek düzeydedir.

Dolayısıyla işveren gerekli önlemleri alarak ve sorumlulukları yerine getirerek iş kazasının önüne geçebilecektir. İşverenin gerekli tüm önlemleri aldığı hallerde ise kusur ve illiyet bağı koşulları sağlanmayacağından cezai sorumluluk doğmayacaktır. Ayrıca böyle bir durumda öngörülebilirliğin de ortadan kalktığı savunulabilir.

İş sağlığı ve güvenliğini düzenleyen davranış kurallarının işveren tarafından ihlali durumunda ise çoğu zaman kusur ve öngörülebilirlik koşulları sağlanılmış olunacağından işveren iş kazasının neticesi bakımından cezai sorumluluğa sahip olacaktır.

İşverenin Ceza Hukuku kapsamında cezalandırılmasında basit taksir ile mi yoksa bilinçli taksir ile yargılama yapılacağı cezanın miktarı bakımından fark yaratacaktır. Buna ek olarak bazı durumlarda işverenin olası kast boyutunda sorumluluğunun doğabilmesi söz konusudur.

B-Bilinçli Taksir – Basit Taksir Hususu

Ceza Kanunu bakımından işverenin ceza sorumluluğu doğuran fiili çoğu zaman iş sağlığı ve güvenliği için gerekli önlemlerini almamak olacaktır. Bu önlemlerin alınmaması neticesinde iş kazasının meydana gelmesi oldukça öngörülebilir olduğundan çoğu zaman işverenin bu neticeyi objektif düzeyde öngörerek hareket ettiği söylenebilecektir.

Kanunlarda düzenlenen önlemler ve bu kapsamda işverene yüklenen sorumlulukların birçoğunun temel amacı olası bir iş kazasının önüne geçmektir. Dolayısıyla işveren iş kazası neticesini öngörerek ama istemeyerek hareket ettiğinden, gerekli önlemlerin alınmaması nedeniyle işverenin kaza neticesinden bilinçli taksirle sorumlu tutulması gerekir.

Öğretide bir görüşe göre, yukarıda da belirtiğimiz şekilde iş kazalarının çoğu işveren tarafından objektif olarak öngörülebilir niteliktedir. Dolaysıyla çoğu senaryoda bilinçli taksir ile sorumluluk söz konusu olacaktır.

Öğretideki bir diğer görüşe göre; "iş sağlığı ve güvenliği hukukunda cezai sorumluluğu çok önemli biçimde etkileyecek bilinçli taksir konusunda kesin ölçütler getirmek ve bu kavramı geniş yorumlamak yerinde olmayan bir yaklaşımdır.

Risk değerlendirmesi yapılmamış olması kusurun varlığı ve ağırlığı konusunda değerlendirmeye alınması gereken bir durumdur.

Ancak özellikle inşaat işleri gibi sürecin çok hızlı geliştiği işlerde, risk değerlendirmesinin güncellemeleri gözden kaçabilir. Bu durumu her halde kategorik olarak bilinçli taksir olarak yorumlamak isabetli olmayacaktır.

Bu nedenle, hâkimin somut olayın tüm özelliklerini bütünlük içinde ele alarak objektif özen yükümlülüğü açısından "öngörülebilirlik" unsurunu titizlikle araştırması ve buna göre sonuca gitmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda, bilinçli taksirin kural değil, istisna olması ve öngörülebilirlik unsurunun titizlikle araştırılması gerekli olup iş kazalarında kural haline gelen geniş bir bilinçli taksir uygulaması yaratılmamalıdır "[3].

C-Bilinçli Taksir ile Sorumluluk Bakımından Yargıtay Uygulaması

Yargıtay uygulaması iş kazalarında hangi taksir türünün uygulanacağı bakımından tutarsız olsa da özellikle çocuk işçinin geçirdiği iş kazaları bakımından Yargıtay'ın işvereni bilinçli taksir ile sorumlu tuttuğu kararları mevcuttur.

Aşağıda bu tipte Yargıtay kararları örnek olarak verilmiştir.

1-Yargıtay Kararı- 12. CD., E. 2016/3474 K. 2018/1574 T. 15.2.2018 [4]

"1999 doğumlu olup olay tarihinde 13 yaşında olan mağdurun kendi beyanına göre okula gitmediği zaman ailesine maddi katkıda bulunmak için çalıştığı inşaatta, olay günü akşam saat 18.30 sıralarında mermer taşıdığı sırada gerekli güvenlik önlemlerinin alınmadığı inşaatın 3. katının asansör boşluğundan zemine düşmesi sonucu yaşamını tehlikeye sokacak ve duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli kaybına sebebiyet verecek şekilde yaralandığı olayda; sanık ...'in işveren ... İnşaat Limited Şirketi ile imzaladığı sözleşme ile asıl işverene ait inşaatın pencere ve mutfak tezgah mermerlerinin yapım ve montaj işini yüklenen taşeron olduğu, sanık ...'ın ise asıl işveren şirketi temsile yetkili şirket müdürü ve şirketin ortağı olduğu, olay tarihi itibariyle yürürlükte bulunan Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliği hükümlerine aykırı olacak şekilde ve Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılması Usul ve Esasları Hakkındaki Yönetmelik hükümlerine göre yaşı itibariyle 14 yaşını doldurmadığından çocuk işçi dahi sayılamayan katılanı, bilirkişi tespitlerine göre de ağır ve tehlikeli işler kapsamında olan inşaat işinde, gerekli güvenlik önlemleri alınmadan çalıştırılması eyleminde bilinçli taksir koşullarının bulunduğu; bilinçli taksir halinde TCK'nın 89/1. maddesi kapsamındaki yaralanma şikayete tabi olmasına rağmen 89. maddenin ikinci ve üçüncü fıkrası kapsamındaki yaralanmanın aynı Kanunun 89/5. maddesi uyarınca şikayete tabi olmadığı göz önüne alınarak, şikayete tabi olmayan suç yönünden kovuşturmaya devam edilerek sanıkların hukuki durumlarının belirlenmesi gerekirken, yazılı şekilde düşme kararı verilmesi; kararı BOZULMUŞTUR."

2-Yargıtay Kararı- 12. CD., E. 2014/22727 K. 2015/17745 T. 12.11.2015 [5]

"Sanığın sahibi olduğu kömür madeni ocağında ölenin ve tanıklar .... ve ...'ın işçi olarak çalıştığı, olay tarihinde ölen ile tanıkların birlikte ocağa indiği, ölenin bacada T direklerini attığı, diğerlerinin dışarıya ağaç direk almak için çıktığı, bu sırada tavandan 3x3 metre ebadında bir parçanın koparak üzerine düşmesi sonucu göçük altında kalan işçi ...'ın öldüğü olayda; soruşturma aşamasında düzenlenen raporda, "ocağa girişte ilk 30 metrede düzgün tahkimat bulunduğu, yüksekliğin 160 cm, genişliğin 2 m olduğu, 30 metreden sonra yüksekliğin azaldığı, eğimin arttığı, aydınlatmanın olmadığı, zeminin çok kötü olduğu, fenni nezaretçi defterinin bulunmadığı, ocağın fenni nezaretçisiz çalıştığının 10.09.2013 tarihli bilirkişi raporunda da "ocakta mevzuat hükümlerine göre çalışma yapılmadığı, iş güvenliğinin sağlanmadığı, çalışanlara gerekli eğitim verilmemesi ve denetim yapılmadığının" tespit edilmesi karşısında; iş yerinde uygun ortam sağlamadan ve gerekli güvenlik önlemlerini almadan çalışma yaptıran sanığın eyleminde bilinçli taksir koşullarının oluştuğunun gözetilmemesi,

Kanuna aykırı olup, katılan vekilinin temyiz itirazları bu nedenle yerinde görüldüğünden, hükmün bu sebepten dolayı 5320 sayılı Kanunun 8. maddesi gereğince halen uygulanmakta olan 1412 sayılı CMUK'un 321. maddesi uyarınca, hükmün isteme aykırı olarak BOZULMASINA." karar verilmiştir.

3- Yargıtay Kararı- 12. CD., E. 2015/4515 K. 2015/15497 T. 15.10.2015 [6]

"Olay tarihinde, sanığın sahibi ve yetkilisi olduğu limited şirketine ait tuğla fabrikasında 14 yaşını dolduran katılan H.. Y..'ın temizlik işçisi olarak çalıştığı taş kırma makinesi çalışır vaziyetteki iken makinenin içine sıkışan taşı aldıktan sonra makinenin içindeki merdivenlerden çıkarken yere düşerek sol elini makineye sıkıştırması sonucu hayati tehlike geçirecek, kemik kırığı hayati fonksiyonlarını 6. derecede etkileyecek ve duyu veya organlardan birinin işlevinin yitirilmesi niteliğinde olacak şekilde yaralandığı, sanığın tehlikeli işlerde 15 yaşından küçük işçiyi çalıştırdığı ve gerekli eğitimi vermeyerek atılı suçu bilinçli taksirle işlediği kabul edilmekle,

….

1-Bilinçli taksirin koşullarının oluştuğu gözetilmeksizin, sanığın cezasından TCK'nın 22/3. maddesi uyarınca arttırım yapılmaması,

…

Kanuna aykırı olup, … hükmün BOZULMASINA," karar verilmiştir.

D-Olası Kast Hususu

Olası kast hallerinde fail, fiilin neticesini öngörmüş ve göze alınmıştır.

Bu kast türünde fail "olursa olsun" bilinci ile hareket etmektedir.

Keza bazı hallerde gerekli önlemleri almayan işveren bakımından da iş kazası neticesini öngördüğü ve "olursa olsun" anlayışı ile hareket ettiğini söylemek abes olmayacaktır.

Yargıtay'ın genel uygulamasına bakıldığında iş kazasının neticesinden işvereni genel olarak taksir düzeyinde sorumlu tuttuğu ve olası kast bakımından sorumluluğa karar vermediği gözükmektedir.

Fakat özellikle aynı işyerinde tekrar eden iş kazaları bakımından işverenin "olursa olsun" düşüncesi ile ve neticeye göze alarak hareket etmiş olması oldukça muhtemel gözükmektedir.

Keza Yargıtay'ın çok yakın tarihli kararı da isabetli şekilde bu yöndedir.

Yargıtay Kararı- 12. CD., E. 2023/586 K. 2023/1827 T. 25.5.2023 kararı özetle; [7]

…

Dosya içeriğine göre, sanıkların defalarca yapılan tespitler ve uyarılara rağmen hatalı, eksik ve tehlikeli çalışma yöntemini sürdürdüğü, bu şekildeki çalışma ile grizu patlaması olabileceğini öngörmelerine rağmen, patlamayı gerçek anlamda engelleyici nitelikte bir çalışma yapmadıkları, aksine mevcut tehlikeli durumu gizlemek suretiyle, "olursa olsun" düşüncesi ile hatalı ve hileli faaliyetlerine devam ettikleri; bu nedenle olası kastla öldürme suçunun unsurlarının oluştuğu anlaşıldığından; sanıklar müdafiilerinin olası kast şartlarının gerçekleşmediğine ilişkin temyiz istemleri yönünden hükümde bu yönüyle hukuka aykırılık bulunmamıştır.

…

V. KARAR

Gerekçe bölümünde açıklanan nedenlerle Bursa 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 20.09.2022 tarihli ve 2019/102 Esas, 2022/351 Karar sayılı kararında sanıklar müdafiileri tarafından öne sürülen temyiz sebepleri ve dikkate alınan sair hususlar yönünden herhangi bir hukuka aykırılık görülmediğinden sanıklar müdafiilerinin temyiz sebeplerinin reddiyle hükümlerin, Tebliğname'ye uygun olarak, oy birliğiyle ONANMASINA," karar verilmiştir.

E-SONUÇ

İş kazalarının çoğunluğu ihmaller sonucu meydana gelmektedir. Özellikle işverence işçi güvenliği hususundaki basit sorumlulukların yerine getirilmemesi iş kazalarına davetiye çıkarmaktadır. Meydana gelen kazalar neticesinde işçilerin yaralanmaları ve ölümleri söz konusu olabilmektedir. Üzücü bir şekilde bu kazaların mağdurlarının bir bölümü de çocuk işçiler olmaktadır.

İş sağlığı ve güvenliğini düzenleyen davranış kurallarının işveren tarafından ihmal edilmesi sonucu meydana gelen kazalarda işverenin sorumluluğu söz konusudur. Ceza hukuku bakımından bu ihmal doğrultusunda kusur ve illiyet bağı koşulları oluşmuş olacağından iş kazasının neticesinden işveren cezai olarak sorumlu tutulabilecektir.

Özellikle yaralama ve ölüm ile sonuçlanan iş kazalarının işverenin ihlali ve dolayısıyla kusuru sebebiyle meydana gelebileceğinden işveren, TCK kapsamında bu neticeden ceza alabilecektir. Burada dikkat çeken husus işverenin sorumluluğunun basit taksir ile mi bilinçli taksir ile mi doğacağıdır. Bu ayrım işverenin alacağı ceza miktarı bakımından direkt olarak etki yaratmaktadır.

Belirttiğimiz üzere, Yargıtay uygulaması bir istikrar içerisinde değildir. Özellikle çocuk işçilerin yaralanması ve ölümü neticelerinde Yargıtay'ın bilinçli taksir hükümlerini uyguladığı görülmektedir. Bizce işverenin ihmali sebebiyle gerçekleşen iş kazaları hallerinin neredeyse hepsi en azından bilinçli taksir düzeyinde cezalandırılmalıdır.

Şöyle ki, gerekli önlemleri almayan ve sorumluluklarını yerine getirmeyen işverenin çoğu zaman iş kazası neticesini öngörerek hareket ettiği söylenebilecektir. İşverenin kendisine yüklenen sorumluluklarını yerine getirmeyerek önlem almaması halinde iş kazası neticesini öngörmemiş olacağını söylemek çoğu zaman objektif olarak mümkün olmayacaktır. Tabii ki burada mahkemece yapılacak kusur değerlendirmesi önem taşıyacaktır.

Buna ek olarak, kanaatimizce Yargıtay'ca olası kast ihtimali de iş kazaları davalarında değerlendirmelere dahil edilmelidir. 12. Ceza Dairesi'nin 2023/586 esas ve 2023/1827 karar numaralı yakın tarihli ilamındaki isabetli değerlendirme gelecekteki iş kazası yargılamalarına emsal teşkil etmelidir.

En azından işverenin ikaza rağmen aynı ihmalleri sürdürmesi ve bu neticede iş kazası gerçekleşmesi halleri ve ölümcül nitelikteki ihmallerde işverenin "olursa olsun" bilinciyle hareket ettiği ve bu sebeple de iş kazasının neticesi bakımından olası kast taşıdığı tespit edilmelidir.

Belirtmek gerekir ki, sadece ihmallerin tekrar etmesi halinde değil işverence iş kazası neticesinin öngörüldüğü ve göze alındığı tespit edilebilen her somut olayda olası kast uyarıca hüküm kurulması daha isabetli olacaktır.

Detaylı Bilgi için;
Stj. Av. Halit Ata Yıldırım
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. 102 AKIN Levent, "İş Sağlığı ve Güvenliğinde İşverenin Cezai Sorumluluğu", TİSK Akademi, Cilt: 3, Sayı: 5, 2008/1,

2. ÖNDER Ayhan, Ceza Hukuku Dersleri, İstanbul 1992, s. 322.

3. NARTER Sami, İş Kazası ve Meslek Hastalığında Hukuki ve Cezai Sorumluluk, 2015, sf.616

4. Yargıtay Kararı- 12. CD., E. 2016/3474 K. 2018/1574 T. 15.2.2018

5. Yargıtay Kararı- 12. CD., E. 2014/22727 K. 2015/17745 T. 12.11.2015

6. Yargıtay Kararı- 12. CD., E. 2015/4515 K. 2015/15497 T. 15.10.2015

7. Yargıtay Kararı- 12. CD., E. 2023/586 K. 2023/1827 T. 25.5.2023

ANAYASA MAHKEMESİ, EVLİLİK BİRLİĞİ İÇİNDE ALDATILDIĞINI İLERİ SÜREN EŞİN ÜÇÜNCÜ KİŞİYE KARŞI AÇTIĞI MANEVİ TAZMİNAT DAVASININ REDDEDİLMESİNİN AİLE HAYATINA SAYGI HAKKINI İHLAL ETMEDİĞİ SONUCUNA ULAŞMIŞTIR

Anayasa Mahkemesi 2020/3519 başvuru numaralı, 25.10.2023 karar tarihli kararı 14.12.2023 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Başvuruya konu olay, evlilik birliği içinde aldatıldığını ileri süren eşin üçüncü kişiye karşı manevi tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkindir. Mahkeme "Evlilik birliği içinde gerçekleşen aldatma durumunda başka bir kişilik hakkı ihlali bulunmadıkça salt bu eylem nedeniyle aldatılan eşin üçüncü kişiden manevi tazminat talep edemeyeceği şeklinde verilen söz konusu içtihadı birleştirme kararının Yargıtay ve derece mahkemelerince uygulandığı ve bu konuda son dönemde istikrarlı bir yargısal yaklaşımın bulunduğu görülmektedir.

Başvurucunun temel iddialarına ilişkin değerlendirmeler içeren ve İçtihadı Birleştirme Kurulu kararıyla uyumlu şekilde verilen derece mahkemesi kararında başvurucunun kişilik değerlerine saldırı oluşturacak nitelikte bir eylemin bulunmadığı belirtilmiştir. Sonuç olarak başvurucunun ileri sürdüğü iddiaların mahkemelerce ilgili ve yeterli bir gerekçe ile karşılandığı, öngörülebilirliği sağlayan İçtihadı birleştirme kararına dayanılarak verilen kararlarda belirtilen tespit ve gerekçeler itibarıyla yargısal makamlarca anayasal anlamda takdir yetkisinin sınırının aşılmadığı ve yargısal sistemin olayda etkili bir şekilde işletildiği görülmüştür. Dolayısıyla aile hayatına saygı hakkı çerçevesinde devletin pozitif yükümlülükleri olayın şartları altında yerine getirildiği sonucuna varılmıştır." şeklinde hüküm kurmuştur.

Anayasa Mahkemesi 2020/3519 başvuru numaraları 25.10.2023 tarihli kararıyla eşlerden biriyle evli olduğunu bilerek birliktelik yaşayan üçüncü kişiye karşı aldatılan eşin tazminat talebinde olup olmadığına dair kararında Yargıtay ve diğer derece mahkemelerin verdiği kararlarda Anayasa'ya aykırılık görmemiş, Yargıtay ve ilk derece mahkeme kararlarına paralel karar vermiştir. Bu kapsamda evli olduğunu bildiği bir kişiyle birliktelik yaşayan kimseye karşı salt bu eyleme dayanarak aldatılan eşin tazminat hakkı yoktur.

Kaynak: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/12/20231214-10.pdf

KONUTLARIN TURİZM AMAÇLI KİRALANMASI 7464 SAYILI KANUN İLE İZNE TABİ KILINDI

7464 Sayılı Konutların Turizm Amaçlı Kiralanmasına ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ("Kanun"), 02.11.2023 tarihli Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Son zamanlarda Airbnb, Booking.com gibi platformlar üzerinden ikincil konutların turistik amaçla kiralanmasının sektör haline gelmesi üzerine Kültür ve Turizm Bakanlığı ("Bakanlık") ortak bir mevzuatın oluşturulması ihtiyacı duymuştur. Öncelikle belirtilmelidir ki, 100 güne kadar yapılan tüm kiralama faaliyetleri turizm amaçlı kiralama olarak değerlendirilmekte olup Kanun kapsamında öngörülen düzenleme ve yaptırımlara tabi olacaktır. Bu kapsamda konutların turizm amacıyla kiralanabilmesi için getirilen ilk yükümlülük izin belgesidir. Konut malikleri turizm amaçlı kiralama sözleşmesi yapmadan önce izin belgesi almak zorundadır. İzin belgesi mevcut olan konutlara Bakanlık'tan belgeli olduğunun bilinebilirliğini sağlamak amacıyla Bakanlıkça nitelikleri belirlenecek plaketin konutun girişine asılması gerekecektir. Bunun yanında birden fazla bağımsız bölüm içeren yerleşik konut alanlarında kiralama faaliyetlerinin yürütülmesinin uygun görüldüğüne dair oybirliği ile alınmış kararın ibrazı ile izin belgesi tahsis edilebilecektir.

İzin belgesi sahibinden kiralanan konutun kullanıcılar tarafından kendi nam hesabına üçüncü kişilere kiralanması veya kendi adına mesken olarak kullanılmak amacıyla kiralanan konutun kiracısı tarafından kendi nam ve hesabına turizm amaçlı olarak üçüncü kişilere kiralanması yasaklanmıştır. Bu bağlamda ev sahibinin bilgisi ve izni olmaksızın alt kiralama yapılmasının önüne geçilmek istenmiştir. Ayrıca, izin belgesi sahibi konut malikleri 1774 sayılı Kimlik Bildirme Kanunu hükümleri kapsamında sorumlu kişi kabul edilmiştir. Bu çerçevede konutlarda kalacak kişilerin suç işlemesinin önüne geçilmesi için kimlik bildirme yükümlülüğü konut malikine ait olacaktır. Kanun, İzinsiz kiralama faaliyetinin tespit edilmesi veya izin belgesi sahiplerinin mevzuata aykırı işlemlerde bulunması halinde birtakım idari yaptırımlar da öngörmüştür. İzin belgesi bulunmaksızın turizm amaçlı kiralanan konutları kiraya verenler için 1.600.000,00 TL'ye ulaşan para cezaları öngörülmüş ayrıca elektronik ticaretine ve tanıtımına imkân sağlayan ve Bakanlık tarafından yapılan uyarıya rağmen yirmi dört saat içinde içeriği çıkarmayan aracı hizmet sağlayıcıları hakkında da 100.000,00 TL idari para cezası verileceği düzenlenmiştir.

Yukarıda açıklanan yasal düzenlemeler 01.01.2024 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek olup, turizm amaçlı kiralama faaliyetinde bulunmakta olanlar tarafından, 01.01.2024 tarihinden itibaren bir ay içinde izin belgesi almak üzere Bakanlığa başvurulması zorunludur.

Kaynak: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/11/20231102-16.htm

ANAYASA MAHKEMESİNİN MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKINA İLİŞKİN KARARI VE AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİNE BİREYSEL BAŞVURULARA ETKİSİ

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa Konseyi üyesi devletlerin dışişleri bakanları tarafından Roma'da 4 Kasım 1950 tarihinde imzalanmış ve 3 Eylül 1953 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Avrupa Konseyi üyesi 46 devletin tümü Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine taraftır.

Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini 4 Kasım 1950 tarihinde imzalamış olup 10 Mart 1954 tarih ve 6366 sayılı Onay Kanunu, 19 Mart 1954 tarih ve 8662 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Onay belgeleri, 18 Mayıs 1954 tarihinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne tevdi edilmiş ve Sözleşme, Türkiye bakımından bu tarihte yürürlüğe girmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 34. maddesinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru hususu düzenlenmiştir. İşbu maddeye göre;

"Bu Sözleşme veya protokollerinde tanınan haklarının Yüksek Sözleşmeci Taraflar'dan biri tarafından ihlal edilmesinden dolayı mağdur olduğunu öne süren her gerçek kişi, hükümet dışı kuruluş veya kişi grupları Mahkeme'ye başvurabilir. Yüksek Sözleşmeci Taraflar bu hakkın etkin bir şekilde kullanılmasını hiçbir surette engel olmamayı taahhüt ederler."

Bu kapsamda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ilk 14 maddesi ile güvence altına alınan haklardan birinin ihlal edilmesi halinde mağdur olan her birey Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne bireysel başvuru yapabilmektedir. Başvurunun 2 ön koşulu olup bunlardan ilki; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin konu, kişi, yer, zaman bakımından yargı yetkisine sahip olmasıdır. İkincisi ise Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 35. maddesinde belirlenen kabul edilebilirlik koşulunun sağlanmasıdır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunmanın ön koşullarından sonra gelen bir diğer şart da iç hukuk yollarının tüketilmesidir.

2. İç Hukuk Yollarının Tüketilmesi ve İstisnaları

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunurken ön koşulların sağlanmasının akabinde iç hukuk yollarının tüketilmesi şartı bulunmaktadır. İç hukuk yollarının tüketilmesi şartının sebebi; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde ve ek protokollerinde koruma altına alınan temel hak ve özgürlükleri korumada birincil sorumluluğun sözleşmeye taraf devletlere ait olmasıdır. Bu nedenle başvurucu, öncelikle ülkesindeki iç hukuk yolunu tüketmeli, tüketilecek iç hukuk yolu kalmadığında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda bulunmalıdır. Türkiye'de iç hukuk yolundaki son durak Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yoludur.

Ancak iç hukuk yollarının tüketilmesi koşulunun bazı istisnaları bulunmaktadır. Bu istisnai hallerde iç hukuk yolunun tüketilip tüketilmediğine bakılmaksızın başvurucu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurabilmektedir. Bu istisnai haller; tüketilecek bir iç hukuk yolunun bulunmaması, iç hukuk yollarının etkisiz olması, yerleşmiş bir yargı içtihadının bulunması, idari pratik yani hak ihlali şeklinde rutine dönüşmüş olması, iç hukukta devam eden yasal sürecin sürüncemede kalması, başvurucunun iç hukuk yollarını tüketmesinin engellenmiş olması şeklindedir. Yukarıda belirtilen istisnai hallerin bulunması halinde, başvurucu iç hukuk yolunu tüketmeden doğrudan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuru yapabilecektir.

3. Makul Sürede Yargılanma Hakkı

T.C. Anayasasının "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesine göre herkes meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia, savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.

Adil yargılanma hakkı kapsamında korunan haklardan bir tanesi de makul sürede yargılanma hakkıdır. T.C. Anayasasının 141. maddesinin dördüncü fıkrasında makul sürede yargılanma hakkı "Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması yargının görevidir." şeklinde güvence altına alınmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "Adil yargılanma hakkı" başlıklı 6. Maddesi aynen;

"Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, adil ve kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir." şeklindedir. Temel hak ve özgürlüklerden biri olan adil yargılanma hakkı ve onun altında düzenlenen makul sürede yargılanma hakkı Anayasa ile birlikte Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile de güvence altına alınmıştır.

"Makul sürede yargılanma hakkıyla adaletin gecikmeden sağlanabilmesi ve böylece adaletin etkililiğinin ve güvenirliğinin korunması amaçlanmaktadır.

Ceza davalarında makul süre güvencesi sanığa bir suç isnat edildiği andan itibaren uygulanmaya başlar. Cezai olmayan davalarda bu güvence normal şartlarda davanın açılmasıyla uygulanmaya başlar ancak bazı durumlarda daha önce de başlayabilir." [1] Mahkeme'nin makul süre güvencesi ile ilgili içtihadına genel olarak bakıldığında Avrupa hukuk sistemlerinde hem cezai hem de cezai olmayan davalarda yargılamanın uzun sürebileceği ve Mahkeme'nin çok sayıda davada 6. maddenin ihlal edildiğini tespit ettiği görülmektedir. Ya Mahkeme beklentilerinde çok katıdır ya da Strazburg'a gelen davalar ışığında daha gerçeğe yakın bir tespit olarak, adaletin sağlanmasındaki gecikmenin genel olarak Avrupa hukuk sistemlerinde ciddi ve yaygın bir sorun olduğu söylenebilir.

Böylelikle makul sürede yargılanma hakkının ihlali söz konusu olduğunda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne bireysel başvuru yolu kullanılabilmektedir.

4. Anayasa Mahkemesinin Makul Yargılanma Hakkı Kapsamında Vermiş Olduğu Kararın Değerlendirilmesi

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu'nun, 10.10.2023 tarihli ve 32335 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Keser Altıntaş kararında; (B. No: 2023/18536, 25.07.2023) Anayasa Mahkemesi, 03.07.2023 tarihinden sonra önüne gelen makul sürede yargılanma hakkına ilişkin şikayetleri incelemeyeceğine karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi bu kararın verilmesindeki sebebi; "makul sürede yargılanma hakkının ihlaline ilişkin şikayetleri incelemeye devam etmesinin bireysel başvuru yolunun varlık amacıyla, ikincil niteliği ile bağdaşmadığını, ayrıca temel hak ve özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi açısından bir önem arz etmediği" şeklinde ifade etmiştir. Anayasa Mahkemesi makul sürede yargılanma hakkının ihlal edilmesine ilişkin verilen kararlarda "tazminat mahkemesi" işlevi gördüğünü, yalnızca tazminat miktarının belirlenmesinden ibaret kararların binlerce ihlal kararından sonra insan haklarının korunması ve geliştirilmesine bir katkıda bulunmayacağı, uzun yargılama şikayetlerinin sebebiyet verdiği iş yükü nedeniyle yaşam hakkı, işkence ve kötü muamele yasağı, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, ifade özgürlüğü gibi diğer temel hak ve özgürlüklerin ihlali iddiasıyla yapılan başvuruların incelemesinin güçleştiğini belirtmiştir. Ayrıca bu durumun Anayasa Mahkemesi huzurunda geçen süre bakımından makul sürede yargılanma sorununa da yol açabileceği belirtilmiştir. [2]

Bu gerekçelerden hareketle Anayasa Mahkemesi, İçtüzük m.80/1(ç) uyarınca, "Bölümler ya da Komisyonlarca saptanan herhangi bir başka gerekçeden ötürü, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi" halinde düşme kararı verilebileceğini hatırlatmış ve somut başvurunun "incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden" bulunmadığına kanaat getirerek düşme kararı vermiştir.

5. Makul Sürede Yargılanma Hakkına İlişkin Anayasa Mahkemesine Başvurmadan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Başvurulup Başvurulamayacağı Konusu

Yukarıda belirtildiği üzere Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunmak için iç hukuk yollarının tüketilmesi gerekmektedir. Ancak Anayasa Mahkemesi Keser Altıntaş kararıyla birlikte makul sürede yargılanma hakkının ihlal edilmesine ilişkin bir başvuru geldiğinde inceleme yapmayacağını belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin vermiş olduğu karar neticesinde; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edilmesine karşın Anaysa Mahkemesi'ne başvuru yapılsa dahi herhangi bir sonuç alınamayacağı, inceleme yapılmaksızın başvurunun reddedileceği belirtilmiştir. Bu kapsamda makul sürede yargılanma hakkı ihlal edilen bireyin Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaksızın Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurup başvuramayacağı sorusu gündeme gelmektedir.

Anayasa Mahkemesi'nin vermiş olduğu karar neticesinde, makul sürede yargılanma hakkı ihlal edilen bireyin iç hukuk yolunun tüketilmesi şartının sağlanması kapsamında; istisnai halleri taşıdığını söylemek mümkündür. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini düşünen birey Anayasa Mahkemesi'ne başvurduğunda; Anayasa Mahkemesi tarafından herhangi bir inceleme yapılmadan ret kararı verilecektir. Bu sebeple; Anayasa Mahkemesi'ne makul sürede yargılanma hakkının ihlalinden kaynaklanan başvurunun, etkili bir başvuru olmadığını söylemek mümkündür. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi'ne başvuru yapılması halinde; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne olan dört aylık hak düşürücü olan başvuru süresi geçecek ve birey hak kaybına uğrayacaktır.

Bireyin hak kaybına uğramaması gerekliliğinden hareketle; makul sürede yargılanma hakkı ihlal edilen birey Anayasa Mahkemesi'ne başvuruda bulunmaksızın Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda bulunabilir. Nitekim yukarıda izah olunduğu üzere makul sürede yargılanma hakkının ihlalinden kaynaklanan Anayasa Mahkemesine yapılacak olan bireysel başvuru etkili bir yol olmadığından; iç hukuk yolunun tüketilmesi şartının istisnası kapsamındadır. Önemle belirtmek gerekir ki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine doğrudan yapılacak olan bireysel başvuruda hak kaybına uğranılmaması adına; iç hukuk yolunun ne şekilde tüketildiğine ilişkin Anayasa Mahkemesi'nin Keser Altıntaş kararına yer verilmeli, bununla ilgili açıklama yapılmalı ve bu doğrultuda iç hukuk yollarının tüketilmiş olduğuna ilişkin açıklama yer almalıdır. Yalnızca makul sürede yargılanma hakkının değil de aynı zamanda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamında korunan bir başka hakkın da ihlal edilmesi söz konusu olduğunda ne şekilde başvuruda bulunulması gerektiği hususu da önem arz etmektedir. Anayasa Mahkemesi Keser Altıntaş kararıyla birlikte açıkça makul sürede yargılanma hakkından kaynaklanan ihlalleri incelemeyeceğini belirterek bu hakkın ihlali halinde kendisine başvurulmaması gerektiğini belirtmiştir. Ancak örnek verilecek olursa hem makul sürede yargılanma hakkı hem de özel ve aile hayatına saygı hakkı ihlal edilen bir bireyin, ihlal edilen hakları kapsamında ne şekilde hareket etmesi gerektiği de muğlaktır. Kanaatimizce, makul sürede yargılanma hakkının ihlali bakımından birey Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda bulunurken Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamında korunan bir hakkı ihlal edilmişse o hak bakımından önce Anayasa Mahkemesine, şartları oluşmuşsa Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda bulunması gerekmektedir. Her ne kadar makul sürede yargılanma hakkından kaynaklanan ihlalde Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunmak artık etkili bir başvuru yolu olmasa da, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde korunan diğer haklar bakımından Anayasa Mahkemesi'ne başvuru halen etkili bir başvuru yoludur.

6. Sonuç

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu'nun, 10.10.2023 tarihli ve 32335 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Keser Altıntaş kararında; (B. No: 2023/18536, 25.07.2023) Anayasa Mahkemesi'nin artık makul sürede yargılanma hakkının ihlali durumunda kendisine yapılan bireysel başvuruyu incelemeyeceğine karar verilmiştir. Bu kapsamda makul sürede yargılanma hakkının ihlali söz konusu olduğunda Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yolunun etkili bir başvuru yolu olduğunu söylemek mümkün değildir. Makul sürede yargılanma hakkının ihlali halinde Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yolunun; etkili bir başvuru yolu olmamasından hareketle Anayasa Mahkemesi'ne başvurmadan -iç hukuk yolları tüketilmeden- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda bulunmak mümkündür.

Detaylı Bilgi için;
Stj. Av. Umut Alperen Öztürk
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. D.J. Harris / M. O'Boyle / E.P. Bates / C.M. Buckley, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Hukuku, 1. Bası, Ankara 2013 s.281
2. Anayasa Mahkemesi (AYM) Genel Kurulu'nun Keser Altıntaş kararı (B. No: 2023/18536, 25.07.2023)

ANONİM ŞİRKETLERDE AZINLIK PAY SAHİPLERİNİN TÜRK TİCARET KANUNU ÇERÇEVESİNDE HAKLARI

Anonim şirketlerde paylar genellikle nama veya hamiline yazılı olarak çıkarılır. Nama yazılı paylar, adlarına kayıtlı olan kişilere aittir ve bu pay sahipleri doğrudan şirketle ilişkilidir. Anonim şirketlerde pay sahipleri, şirketin sermayesine katkı yapan ve paylarına karşılık gelen haklara sahip olan kişilerdir.

Azınlık hakları da anonim şirketlerde genellikle hissedarların eşit ve adil bir şekilde muamele görmesini sağlamak amacına hizmet eder. Bu kapsamda azınlık pay sahipleri genellikle şirket kararlarına etki etme, bilgi alma, şeffaflık ve adalet gibi konularda koruma altındadır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun ("TTK") 411. maddesi uyarınca halka kapalı şirketlerde sermayenin en az %10'unu, halka açık şirketlerde en az %5'ini oluşturan pay sahipleri "azlık" veya "azınlık" olarak nitelendirilmektedir.

Türk Ticaret Kanunu azınlık haklarını koruma amacını taşıyan düzenlemeler ihtiva etmektedir. Bunun nedeni ise azınlık pay sahiplerinin bazı risklerle karşı karşıya olmasıdır. Bu risklerin başında iktisadi riskler gelir. Anonim şirketler çoğunluk ilkesine göre yönetilir.

Türk Ticaret Kanunu m.418 hükmünde "Kararlar toplantıda hazır bulunan oyların çoğunluğu ile verilir." ibaresi yer almaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere azınlık pay sahiplerinin hakları korumayı gerektirmektedir. Azınlık pay, şirketin toplam paylarının belirli bir oranını temsil eder.

Azınlık pay sahipleri, şirket yönetiminde genelde daha az etkilidirler. Ancak hukuki düzenlemeler ve şirketin iç tüzüğü azınlık pay sahiplerine çeşitli haklar tanır. Azınlık pay sahiplerinin hakları arasında genel kurul toplantılarına katılma, oy kullanma, şirket faaliyetleri hakkında bilgi alma gibi önemli haklar da bulunmaktadır.

Bu haklar, azınlık pay sahiplerini şirketin yönetimine katılım sağlamada ve çıkarlarını korumada destekler.

Özellikle genel kurul toplantılarında alınan kararlar, azınlık pay sahiplerini etkileyebileceği için, azınlık pay sahiplerinin bu toplantılara katılımı ve etkili bir şekilde oy kullanmaları önemlidir. Bu sayede şirket yönetimi daha adil ve şeffaf bir şekilde sağlanacaktır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda anonim şirketlerde azınlık pay sahiplerine tanınan haklar; bilgi alma ve inceleme hakkı, genel kurulu toplantıya çağırma ve gündeme madde ekletme hakkı, özel denetçi atanmasını talep etme hakkı, haklı sebeplerle şirketin feshi davasını açma hakkı, nama yazılı pay senetlerinin basılmasını talep etme hakkı, genel kurul katılımı ve oy kullanma hakkı ve finansal tabloların müzakeresinin ertelenmesini talep hakkıdır.

BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKI

Bilgi alma ve inceleme hakkı, şirket yönetimine karşı daha dengeli bir ilişki kurulmasını sağlayarak şirketin devamı ve hissedarlar arasında güvenin korunmasını sağlar. Pay sahibinin, haklarını bilinçli ve etkin kullanabilmesi için, ortaklık faaliyetleri hakkında bilgi sahibi de olması gerekir.

Bu amaçla "Bilgi alma ve inceleme hakkı" üst başlığı altında, TTK 437'de bir düzenlemeye yer verilmiş olup bu hak ana sözleşme veya karar ile kaldırılamaz ve sınırlandırılamaz. Pay sahipleri, şirkete ait finansal tablolar, faaliyet raporları başta olmak üzere denetim raporlarını genel kurul toplantı tarihinden en az on beş gün önce fiziken inceleme hakkına sahiptir.

Her pay sahibi genel kurulda, şirketin işleyişi ile ilgili olarak yönetim kurulundan bilgi isteyebilir. Pay sahibi genel kurulda yönetim kurulundan şirket işleri ve denetçilerden denetim şekli ve sonuçları hakkında bilgi isteyebilir; şirketler topluluğunda bilgi verme yükümlülüğü, TTK m. 200 çerçevesinde bağlı şirketleri de kapsar. Verilecek bilgi, dürüstlük kuralı ve hesap verme ilkelerine göre nitelikli, özenli ve gerçeğe uygun olmalıdır.

Pay sahibinin haklarını bilinçli bir biçimde kullanabilmesi ve genel kurulda iradesini doğru verilerle kullanabilmesi amacına hizmet eden bilgi alma hakkının konusunu, yönetim ve denetim faaliyetleri içinde değerlendirilebilecek tüm işler ve işlemler oluşturur. [1]

Bir pay sahibine genel kurul dışında bilgi verilmişse, talepte bulunan diğer pay sahiplerine de aynı bilgi, aynı kapsamda, gündemde madde olmasa bile verilmelidir. [2]

Bilgi alma veya inceleme talepleri yanıtsız bırakılan ya da reddedilen, geciktirilen bu sebeplerle bilgi alamayan pay sahipleri talebin reddini izleyen on gün içinde diğer hallerde de makul süre sonra, şirket merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesine başvurabilir.

Bilgi alma ve inceleme hakkı kapsamında İstanbul Anadolu 4. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 2019/264 E., 2019/1238 K. ve 25.12.2019 tarihli kararında;

"Davacı tarafından da dosya kapsamına alınan---------kayıtları ile davalı şirketin ------ sahibi ortağı bulunduğu, davacının------ tarihinde davalı şirkete başvurarak bilgi alma talebini ilettiği buna dair davacı talebinin davalı şirkete ---- tarihinde tebliğ edildiği, davacı tarafından cevap için beklenildiği halde davalı şirket tarafından davacı ihtarnamesine her hangi bir yanıtın verilmediği, davacı tarafından davanın ihtarnamede verilen sürenin hitamından 21 gün sonra ikame eylendiği, bu sürede TTK 437 kapsamında makul süre olarak değerlendirilerek davanın esasın incelenmesine geçilmiştir.

Dava dilekçesi ve mahkememiz tensip zaptı davalı şirkete tebliğ edilmiş bulunmasına rağmen davalı şirket davacı istemi konusunda kayıtsız kalınması isteminin korunmasına yarar herhangi bir savunma ileri sürmediği gibi şirket finansal tabloları ilân ettiğini ortaya koymamıştır. Nitekim dosya arasına alınan -- kayıtlarında da bu minvalde herhangi bir hususun bulunmadığı anlaşılmıştır.

Buna göre, tüm dosya kapsamından davacının isteminin TTK 437. maddesi kapsamında kaldığı anlaşıldığından, davanın kabulü ile "davalı şirketin --- yılına ait -- bir suretinin gerekçeli kararın davalı şirkete tebliğinden itibaren bir hafta içinde gideri davalıya ait olmak üzere davacıya noter aracılığıyla veya posta yoluyla tebliğine" dair aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.

HÜKÜM: Yukarıda açıklanan nedenlerle;

1-Davanın KABULÜ ile" [3] şeklinde hüküm kurmuştur. Bu kapsamda İstanbul Anadolu 4. Asliye Ticaret Mahkemesi davacı tarafın bilgi alma ve inceleme talebinin yanıtsız kalması üzerine ikame edilen davada kabul kararı vermiştir.

Genel Kurulu Toplantıya Çağırma ve Gündeme Madde Ekletme Hakkı

Azınlık pay sahiplerinin genel kurulu toplantıya çağırma ve gündeme madde ekletme hakları genellikle şirketlerin ana sözleşmeleri ve ilgili yasal düzenlemeler çerçevesinde belirlenir. Bu kapsamda azınlık pay sahipleri, yönetim kurulundan yazılı olarak geciktirici sebepleri ve gündemi belirterek, genel kurulu toplantıya çağırmasını veya genel kurul zaten toplanacak ise, genel kurulda görüşülmesini ve karara bağlanmasını istedikleri konuları toplantı gündemine eklemelerini isteyebilirler. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu uyarınca azlığın çağrı talebi ve gündeme madde konulması istemlerinin noter aracılığıyla olması gerekmektedir.

Özel Denetçi Atanmasını Talep Etme Hakkı

Türk Ticaret Kanunu m.438 "Her pay sahibi, pay sahipliği haklarının kullanılabilmesi için gerekli olduğu takdirde ve bilgi alma veya inceleme hakkı daha önce kullanılmışsa, belirli olayların özel bir denetimle açıklığa kavuşturulmasını, gündemde yer almasa bile genel kuruldan isteyebilir. Genel kurul istemi onaylarsa, şirket veya her bir pay sahibi otuz gün içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden bir özel denetçi atanmasını isteyebilir." hükmünü ihtiva etmektedir.

Özel denetçi atanmasını istemedeki amaç, pay sahiplerinin şirketi doğrudan ya da dolaylı yoldan ilgilendiren olaylar hakkında bilgi sahibi olmak ve bunun neticesinde pay sahipliği haklarını kullanmak vardır. Bu kapsamda Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 2000/5472 E., 2000/6335 K. sayılı ilamında;

"Dairemizin 15.04.1982 gün ve 1269 E., 1727 K. sayılı ilamında da vurgulandığı üzere, TTK'nın 348/2. maddesi hükmüne göre, azınlık pay sahipleri tarafından özel denetçi tayinine ilişkin nedenlerin varlığının, kesin biçimde kanıtlanması şart değildir. Kanun koyucu özel denetçi tayinine ilişkin olarak öne sürülen vakıaları az çok doğrulayan delil ve emareleri yeterli saymıştır. Söz konusu madde metninde yer alan hususların olayda var olup olmadığı yönü, özel denetçilerin yapacağı inceleme ve araştırma sonucu ortaya çıkacaktır.

Ayrıca, özel denetçi tayinine dayanak yapılacak olan vakıalar yönünden kesin hükümde söz konusu edilemeyeceğine göre, kesin delil aranmasının dayanağını bulmak da güçtür. Özel denetçilerin çalışma alanlarına giren ve bunun sonucuyla ilgili bulunan, bilançonun gerçeklik derecesinin araştırılması istemlerinde, atama konusunda daha da ılımlı davranılması zorunluluğu vardır.

Davacı bilançonun gerçek durumu yansıtmadığını ileri sürüp bir takım iddiaları ileri sürdüğüne göre ve mahkemece yaptırılan bilirkişi incelemesi esnasında bilançoda yer alan bir kısım gelir ve gider kalemlerinin hatalı yerleştirilmek suretiyle yanlış olabileceği belirtilmiş bulunmasına nazaran sadece bu durumun dahi özel denetçi tayini istemini haklı kılacak nitelikte olmasına rağmen, davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken, yazılı olduğu şekilde reddine karar verilmiş olması doğru olmamış ve kararın açıklanan nedenle davacı yararına bozulması gerekmiştir." [4] şeklinde hüküm kurularak azınlık pay sahiplerinin özel denetçi atanmasına ilişkin talebinin nedenlerinin varlığının, kesin biçimde kanıtlanmasının şart olmadığına hükmedilmiştir.

Kanun koyucu özel denetçi tayinine ilişkin olarak öne sürülen vakıaları az çok doğrulayan delil ve emareleri yeterli saymıştır.

Haklı Sebeplerle Şirketin Feshi Davasını Açma Hakkı

Türk Ticaret Kanunu m.531 hükmünde "Haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler hükmünü ihtiva etmektedir.

Mahkeme, fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir." ifadesi yer almaktadır.

Bu kapsamda azınlık pay sahiplerine fesih davası açma hakkı tanınmıştır. Haklı sebep kavramından anlaşılması gereken ise ortaklığın başındaki amacın artık taraflarca gerçekleştirilemiyor oluşudur.

Bu halde haklı sebebin varlığı kabul edilir. Bu kapsamda Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 2019/2942E., 2021/1647 K. sayılı ilamında;

"Dava, TTK m. 531 dayalı anonim şirketin haklı nedenle feshi istemine ilişkindir. Anonim ortaklık bir sermaye ortaklığı olduğundan kural olarak pay sahiplerinin kişisel özelliklerinin ortaklığın işleyişinde rol oynamayacağı kabul edilmiştir. Bu yüzden, çok sayıda pay sahibinin bulunduğu büyük çaplı anonim ortaklıklarda kişisel sebepler tek başına haklı sebep teşkil etmez. Ancak aile şirketlerinde ve küçük ortaklıklarda kişi ortaklıklarıyla önemli benzerlik söz konusudur.

Bu bakımdan somut olayın ve şirket tipinin özelliklerine göre, bir sermaye ortaklığı olan anonim ortaklıkta dahi, istinaden kişisel sebeplerin de haklı sebep sayılarak ortaklığın feshine, davacı pay sahiplerinin ortaklıktan çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verileceği kabul edilmelidir.

Bu açıklamalardan sonra somut olaya gelindiğinde, davacının ortağı bulunduğu davalı şirket, bir aile şirketidir.

Şirket ortakları arasındaki sorunlar özellikle ortaklar arasındaki çekişme ve dava dışı ortaktan kaynaklanan hakaretin bu tür şirketler bakımından haklı sebep oluşturacağının kabulü gerekir.

Bu bağlamda davacı ile dava dışı ortak ... arasındaki ceza mahkemesine intikal eden karşılıklı hakaret olayından sonra meydana gelen ortaklar arası gruplaşma, bir bütün olarak fesih için haklı sebep oluşturmaktadır.

Ancak şirketin devamlılığının sağlanılması esas olup feshin son çare olduğu gözetilerek, TTK 531. madde uyarınca değerlendirme yapılıp sonucuna göre karar verilmesi gerekirken İlk Derece Mahkemesince haklı nedenlerin oluşmadığı gerekçesiyle davanın reddi dair verilen karara karşı yapılan istinaf taleplerinin Bölge Adliye Mahkemesince esastan reddine karar verilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir." [5]

şeklinde hüküm kurmuştur. Yargıtay TTK m.531 hükmünü aile şirketlerinde daha geniş yorumlamaktadır. Ancak çok sayıda pay sahibinin bulunduğu anonim ortaklıklar bakımından ise anonim ortaklık bir sermaye ortaklığı olduğundan kural olarak pay sahiplerinin kişisel özelliklerinin ortaklığın işleyişinde rol oynamayacağını kabul etmektedir.

Bu yüzden, çok sayıda pay sahibinin bulunduğu büyük çaplı anonim ortaklıklarda kişisel sebepler tek başına haklı sebep teşkil etmez esasını benimsemektedir.

Finansal Tabloların Müzakeresinin Ertelenmesini Talep Hakkı

Ortaklık sermayesinin onda birini temsil eden azınlık, genel kurul toplantısında, bilanço görüşmelerinin en az bir ay geriye bırakılmasını isteme hakkına sahiptir. Bu kapsamda bilanço görüşmelerinin ertelenmesi talebi genel kurulda görüşülecek olan tüm konuların ertelenmesi sonucunu doğurabilir.

TTK m. 337 hükmünde düzenlenen azınlık pay sahiplerinin finansal tabloların müzakeresinin ertelenmesini talep hakkı, hak sahibine bir neden göstermek kaydıyla ertelemeyi talep hakkını öngörmemiştir. Azınlık pay sahibi bu halde hiçbir gerekçe göstermeksizin finansal tabloların müzakeresinin ertelenmesini talep edebilecektir bu kapsamda erteleme talep ederken gerekçe gösterilmesine ihtiyaç olmadığına ilişkin Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2015/7411 E., 2016/3647 K. sayılı içtihat metninde;

"Mahkemece iddia, savunma ve tüm dosya kapsamına göre, 6102 sayılı TTK'nın 420/1. maddesinde " finansal tabloların müzakeresi ve buna bağlı konular sermayenin 1/10 ne halka açık şirketlerde 1/20'ye sahip pay sahiplerinin istemi üzerine genel kurulun bir karar almasına gerek olmaksızın toplantı başkanının kararı ile bir ay sonraya bırakılır." , gündem başlıklı 413 (3) maddesinde ise " yönetim kurulu üyelerinin görevden alınmaları ve yenilerinin seçimi yıl sonu finansal tablolarının müzakeresi maddesi ile ilgili sayılır. " hükmüne yer verildiği, somut uyuşmazlıkta 25/03/2013 tarihli genel kurul tutanağının 1 nolu bendinde davacıların talebi üzerine bu konuların müzakeresinin 1 ay sonraya ertelendiği duyurulmuş olup, TTK 413/3. maddesi uyarınca yönetim kurulu üyelerinin görevden alınmaları ve yenilerinin seçilmeleri hususunda karar alınmasının mümkün olmayacağı, TTK 413/3. fıkrası düzenlemesi karşısında dava konusu olağan genel kurulda eski yönetim kurulu üyeleri ile birlikte yenilerinin seçilmesine dair karar alınması mümkün olmayacağı gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

Kararı, davalı vekili temyiz etmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına, somut olayda Yönetim Kurulu üye adaylarının tamamının önceki faaliyet döneminde de aynı görevi ifa etmiş ve bunların ertelemeye rağmen aynı genel kurulda tekrar yönetici olarak seçilmelerine ilişkin olmasına göre, davalı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir. Yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı, davalı vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA," [6]

şeklinde hüküm kurmuş ve temyiz isteminin reddine karar vermiştir. Böylece azınlık hak sahipleri finansal tabloların müzakeresinin ertelenmesini gerekçe göstermeksizin talep edebilirler.

SONUÇ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu çağdaş ve modern hukuk sitemlerine paralel şekilde azınlık hakları konusunda pek çok yenilik öngörmektedir. Nitekim anonim şirketler çoğulcu anlayışla yönetildiğinden azınlık hak sahiplerinin korunması daha da önemli bir hale gelmektedir.

Bu kapsamda anonim şirketlerde azınlık hakları, şeffaflık, adil muamele ve etkili katılımı sağlar. Çoğulcu anlayışla yönetilen anonim şirketlerde azınlığın hakları hem şirket esas sözleşmesi hem de Türk Ticaret Kanunu ve ilgili kanunlar ile koruma altına alınmıştır.

Bu kapsamda önemli haklara sahip olan azınlık pay sahipleri bu haklarını ekili kullanırsa şirket içinde şeffaf ve adil bir düzen söz konusu olacaktır.

Detaylı Bilgi için;
Stj. Av. Ebru Erkmen
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Bahtiyar, Mehmet; Ortaklıklar Hukuku, 21.Baskı, İstanbul 2021, s.296

2. Atalay, Oğuz "Anonim Şirketlerde Bilgi Alma ve İnceleme Haklarının Mahkeme Aracılığıyla Kullanımı" DEÜHF Dergisi, Özel Sayı 2014

3. İstanbul Anadolu 4. Asliye Ticaret Mahkemesi 2019/264 E., 2019/1238 K. sayılı ilamı

4. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2000/5472 E., 2000/6335 K. sayılı ilamı

5. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2019/2942 E., 2021/1647 k. sayılı ilamı

6. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2015/7411 E., 2016/3647 K. sayılı ilamı

TAŞINMAZLARIN ANONİM ŞİRKETLERE AYNİ SERMAYE OLARAK KONULMASI KAPSAMINDA ÜZERLERİNDE SINIRLI AYNİ HAK, HACİZ, TEDBİR GİBİ YÜKLER BULUNAN TAŞINMAZLARIN SERMAYE TAAHHÜDÜNE ESAS ALINABİLİRLİĞİNE DAİR DEĞERLENDİRMELER

1. Genel Olarak

Anonim ortaklıklarda; şüphesiz ki, şirketin temel finansman kaynağını sağlayan "sermaye" hususi bir öneme sahiptir. Zira anonim şirketlerin pay sahiplerinin şirket borçlarından sorumlu olmaması, diğer bir deyişle anonim şirketlerin sermayeleri ile sınırlı olarak sorumlu oluşları alacaklıların başvurulabilecekleri tek kaynak olan "sermaye" kavramını son derece önemli kılmaktadır.

Ortakların koymayı taahhüt ettikleri sermaye kapsamında, sermayenin nakit para olarak getirilebilmesinin yanında nakit dışında bir değerin şirkete sermaye olarak konulması durumunda "aynî sermaye" kavramı gündeme gelecektir. Anonim şirketlere sermaye olarak getirilebilecek unsurlardan biri de taşınmaz ayındır. Anonim şirkete aynî sermaye olarak taşınmaz ayın getirilmesinde uyulması gereken prosedürler ve devamla aynî sermaye unsurları üzerinde sınırlı aynî hak, haciz, tedbir gibi yüklerin bulunması durumuna ilişkin değerlendirmeler işbu çalışmamızın konusunu oluşturacaktır.

2.Taşınmazların Anonim Şirketlere Sermaye Olarak Getirilmesinde Uyulması Gereken Prosedürler

Taşınmazın anonim şirketlere ayni sermaye olarak getirilmesi "taahhüt işlemi" ve "tasarruf işlemi" olmak üzere iki aşamada gerçekleşir. TTK m. 128/1 uyarınca; "Her ortak, usulüne göre düzenlenmiş ve imza edilmiş şirket sözleşmesiyle koymayı taahhüt ettiği sermayeden dolayı şirkete karşı borçludur."

Bu noktada anonim şirkete ayni sermaye olarak getirilebilecek taahhüde konu ayni değerin pay sahiplerince taahhüt edilmesi, esas sözleşmeye kaydı ve sermaye taahhüdüne esas alınacak ayni değerin değerleme prosedürü taahhüt aşaması olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ayni hakların anonim ortaklığa sermaye olarak getirilmesinin taahhüt edilmesi akabinde, şirketin bunlar üzerinde tasarruf edebilmesi için tapu siciline tescil işleminden geçmesi gerekliliğine dair tasarruf işlemi aşamasının da tamamlanması ile mülkiyet şirket tarafından kazanılacak ve böylece tasarruf işlemlerinde bulunulabilmesi mümkün hale gelecektir.

İki aşamayı ihtiva eden işbu sürece dair, nakit para dışındaki sermaye değerlerinin parasal karşılıklarının tespit edilmesi ve kayıt altına alınmasına ilişkin bilirkişilerce yürütülecek değerleme alt başlığına tarafımızca özellikle değinilecek olup geriye kalan hususlara kısaca değinmekle yetineceğiz. Şöyle ki;

Taahhüt işleminin şekline dair; her ne kadar genel hükümlere göre taşınmazın devrine yönelik taahhüt işlemi resmi şekil şartına tabi tutulmuş olsa da, TTK'daki özel düzenleme ile anonim şirketlere sermaye olarak taşınmaz mülkiyeti konulmasına ilişkin şekil şartı son derece hafifletilmiş durumdadır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 128/3 "Sermaye olarak taşınmaz mülkiyeti veya taşınmaz üzerinde var olan veya kurulacak olan ayni bir hakkın konulması borcunu içeren şirket sözleşmesi hükümleri, resmî şekil aranmaksızın geçerlidir." hükmünü haizdir.

Hal böyleyken, taşınmazların ayni sermaye olarak konulması taahhüdünün şirket esas sözleşmesinde yer alması, esas sözleşme dışında ayrıca ve ek bir sözleşme yapılmadan, resmi şekil şartı aranmaksızın ayni sermaye taahhüdünü geçerli kılmaya yetecektir.

Bu çerçevede, taşınmazın devrine ilişkin sözleşmenin tapu memuru önünde ya da satış vaadi şeklinde noter kanalıyla yapılması zorunluluğunun istisnasını, taşınmazın sermaye şirketlerine ayni sermaye olarak konulabilmesi hususu oluşturmaktadır.

TTK m. 128/2 uyarınca; "Şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede bilirkişi tarafından belirlenen değerleriyle yer alan taşınmazlar tapuya şerh verildiği, fikrî mülkiyet hakları ile diğer değerler, varsa özel sicillerine, bu hüküm uyarınca kaydedildikleri ve taşınırlar güvenilir bir kişiye tevdi edildikleri takdirde ayni sermaye kabul olunur. Özel sicile yapılan kayıt iyi niyeti kaldırır."

TTK m. 128/2'ye göre taşınmazın anonim ortaklığa sermaye olarak getirilmesinin taahhüt edildiğine dair tapu siciline şerh düşülmesi gerekmektedir.

Bu noktada henüz mevcut olmayan bir malvarlığı değerinin anonim ortaklığa ayni sermaye olarak taahhüt edilemeyeceğini de belirtmekte fayda görüyoruz.

Zira şerh yapılmamış olması ortaklığın tesciline engel teşkil edeceği için ayni sermaye olarak taahhüt edilen değerin tescilden önce mevcut olması gerekmektedir.

Devamla, sermaye olarak konulması taahhüt edilen malvarlığı değerlerinin bilirkişi tarafından değerlerinin belirlenmesi, işbu değerin esas sözleşmeye yazılması, imza edilip noterce onaylanmasının akabinde sicil müdürlüğüne başvuru yapılarak şerhin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

TTK m. 343'e göre; "Konulan ayni sermaye ile kuruluş sırasında devralınacak işletmelere ve ayınlara, şirket merkezinin bulunacağı yerdeki asliye ticaret mahkemesince atanan bilirkişilerce değer biçilir. Değerleme raporunda, uygulanan değerleme yönteminin somut olayın özellikleri bakımından herkes için en adil ve uygun seçim olduğu; sermaye olarak konulan alacakların gerçekliğinin, geçerliğinin ve 342 nci maddeye uygunluğunun belirlendiği, tahsil edilebilirlikleri ile tam değerleri; ayni olarak konulan her varlık karşılığında tahsis edilmesi gereken pay miktarı ile Türk Lirası karşılığı, tatmin edici gerekçelerle ve hesap verme ilkesinin icaplarına göre açıklanır…" madde metninin devamında, eTK'dan farklı olarak; bilirkişinin genel kurulca atanması sistemi yerine şirket merkezinin bulunacağı yerdeki asliye ticaret mahkemesince atanan bilirkişilerce değer biçme sistemi değişikliğine gidilerek isabetli bir düzenlemeye gidilmiştir.

Nitekim bahse konu düzenleme, ilgili taşınmazın üzerinde yük bulunması halinde, aşağıdaki açıklamalarımız ile daha net anlaşılacağı üzere; mevzuat ve uygulama kapsamına getirilecek kollektif çözüm çerçevesinde bağımsız bilirkişilerce yapılacak olan değerlemeyi çok daha önemli kılması dolayısıyla yerinde ve ölçülüdür.

TK m. 343 içeriğinde bulunan "…uygulanan değerleme yönteminin somut olayın özellikleri bakımından herkes için en adil ve uygun seçim olduğu" ibaresi bilirkişiye somut olayda her bir ayni sermaye kalemi bakımından uygun bulduğu değerleme yöntemini kullanma serbestisi tanınmıştır. [1]

Ek olarak "tatmin edici gerekçelerle ve hesap verme ilkesinin icaplarına göre" ifadesi keyfiliğin engellenmesi maksadıyla getirilmiş bulunan yerinde bir düzenlemedir.

Fakat burada doktrinde eleştiri toplayan husus; "şirket merkezinin bulunacağı yerdeki asliye ticaret mahkemesi" şeklindeki seçimin sermaye olarak konulacak taşınmazın şirketin merkezinin bulunacağı yerden başka bir yerde olması ihtimalinde mutlak yetki kuralının değerleme yapılmasını güçleştireceğidir. [2]

Ek olarak buradaki bir diğer eleştiri ise; yetki kuralı belirlenirken kuruluş işlemlerine dair sıranın atlanmış olmasıdır. Zira önce değerleme raporu hazırlanmalı akabinde ise esas sözleşme hazırlanmalıdır. Değerleme prosedürünün işletilebilmesi adına mahkemeye başvuru esnasında esas sözleşme henüz hazırlanmamış durumda olacak olup haliyle esas sözleşme de belirtilmesi gereken şirket merkezi de belirsiz durumda olacaktır.

Bu halde kanun koyucu tarafından, uygulanması mümkün olmayan bir yetki kuralı düzenlemesine gidilmiştir. İşbu küçük gözükse de tarafımızın anlamlandırmakta zorlandığı yetki kuralına ilişkin düzenleme, kanun koyucunun makalemiz konusu meseleye karşı kolaycı bir tutum sergilediğine dair aşağıdaki görüşlerimizi destekler mahiyettedir.

Bu noktada; her ne kadar çekişmesiz yargı işlerinde yetkiyi düzenleyen HMK m. 384 hükmü değerleme prosedüründe uygulanabilir olsa da, makalemiz konusu meselenin ayrıntılı çalışma ve düzenleme ihtiyacında olduğu, mevzuatın yetersizliği ve uygulama problemlerinin mevcut olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. [3]

TTK m. 339/1 uyarınca; "Esas sözleşmenin yazılı şekilde yapılması ve bütün kurucuların imzalarının noterce onaylanması veya esas sözleşmenin ticaret sicili müdürü yahut yardımcısı huzurunda imzalanması şarttır."

Hakeza hükmün devamında esas sözleşmede yazılması gereken hususlar belirtilmiş olup TTK m. 339/2-e; "Paradan başka sermaye olarak konan haklar ve ayınlar; bunların değerleri; bunlara karşılık verilecek payların miktarı, bir işletme ve ayın devir alınması söz konusu olduğu takdirde, bunların bedeli ve şirketin kurulması için kurucular tarafından şirket hesabına satın alınan malların ve hakların bedelleriyle, şirketin kurulmasında hizmetleri görülenlere verilmesi gereken ücret, ödenek veya ödülün tutarı." şeklindeki kanun lafzından da anlaşılacağı üzere ayni sermaye olarak konulacak varlıklara biçilen değerin şirket esas sözleşmesine yazılması gerekmektedir.

Dolayısıyla bilirkişiler tarafından icrası sağlanacak işbu değerleme yapılmadan, esas sözleşme yazılamayacaktır. Bu ahvalde sermaye taahhüdüne esas alınacak malvarlığı değerinin esas sözleşme hazırlanmadan önce mevcut olması gerektiği son derece açıktır.

Devamla, tasarruf işlemine dair ise, 6102 sayılı TTK m. 128/5 uyarınca; "Taşınmaz mülkiyetinin veya diğer ayni bir hakkın sermaye olarak konulması hâlinde, şirketin bunlar üzerinde tasarruf edebilmesi için tapu siciline tescil gereklidir." TTK, mülkiyetin şirket tarafından kazanılmasının ancak tescille mümkün olacağını açıkça hüküm altına almıştır. Anılan maddenin 6. fıkrasında ise mülkiyet hakkının tapu siciline tescili talebinin ticaret sicil müdürü tarafından re'sen ve hemen yapılacağı düzenlenmiş olup ek olarak şirketin tek taraflı talep hakkı da saklı tutulmuştur.

3. Üzerinde Sınırlı Ayni Hak, Haciz, Tedbir Gibi Yükler Bulunan Taşınmazların Mevzuat Kapsamındaki Mevcut Durumu

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1'inci maddesi, Türk Ticaret Kanunu'nu, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun ayrılmaz bir parçası olarak tanımlamıştır. Bu ahvalde bir şirkete ayni sermaye olarak konulacak malvarlığının temelini 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 683'üncü maddesindeki "mülkiyet hakkı" kavramı oluşturmaktadır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun "Ayni sermaye olarak konulabilecek malvarlığı unsurları" başlıklı 342'nci maddesi "(1) Üzerlerinde sınırlı ayni bir hak, haciz ve tedbir bulunmayan, nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikrî mülkiyet hakları ile sanal ortamlar da dâhil, malvarlığı unsurları ayni sermaye olarak konulabilir. Hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye olamaz. (2) 128 inci madde hükmü saklıdır." hükmünü haizdir.

Madde metninden anlaşıldığı üzere; sermaye olabilecek malvarlığı değerlerinin devredilebilir ve para ile ölçülebilir nitelikte olması aranmaktadır.

Kanun hükmü incelendiğinde, sadece üzerlerinde sınırlı bir ayni hak, tedbir ve haciz bulunmayan malvarlığı değerleri sermaye şirketlerine ayni sermaye olarak getirilebilmektedir.

Kanun koyucu tarafından ortaya konan; üzerlerinde bazı külfetler bulunan taşınmazların ayni sermaye olarak sermaye şirketlerine konulamayacağına ilişkin düzenlemenin isabeti son derece tartışmalı olup ilgili düzenleme işbu haliyle uygulamada problemler yaratmaktadır.

Zira aşağıda detaylarıyla izah olunacağı üzere; mezkur düzenlemenin, gerek ülkemizin mevcut konjonktürü açısından gerek uygulamadaki yeknesaklığı bozucu etkisi dolayısıyla gerekse de hukuki yorum güvenliği açısından üzerinde çalışılmaya ve değişikliğe uğramaya muhtaç olduğu kanaatindeyiz.

4. Üzerlerinde Haciz, Rehin, İrtifak, Hapis vb. Yükler Bulunan Taşınmazların Sermaye Taahhüdüne Esas Alınabilirliği Noktasında Bilirkişi Değerleme Prosedürünün Önemi

Sermaye taahhüdüne esas alınacak değer ve işbu değerin belirlenmesine ilişkin değerleme aşamasına dair; nakit para dışındaki sermaye değerlerinin parasal karşılıklarının tespit edilmesi ve kayıt altına alınması, kanun koyucu tarafından açıkça düzenlenmiş bir zorunluluktur. Ayni sermaye taahhüdü halinde, ilgili malvarlığı değerinin bilirkişiler tarafından değerlemesinin yapılması gerekliliği, kanunun açık hükmü karşısında izahtan varestedir. Fakat burada asıl dikkat çekilmesi gereken mesele; bilirkişi değer biçme sürecine kazandırılacak özen, önem ve güven zemininin, mevcut mevzuat kapsamında yapılması gereken değişikliklere dair savunmalarımızın temeli açısından oldukça önemli olduğudur.

Bu kapsamda, bizim de katıldığımız; taşınmazların üzerlerinde haciz, rehin, irtifak, hapis vb. bazı külfetlerin bulunmasının taşınmazların ayni sermaye olarak konulabilmesine engel olmadığı, zira işbu külfetlerin sebep olduğu değer azalmalarının bilirkişiler tarafından yapılacak değerleme neticesinde tespit edilebileceği ve haliyle tespit edilen değer azalmalarının esas değerden düşülmesi akabinde aynın geriye kalan net değerinin sermaye taahhüdüne esas alınabileceği görüşü, korunmak istenen menfaatlere, hakkaniyete ve günümüz ekonomik koşullarına daha uygun düşmektedir.

Bahse konu görüşe dair, uygulamada değerlemenin objektifliğine ilişkin endişeler olup söz konusu endişeler tarafımızca da makul bulunsa da; prosedürlerin doğru ve güvenli şekilde işletilmesi halinde aşılamayacak bir sorun haline gelmeyeceği kuşkusuzdur. Bu noktada konu üzerinde çalışacak kişi, kurum ve komisyon kadrolarının uzman ekiplerden seçilmesi halinde, prosedürlerin sağlıklı bir şekilde işleyeceği ve şirket sermayesinin karşılıksız kalması endişesini gidereceği kanaatindeyiz.

Ayni sermaye unsurları üzerinde birtakım külfetlerin bulunması halinde, bilirkişilerce yapılacak değerleme prosedürünün işletilmesi akabinde söz konusu külfetin ağırlığına göre değerleme yapılarak indirime gidilebilecek olması alacaklıların korunması ilkesini gözetebilir mahiyettedir. Nitekim 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nu Bilim Komisyonu'nun başkanı Ünal Tekinalp "…TTK m. 342'ye bir istisna getirilerek, bilirkişi incelemesi yaptırılması sonucu teminatın güvence altına aldığı borcun düşülmesi suretiyle kalan değerle sermaye konulmasının kabulünün menfaatler dengesine uygun olacağını…" şeklinde değerlendirmede bulunarak işbu hususu bizzat konu edinmiştir. [4]

Keza Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 2017/364E. 2018/6494K. sayılı limited şirkete sermaye artırımında ayni sermaye konulmak istenen ipotekli taşınmazlara ilişkin 18.10.2018 tarihli bir kararında "…Mahkemece, uyulan bozma kararı, tüm dosya kapsamına göre; davaya konu her üç taşınmazın üzerinde anılan ortaklar kurulu kararından önce ipotek bulunduğu, bu durumun 6102 Sayılı Kanun'un 581. hükmüne aykırı olduğu, bununla birlikte taşınmazların toplam değerlerinin ipotek borcunun altında olduğu, taşınmazların şirkete ayni sermaye olarak konulmasına dair…ortaklar kurulu kararının yasaya aykırı olduğu gerekçesiyle" açılan ortaklar kurulu kararının iptali talepli davada, yerel mahkemenin davayı kabul eden kararı onanmıştır.

Karar gerekçesinde mevcut bulunan "…taşınmazların toplam değerinin ipotek borcunun altında olduğu…" ifadesi, -taşınmaz üzerindeki işbu külfet ve/veya yüklerin sebep olduğu değer azalmalarının bilirkişiler tarafından yapılacak değerleme neticesinde tespit edilebileceği ve haliyle tespit edilen değer azalmalarının esas değerden düşülmesi akabinde aynın geriye kalan net değerinin sermaye taahhüdüne esas alınabileceği- şeklindeki görüşümüzü destekler mahiyettedir. [5]

Hakeza; Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 05.12.2019 tarihli kararında; "Dava, hukuki niteliği itibari ile, 6102 sayılı yasanın 342. ve 343. maddeleri kapsamında anonim şirkete sermaye olarak konulacak taşınmazların değerinin tespiti talebinden ibarettir.

Tapu Müdürlüğünden celp edilen tapu kaydının incelenmesinde, İstanbul,…parselde kayıtlı, tarla niteliğindeki gayrimenkulün, 5630/6150 hissesinin Ö. Ü., 520/6150 hissesinin de K. A. adına kayıtlı olduğu, taşınmaz üzerinde … Bankası A.O. lehine 3.750.000 TL tutarında ipotek konulduğu görülmüştür. Mahkememizce alınan bilirkişi raporundaki tespitlerde yasaya aykırı bir yön bulunmadığı, davaya konu İstanbul, … parselde kayıtlı, 10 katlı ve 10.400 m 2 alana sahip taşınmaz üzerinden ipotek kayıtlarının mevcut olduğu anlaşılmıştır. Kural olarak ipotekli bir taşınmazın bir şirkete ayni sermaye olarak konulmasına hukuken bir engel yoktur. Ancak bu taşınmazların gerçek değerlerinin, onu kısıtlayan ipotek değerinden fazla olması gerekir. İpotekli taşınmaz bu artık değeriyle ve artık değeri kadar sermaye olur. Aksi halde, sermaye taahhüdü ve konulması hayali (fiktif) bir işlem olur. Buna göre taşınmazın gerçek değerinin, onu kısıtlayan ipotek bedelinden fazla olduğu bilirkişiler tarafından tespit edilmiştir.

Talep TTK'nun 329 vd. maddeleri uyarınca şirket ortaklarına ait taşınmazın şirkete ayni sermaye olarak konulacağından bahisle talep konusu taşınmazın değerlerinin tespiti isteminden ibaret olup celp olunan tapu kayıtları, alınan bilirkişi raporuna binaen; talep konusu … taşınmazın arsa dahil rayiç değeri ile ilgili olarak bilirkişi heyetinin 06.11.2019 havale tarihli raporunun TTK'nun 329 vd. maddeleri özellikle 343. maddesinde belirtilen nitelikte değerlendirme kriterlerine göre değer tespitinin yapıldığı anlaşılmakla söz konusu raporun onaylanması uygun görülerek aşağıdaki şekilde hüküm tesis edilmiştir" gerekçelerine yer verilerek, "Talebin kabulü ile bilirkişiler…tarafından hazırlanan 07.11.2019 tarihli raporun TTK. 343. madde gereğince onaylanmasına" şeklinde hüküm tesisi yoluna gitmiştir. 07.11.2019 tarihli Bilirkişi Heyet Raporunda; "Yapılan inceleme ve değerlendirme sonucunda davaya konu…taşınmazın arsa dahil rayiç değerinin 62.400.000-TL (altmışikimilyondörtyüzbin TL) olabileceği, Tespit edilen 62.400.000,00-TL rayiç değerden 3.750.000,00 TL ipotek tutarı tenzil edildiğinde, ayni sermaye olarak tescili gereken tutar 58.650.000,00-TL olup hisse durumuna göre… ayni sermaye olarak koyulabileceği sonucuna varılmaktadır." şeklinde sayın bilirkişilerce görüş ve kanaat bildirilmiştir.

Sonuç olarak, kanunun sözü ve özü bağlamında, özellikle ve örneğin; sermaye olarak getirilmek istenen taşınmazın gerçek değerinin, onu kısıtlayan ipotek bedelinden veya herhangi başka bir yükün bedelinden fazla olduğu hallerde ayni sermaye olarak kabulüne olanak tanınmalıdır. [6] Keza ve örneğin; taşınmazın icra kanalı ile satışa çıkarılması halinde taşınmazın asıl değerinin altında bir fiyata satılma ihtimali bilirkişilerce değerlendirmeye alınmalı ve hesaplamalar buna göre yapılmalıdır.

Bünyesinde mahsubu barındıran işbu değerleme prosedürü her türlü somut olaya uygulanabilecek mahiyette olup tarafların karşılıklı çıkarlarını koruyarak uygulamadaki problemleri giderecek ve hukuk güvenliğini sağlayacaktır.

5. Üzerinde Sınırlı Ayni Hak, Haciz, Tedbir Gibi Yükler Bulunan Taşınmazların Anonim Şirketlere Ayni Sermaye Olarak Getirilemeyeceğine Binaen 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Açık Hükmüne Dair Kısa Bir Değerlendirme

Öncelikle ve önemle, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 1. maddesi uyarınca; "Kanun, sözüyle ve özüyle değindiği bütün konularda uygulanır." Dolayısıyla 6102 sayılı TTK m. 342'nin lafzından edindiğimiz karşıt anlama bakıldığında ortaya ciddi bir kısıtlama çıkmakta olup kanunun ruhu ile bağdaşmayan, sadece lafzi yorumla ortaya konan işbu sözel anlamın kabul edilemeyeceği görüşündeyiz. 6102 sayılı TTK'nın madde metni incelendiğinde üzerlerinde sınırlı bir ayni hak, tedbir ve haciz bulunmayan malvarlığı değerleri sermaye şirketlerine ayni sermaye olarak getirilebilmektedir. Öğretide kendisine taraftar bulan işbu hüküm ve/veya görüşün nedenini teşkil eden endişeler, hem varsayımsal kalmakta hem de görüşün üzerine kurulduğu sistematik ve disiplin mantıksal zemine oturmamaktadır. Dolayısıyla sadece hükmün lafzından yola çıkarak ortaya konan işbu katı kısıtlama uygulamada sorunlara yol açmakta olup hüküm işbu haliyle değerlendirilmeye muhtaç durumdadır.

Şirketin temel finansman kaynağını sağlayan sermayenin şirket alacaklılarının tek güvencesi olması ve bu sebeple alacaklıların korunması ilkesinin gözetilmesi gereği, şüphesiz ki tarafımızın da katıldığı önemli bir husustur. Fakat yukarıda da değindiğimiz üzere hükmün lafzından yola çıkarak ortaya konan lafzi yorum son derece katı olup boşluklar barındırmaktadır. Zira taşınmaz üzerinde bulunan külfet ve/veya yüklerin türü, nitelikleri, nicelikleri vb. hususlarda kanun metninin devamında herhangi bir düzenleme bulunmamakta olup ilgili konularda düzenlemeye gidilmelidir. TTK m. 342'de sayılmış olan her yük ayni sermayenin değerini değiştirmesi bakımından aynı kuvvette olamayacaktır. Bu ahvalde her somut olay kendi bünyesinde ve ayrı olarak değerlendirilmelidir. "Sınırlı ayni hak, haciz ve tedbir" şeklinde yazılmış bulunan yüklerin her birinin ayni sermaye yeterliliği bakımından aynı sonucu doğurmasının, gerek bu yüklerin birbirlerine kıyasla gerekse de kendi içlerinde yer alan alt türleri bakımından mümkün olamayacağı izahtan varestedir. [7]

Ek olarak, 6762 sayılı eski Kanun'da (eTTK'da) bahse konu kısıtlamayı ihtiva eden bir hüküm mevcut değil idi. Her ne kadar zamanla, şirket sermayesinin karşılıksız kalması endişesi ve alacaklıların korunabilmesi ilkesi kapsamında, diğer bazı ilke ve esaslar göz ardı edilerek mezkur kısıtlamalar genişletilmiş olsa da, ilgili düzenleme işbu haliyle mevcut ve potansiyel sorunlara kesin çözümler getirebilir mahiyette değildir. Hakeza Alman Hukukunda da bahse konu kısıtlamalara ilişkin düzenlemenin karşılığı bulunmamaktadır. Sonuç itibarıyla, önleyici ve çözüm giderici olması niyetiyle ortaya konan kısıtlamaları ihtiva eden mezkur hüküm, geliştirilmemesi ve detaylandırılmaması halinde potansiyel sorunları bünyesinde barındırmaya devam edecektir.

6. Sermaye Olarak Konulması Taahhüt Edilen ve Üzerinde Yükler Bulunan Değerlemesi Yapılmış Taşınmazlar Tescil Engeli Teşkil Eder mi?

Yukarıda izah ettiğimiz üzere; sermaye olarak konulması taahhüt edilen malvarlığı değerlerinin bilirkişi tarafından değerlerinin belirlenmesi, işbu değerin esas sözleşmeye yazılması, imza edilip noterce onaylanmasının akabinde sicil müdürlüğüne başvuru yapılarak şerhin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu noktada kanun koyucu, TK m. 339/2-e'de açıklanan hususların esas sözleşmede yer alması gerektiğini hüküm altına almıştır. İşbu hususta tarafımızca, ayni sermaye olarak konulacak varlıklara biçilen değerin şirket esas sözleşmesine yazılması gereği kapsamında açıklama ve değerlendirmelerde bulunulacak olup devamla, sicil müdürlüğüne başvuru ve şerhin gerçekleşmesi gereği hususuna değinilecektir. Zira ayni hakların anonim ortaklığa sermaye olarak getirilmesinin taahhüt edilmesi akabinde, şirketin bunlar üzerinde tasarruf edebilmesi için ilgili değeri biçilmiş varlıkların, tapu siciline tescil işleminden geçmesi gerekmektedir.

Bu noktada TK m. 339/2-e'de kanun koyucunun aradığı hususların şirket esas sözleşmesinde yer almaması ya da usulüne uygun şekilde imza altına alınmamış olması halinde uygulamada ne yapılması gerektiği konusunda kanun metni suskundur. Hal böyleyken, TTK m. 32'ye gidilecek olursa; "Tüzel kişilerin tescilinde, özellikle şirket sözleşmesinin, emredici hükümlere aykırı olup olmadığı ve söz konusu sözleşmenin kanunun bulunmasını zorunluluk olarak öngördüğü hükümleri içerip içermediği incelenir." şeklindeki hüküm karşımıza çıkacaktır. İşbu hükümden yola çıkarak; esas sözleşmedeki eksiklikler veya usulsüzlükler halinde, ticaret sicil müdürünün ortaklığın tescilinden imtina edeceği söylenebilecektir. [8] Keza, TTK m. 339'un gerekçesinde de; "Zorunlu içeriğe uyulmamışsa, sicil müdürü esas sözleşmeyi tamamlanması veya düzeltilmesi için geri çevirir." ibaresi yer almaktadır. Görüldüğü üzere, ticaret sicil müdürü tescil talebini reddedebilme yetkisini haizdir. Dolayısıyla tarafımızca asla kabul anlamına gelmemek kaydıyla, sadece kanunun lafzından yola çıkılacak olursak; üzerinde yükler bulunan taşınmazların ticaret sicil müdürü tarafından tescilinden imtina edilebileceği sonucuna varılabilecektir. Konunun fiiliyatına dönüp uygulamaya baktığımızda, ayni sermayeye esas olmak üzere taahhüt edilmesi iradesinde olunan taşınmazlara ilgililerinin başvurusu halinde, asliye ticaret mahkemesince atanan bilirkişilerce değer biçilmektedir. Ve işbu değer esas sözleşmeye yazılmaktadır. Fakat, şirketin bunlar üzerinde tasarruf edebilmesi için tescilin gerçekleşmesi adına sicil müdürlüğüne yapılan başvuru esnasında problemler baş göstermektedir. Zira sicil müdürü, kanun kapsamındaki lafzi yorumların kaçınılmaz sonucu olarak sadece şekli incelemeler ile işbu tescil taleplerini reddedebilmektedir. Hatta ve ek olarak güncel uygulamada; örneğin üzerinden yüksek gerilim hattı geçen bir arazinin dahi - değer bakımından sermayenin tedariki ilkesine halel getirmeyecek durumda olmasına rağmen- tescil talebi, sicil müdürlüğü tarafından reddedilebilmektedir. İşbu durum da, mevcut mevzuatın söz konusu varsayımsal endişelerle bile değil de, kolaycı bir bakış açısıyla düzenlendiğini göstermektedir. Zira bu minvalde bir arazinin değerinin korunabilmesine dair uygulamada çözümler bulunmakta olup işbu arazinin sermayeyi karşılıksız bırakması tehlikesi bulunmamaktadır.

Buna rağmen, kanun koyucu tarafından her somut olayın kendi özelinde değerlendirilebileceği şekilde adil bir kanuni düzenleme ortaya konulmadığı için, haksız ve mesnetsiz uygulama kararlarına imza atılmaktadır. İlgili prosedürlerin tescil aşamasına gelene kadar sıhhatle işliyor olmasına rağmen, tescil aşamasında ortaya çıkan ticaret sicil müdürü engeli, çalışmamız boyunca açıklamaya gayret ettiğimiz hususlardaki haklılığımızı açıkça ortaya koymaktadır.

Zira "Kanun, sözüyle ve özüyle değindiği bütün konularda uygulanır." şeklindeki açık hüküm karşısında, ilgili düzenlemenin kanun koyucunun değil de adeta ticaret sicil müdürünün iradesine bırakılmış olması tarafımızca zinhar anlaşılamamaktadır. Ayrıca tasarruf aşamasına ilişkin bir kurala taahhüt aşamasına ilişkin bir etki atfedilmesi doğru olmamıştır.

Neticeten ve açıkça, taşınmazların ayni sermaye olarak anonim şirketlere konulabilmesine dair mevcut mevzuat, tamamen lafzi yorumlar doğrultusunda ortaya çıkması kaçınılmaz eksiklikleri yaratıp devam süreçlerini de ticaret sicil müdürlüğünce yapılacak şekli bir incelemeye bırakarak çalakalem bir düzenleme olarak mevcudiyetini halihazırda korur durumdadır. Hal böyleyken, kanun koyucunun detaylı inceleme ve düzenlemeyi ihtiva eder bir irade ortaya koyması elzem durumdadır. Her ne kadar tescil işlemi sürecine dair düzenlemelerin uygulamada aksaklık başlattığı gerçeğine dair bilgi ve değerlendirmeler ile konuya giriş yapmış olsak da, burada şekli inceleme ve düzenlemelerden ziyade kanun koyucu tarafından derinlemesine yapılacak düzenlemelerin elzem olduğu kanaatimizi vurgulama ihtiyacı hissediyoruz. Zira, tamamen lafzi ve şekli işbu düzenlemeler uygulamada birçok mağduriyete sebebiyet vermekte ve hukuk güvenliğine gölge düşürmektedir. Defaatle belirttiğimiz üzere, kanun koyucu son derece kolaycı bir tutum izleyerek meseleyi tamamen yorum metotlarına bırakmış durumdadır. Nitekim de, uygulamadaki mevcut ve potansiyel sorunlara bakılacak olursa; kanun son derece dar yorumlanarak uygulamaya sokulmakta ve haliyle işbu durum hukukun temel ilkeleri arasındaki menfaat dengesini koruyamamaktadır.

Eksik, dayanaksız ve çelişkili bulduğumuz kanun metni karşısında, bilirkişi değerleme yöntemi ile sermaye olarak konulacak aynın net değerinin tespiti şeklindeki çözüm yöntemi, birçok sorunu ortadan kaldıracak mahiyettedir. Makalemiz konusunu oluşturan meseleye dair kanunun boşluklar ve hatalı düzenlemeler içeriyor oluşunun yoruma açık olmadığı, son derece net olduğu görüşündeyiz. Kanun koyucu tarafından detaylı şekilde düzenleme yapılmasının elzem olduğu kanaatimizi tekrarla; işbu makalemizde kısaca açıklamaya gayret ettiğimiz şekilde dahi tespiti mümkün bilumum çelişkiyi birkaç örnekle daha destekleyecek olursak; TTK m. 339/1 "Anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirkettir." hükmünü haizdir. Bu ahvalde, üzerinde yükler bulunan taşınmazların anonim ortaklık esas sermayesinin bir niteliği olan "muayyenliği" yani "belirliliği" ortadan kaldıracağı şeklindeki yapılması muhtemel bir yorum kabul edilemez olacak ve izaha muhtaç kalacaktır. Şöyle ki;

Sermayenin belirliliğinden kasıt; sermaye miktarının tespit edilmiş ve parayla ifade edilmiş bir değer olması ve işbu miktarın şirket esas sözleşmesinde belirtilmesi anlamına gelmektedir. Esas sermayenin muayyenliği, esas sermaye miktarının önceden tespit ve parayla ifade edilmiş olması ve bu miktarın şirket esas sözleşmesinde ve ticaret sicili gibi ilgililerin ulaşabileceği yerlerde belirtilmesi sermayenin karşılıksız kalması endişesini gidermektedir. Hakeza işbu miktarın ticaret sicili gibi ilgilisinin ulaşabileceği şekilde tespitinin, bilgisinin ve aktarımının sağlanmış olması sermayenin belirliliğini koruyarak alacaklıların korunması ilkesini ve sermayenin tedariki ilkesini gözetmektedir.

Dolayısıyla anonim ortaklığa esas sermaye olarak getirilmek istenen üzerinde yükler bulunan taşınmazlar kapsamındaki değerin, sermayenin belirlilik özelliği ile çelişmesi ancak ona parasal değer biçilememesi neticesinde meydana gelebilecek bir durumdur. Yoksa bizatihi üzerinde yükler bulunan bir taşınmazın sermayenin muayyenliği ile bir ilgisi yoktur. Bu ahvalde üzerinde yükler bulunan taşınmazlara dair, kanun koyucu tarafından mevcut endişeler çerçevesinde ortaya konan mevzuat da işbu sebeple hatalı durumdadır. Zira mezkur endişelerin dayanağı ve gerekçesi yoktur. Yukarıda defaatle açıkladığımız üzere, pek tabi bir şekilde bilirkişilerce işbu taşınmazlara dair değerleme yapabilmektedir. Güncel uygulamada üzerinde yük bulunan taşınmazlara dair, ayni sermayeye esas olmak üzere bilirkişilerce değer biçilerek raporlar düzenlenmekte olup yetkili mahkeme tarafından atanan bilirkişilerce hazırlanan işbu rapor tescil aşamasında gerekli ve yeterli sayılmalıdır. Dolayısıyla bilirkişilerce parasal değer biçilebilen bir değerin ilgililerinin ulaşabileceği şekilde sicile tesciline dair verilecek onayın son derece makul olduğu kanaatindeyiz. Hal böyleyken, sermaye olarak konulması taahhüt edilen ve üzerinde yükler bulunan değerlemesi yapılmış taşınmazların tescil engeli teşkil etmeyeceği kanaatindeyiz. Sonuç itibarıyla, taşınmazlar üzerinde bazı külfetlerin bulunmasının ayni sermaye olarak konulabilmelerine engel olmadığı zira işbu külfetlerin sebep olduğu değer azalmalarının bilirkişiler tarafından yapılacak değerleme neticesinde tespit edilebileceği ve haliyle tespit edilen değer azalmalarının esas değerden düşülmesi akabinde aynın geriye kalan net değerinin sermaye taahhüdüne esas alınabileceği son derece açık iken, yani sermayenin belirliliği hususunda hiçbir tereddüt yok iken kanun koyucu tarafından neye dayanarak makalemiz konusu kısıtlamalara gidildiği tarafımızca katiyen anlaşılamamaktadır. Son tahlilde temeli hatalı olan işbu yorumlar ve/veya mevzuat doğrultusunda getirilmiş bulunan şekli düzenlemelerin tescil engeli yaratıyor olması kabul edilemez olup kanun koyucunun detaylı düzenlemeyi ihtiva eder bir irade ortaya koyması elzem durumdadır.

7. Sonuç Olarak

Mevcut açıklamalarımız ışığında, kanun koyucunun uygulamada birliği son derece bozan işbu meseleye kolaycı yaklaştığını söylemek yanlış olmayacaktır. Zira mevzuat kapsamındaki çelişki ve boşluklar, bilirkişi değerleme prosedürü işletilerek ve ilgili düzenlemeler üzerine yapılacak detaylı çalışmalar ile pek tabi çözülebilecek mahiyettedir. Sonuç itibarıyla; taşınmazların üzerlerinde haciz, rehin, irtifak, hapis vb. bazı külfetlerin bulunmasının ayni sermaye olarak konulabilmelerine engel olmadığı, zira işbu külfetlerin sebep olduğu değer azalmalarının bilirkişiler tarafından yapılacak değerleme neticesinde tespit edilebileceği ve haliyle tespit edilen değer azalmalarının esas değerden düşülmesi akabinde aynın geriye kalan net değerinin sermaye taahhüdüne esas alınabileceği ve üzerinde yükler bulunan değerlemesi yapılmış taşınmazların tescil engeli teşkil etmeyeceği görüşü, gerek ülkemizin mevcut konjonktürü açısından gerekse de hukuki yorum güvenliği açısından, korunmak istenen menfaatlere, hakkaniyete ve günümüz ekonomik koşullarına daha uygun düşmektedir.

Detaylı Bilgi için;
Av. Öykü Yaman
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Paslı, AO Hükümlerinin Tanıtılması II, s. 182.

2. Kendigelen, İlk Tespitler, s. 231.

3. Çonkar, H.: Anonim Ortaklıkta Ayni Sermaye, İstanbul 2016.

4. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, İstanbul 2017, s. 241, p. 1382c.

5. Bahtiyar, Anonim ve Limited Şirketlere Konulacak Ayni Sermaye Unsurları Üzerinde Sınırlı Ayni Hak Bulunmaması Şartına İlişkin Bazı Değerlendirmeler

6. Oğuzman, M. K./ Barlas, N.: Medeni Hukuk, 25. Bası, İstanbul 2019.

7. Paslı, AO Hükümlerinin Tanıtılması III, s. 198 vd.; Akdağ Güney, a.g.e., s. 100.

8. Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları,

İSTANBUL BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ 12. HUKUK DAİRESİ'NİN 2021/40 ESAS SAYILI VE 01.06.2023 TARİHLİ KARAR İLE BANKANIN HUKUKİ SORUMLULUĞUNA HER DURUMDA GİDİLEMEYECEĞİNE İLİŞKİN KARAR VERİLMİŞTİR

Söz konusu olayda davacı şirketin davalı banka nezdindeki hesabından bilgisi ve onayı dışında 736.712,05 TL'sinin başka şahısların banka hesabına aktarılması sebebiyle dava açılmıştır. Davacı şirketin muhasebe departmanında çalışan kişi tarafından düzenlenen sahte imzalı faks talimatları ile bu paranın aktarıldığı ortaya çıkmıştır.

Olayda davalı bankanın kusuru ve sorumluluğu bulunduğu davacı tarafından iddia edilmiş bunun sebebinin ise bankanın müvekkilinden herhangi bir bilgi ve teyit ve onay almadığını, talimatların doğru olup olmadığı hususunda müvekkili şirket ile irtibata geçmediğini, faks talimatlarındaki imzaların müvekkili şirkete ait olup olmadığını kontrol etmediğini, talimatlardaki sahtecilik ilk bakışta anlaşılabilecek durumda olmasına rağmen müvekkiline bilgi verilmediğini, davalı bankanın faks asıllarını müvekkili şirketten istemediğini, bankanın kusurlu işlemleri nedeniyle 103 adet usulsüz işlemle müvekkilinin zarara uğratıldığını, bankanın imtiyazlı kuruluş olarak en hafif kusurunun neticelerinden dahi sorumlu bulunduğu gösterilmiştir.

İlk Derece Mahkemesi kararında, davalı banka şubesinin kendi iç talimatlarına aykırı olarak 20.000,00-TL'nin altındaki EFT ve havale talimatları faks ile gelse dahi teyit etmediği, bu durum karşısında davalı bankanın zararın doğumuna sebebiyet verdiği, diğer yandan davacı şirketin de işlerinde özenli davranmayarak kendi çalışanını denetlemediği gibi hesaplarının da günlük, aylık ve dönem sonları itibari ile yapılması gereken denetim ve kontrolünü yapmadığı, böylelikle zararın doğumuna kendisinin de sebebiyet verdiği, bu nedenle zararın meydana gelmesinde davalı bankanın %80, davacının ise %20 oranında kusurlu olduğu gerekçesiyle, davanın kısmen kabulü ile 589.369,64-TL tazminatın ticari faizi ile birlikte davalıdan tahsiline karar verilmiştir.

Dava istinaf mahkemesine taşınmıştır. İstinaf mahkemesi olarak görev yapan İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk dairesi 01.06.2023 tarihli ve 2021/40 Esas sayılı kararında, dava konusu edilen para transferlerinin taraflar arasındaki sözleşme hükümlerine uygun olarak gerçekleştirilmiş olması, imzalanan sözleşme ile bankanın faks teyidi aramaksızın talimatı yerine getirmeye yetkili olduğunun davacı tarafça kabul edilmiş olması, işlemleri yapan kişinin davacı tarafça davalı bankaya teyit alınacak kişi olarak bildirilmiş olması, faks talimatlarındaki imzanın davacı şirket yetkilisinin imzası ile çıplak gözle ayırt edilemeyecek derecede benzer olması, yaklaşık bir yıllık süre içerinde toplam 103 adet bu şekilde işlem yapılmış olmasına rağmen, davacı şirketin basiretli bir tacir olarak hesaplarında usulsüzlük yapıldığından haberdar olmamasının hayatın olağan akışına aykırı olması da hep birlikte değerlendirildiğinde, söz konusu para transferlerinin davacı şirketin bilgisi ve onayı ile yapıldığının kabulü gerekmektedir şeklinde gerekçe gösterilerek davalı bankanın istinaf başvurusunun kabulü ile davanın reddine karar vermiş ve ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur.

Kaynak: https://www.lexpera.com.tr/ictihat/bolge-adliye-mahkemesi/istanbul-bam12-hd-e-2021-40-k-2023-864-t-1-6-2023

RESTORANLARIN GİRİŞİNE TÜKETİCİLER TARAFINDAN GÖRÜLEBİLİR ŞEKİLDE FİYAT LİSTESİ KONULMASI ZORUNLU OLDU

19 Aralık 2023'te Resmî Gazete'de yayımlanan "Fiyat Etiketi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" uyarınca Fiyat Etiketi Yönetmeliği'nde bazı değişikler yapıldı.

Yönetmeliğin ilk maddesi uyarınca Fiyat Etiketi Yönetmeliği'nin 8. maddesi değiştirilerek, "(1) Hizmetlerin özelliğine ve tüketiciye sunuluş biçimine göre, tarife ve fiyat listelerine ilişkin belge, levha, pano ve benzerleri, hizmetin sunulduğu işyerinde, ayrıca lokanta, restoran, kafe, pastane ve benzeri yiyecek ve içecek hizmeti sunulan işyerlerinde ise işyerinin giriş kapısının önüne ve hizmet sunulan masaların üstüne, tüketiciler tarafından kolaylıkla görülebilir ve okunabilir şekilde asılır, takılır veya konulur." şeklinde düzenlenilmiştir.

Değişiklik uyarınca lokanta, restoran, kafe, pastane ve benzeri yiyecek ve içecek hizmeti sunulan işyerlerinde fiyat listelerinin işyerinin giriş kapısının önüne ve hizmet sunulan masaların üstüne, tüketiciler tarafından kolaylıkla görülebilir ve okunabilir şekilde konulması zorunlu olmuştur.

Kaynak: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/12/20231219-3.htm

Alanında uzman avukatlardan oluşan ekibi ile faaliyet gösteren Özgün Hukuk Bürosu, ulusal ve çok uluslu şirketlere hizmet vermektedir. Bu kapsamda, müvekkillerin ihtiyaçlarına olabilecek en kısa zamanda cevap verebilecek organizasyon yapısı kurulmuş olup, temel prensip müvekkillerin kıdemli avukat kadrosuyla her zaman iletişim kurabilmesi ve her konuda bilgi sahibi olmasının sağlanmasıdır.

Bankacılık ve finans, eğitim, sağlık, otomotiv, kimya ve savunma, teknoloji, enerji, maden, inşaat ve gayrimenkul sektörleri başta gelmek üzere değişik iş ve ticaret sektörlerinde faaliyet gösteren kurumsal müvekkillere ve sivil toplum kuruluşlarına hizmet veren Özgün Hukuk, tüm müvekkilleri ile bir iş ortağı titizliği ile çalışmayı prensip edinmiştir.

Özgün Hukuk Bürosu, Türkiye'nin önde gelen finans kurum ve kuruluşlarına, şirketlere ve şahıslara Türkiye'de ve yurtdışında alacak tahsilatı konusunda hukuki hizmet sağlamaktadır. Bu kapsamda yurtdışına kaçırılan malvarlıklarının mal varlığı araştırması yapılarak tespit edilmesi ve alacağın bu yolla tahsil edilmesi hususunda hukuki hizmet verilmektedir.

Özgün Hukuk Bürosu, Uluslararası Ticaret Odası'na (ICC) bağlı Londra merkezli Ticari Suçlar Servisi'nin (CSS) himayesinde dünya genelinde faaliyet gösteren ve her türlü uluslararası ticari dolandırıcılık türünde alanında uzman avukatlardan oluşan global bir profesyonel ağ olan ve Chambers Global tarafından dünyanın lider varlık geri kazanımı ağı olarak seçilen ICC FraudNet'in Türkiye'den ilk ve tek üyesidir.

Sülün Sok. No:8 34330 1.Levent Beşiktaş / TURKEY
Phone : +90 212 356 3210(pbx) / +90 212 325 2307(pbx)
Fax : +90 212 356 3213
E-mail : info@ozgunlaw.com
İnternet sitesi: www.ozgunlaw.com

Bizi Takip Edin!

© 2017 - 2023 Özgün Law Firm